

Gej Strejt Alijansa Gay Straight Alliance

SLOBODA SE NE DOBIJA SLOBODA SE OSVAJA

IZVEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH
PRAVA LGBT OSOBA U SRBIJI 2011

Održan protest Gej strejt alijanse „Dosta je“ u centru Beograda

Obračunati se s nasilnicima

Beograd - Stotinak građana...

Kad sa mi se vratili slike
njegovog bahatog ponašanja,
kako me je štitao kao da
sam ja neko dakle, kako mi
se amasio a lice, koja mađnja
je iskalio na meni, shvatio
sam da želim da bude
kažnjem. M. P. (26)

KRAJ DRAME S GEJ PARADU

MUP zabranio i Porodičnu šetnju
Dveri, i skupove Obraza i SNP 1389

ZABRANJ BLAGA KAZNA ZA OBRAZOVCE

Savez za nacionalnu bezbednost nije odobrio okupljanja u Beogradu tokom vikenda
Policija zabranila Paradu

Sprečena i takozvana porodična šetnja „Dveri“ planirana za subotu • Organizatori ne odustaju od Prajda • Moguće tužbe Ustavnom sudu i Evropskom sudu za ljudska prava

Ta želim da živim i želim
da se moj život nastavi dalje.
Ja ne želim da idem nigde,
ovo je moj grad koji volim i ne
dam takvim manijacima da
me sblone iz njega. I ne želim
da oni budu slika Srbije i
naše budućnosti!
A.Ž. (24)

НОЖ ЗБОГ ЛГБТ МАЈИЦЕ ИЗБОДЕНА ДЕВОЈКА

ДЕВОЈКА која je nosila
мајицу са овалом ЛГБТ
популарне тешко је повређена
када ју је напао малолетник
са ножем у Улици ширине
Милана у центру Београда,
рекли су у Министарству
унутрашњих послова Србије.
Како су навели, напад у којем
је повређена А. Ж. догађао се
око удруго око 4.30 у центру
града. Министар унутраш-
њих послова Ивица...

„Ove ruku

REALIZACIJA IZVEŠTAJA

Gej strejt alijansa, MAJ 2012.

NASLOVNA ILUSTRACIJA

Kolaž: Dragan Lončar

(isečci iz dnevne štampe i delovi izjava žrtava napada)

S A D R Ź A J

I	UMESTO UVODA	07
II	IMA LI U SRBIJI INSTITUCIONALNE DISKRIMINACIJE LGBT POPULACIJE?	08
III	PRAVNI OKVIR	10
IV	DOGAĐAJI OD ZNAČAJA ZA STATUS LJUDSKIH PRAVA I POLOŽAJ LGBT OSOBA U SRBIJI U 2011. GODINI	12
V	SAŽETAK IZVEŠTAJA	14
VI	PRAVO NA ŽIVOT	18
VII	NEPOVREDIVOST FIZIČKOG I PSIHIČKOG INTEGRITETA	19
VIII	PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA JEDNAKU ZAŠTITU PRAVA I NA PRAVNO SREDSTVO	30
IX	SLOBODA OKUPLJANJA I SLOBODA UDRUŽIVANJA	42
X	PRAVO NA RAD	55
XI	ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	57
XII	SOCIJALNA ZAŠTITA	59
XIII	PRAVO NA OBRAZOVANJE	62
	PRILOZI	66

HVALA!

Članicama i članovima Gej strejt alijanse

Advokatima Gej strejt alijanse, Aleksandru Oleniku i Veroljubu Đukiću

Žrtvama nasilja i diskriminacije

koje su skupile hrabrost da javno govore i prijavljuju svoje slučajeve

Partnerima iz nevladinog sektora:

Beogradski centar za ljudska prava, Beogradski fond za političku izuzetnost,
Centar E8, Centar modernih veština, Centar za evroatlantske studije,
Centar za kulturnu dekontaminaciju, Centar za novu politiku,
Centar za omladinski rad, Centar za rodne alternative – AlteR,
Centar za osnaživanje mladih osoba koje žive sa HIV/AIDS “AS”,
Centar za slobodne izbore i demokratiju - CeSID, Centar za praktičnu politiku,
Centar Živeti uspravno, Dokukino, Evropski pokret u Srbiji, Fond Dr Zoran Đinđić,
Fractal, Građanske inicijative, Helsinški odbor za ljudska prava,
Inicijativa za inkluziju VelikiMali, Institut za održive zajednice - ISC, JAZAS,
Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM, KRIO - Kolektiv za razvoj i održivost,
Omladina Jazasa, Omladinska nevladina organizacija, Regionalni centar za manjine,
Savetovalište protiv nasilja u porodici, Udruženje studenata sa hendikepom,
Udruženje građana za promociju različitosti “Fata”,
Unija evropskih federalista, Urban-In, Žene na delu i mnoge druge...

LGBT organizacijama u Srbiji:

Centar za kvir studije, Gayten LGBT, Gej lezbejski info centar – GLIC,
Labris – Organizacija za lezbejska ljudska prava, Novosadska lezbejska organizacija,
Siguran puls mladih – SPY i druga

Međunarodnim partnerima:

Amnesty International, CARE International, Evropska komisija,
Centar za građansko obrazovanje, Front Line Defenders,
European Parliament Intergroup on LGBT Rights, Heinrich Boll Stiftung,
Human Rights Watch, IGLHRC, ILGA Europe, Iskorak,
Justice in the Balkans: Equality for Sexual Minorities,
Kancelarija visokog komesara za ljudska prava Ujedinjenih nacija,
LGBT forum Progres, Lezbejska grupa Kontra, Odeljenje za razvoj Ujedinjenih nacija,
Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju - OSCE, Rainbow Rose,
Savet Evrope, Transgender Europe i brojne nacionalne LGBT organizacije u Evropi
*Posebno se zahvaljujemo Vladi Crne Gore na pokretanju saradnje i razmeni iskustava
u oblasti zaštite i poštovanja LGBT prava*

HVALA!

Ambasadama:

Austrija, Francuska, Kanada, Kraljevina Belgija, Kraljevina Danska, Kraljevina Holandija, Kraljevina Norveška, Kraljevina Španija, Kraljevina Švedska, Mađarska, Savezna Republika Nemačka, Sjedinjene Američke Države, Slovenija, Švajcarska, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske

Državnim institucijama:

Agencija za evropske integracije i saradnju sa udruženjima Grada Beograda, Gradonačelnik Beograda, Kancelarija za evropske integracije, Ministarstvo kulture, Ministarstvo pravde, Ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu, Ministarstvo zdravlja, Narodna Skupština Republike Srbije, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Predsednica Skupštine Republike Srbije, Predsednik Republike Srbije, Republičko javno tužilaštvo, Skupština autonomne pokrajine Vojvodine, Skupština Grada Beograda, Zaštitnik građana

Političkim partijama:

Demokratska stranka, G17 plus, Liberalno demokratska partija, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Savez vođođanskih Mađara, Socijaldemokratska partija Srbije, Socijaldemokratska unija, Socijalistička partija Srbije, Srpska napredna stranka, Srpski pokret obnove

Članicama i članovima Savetodavnog odbora GSA:

Sandra Čaušević, Boris Dittrich, Miloš Đajić, Slavica Đukić Dejanović, Linda Freiman, Željko Ivanji, Aleksandra Jerkov, Sanja Juras, Elvira Kovač, Miloš Kovačević, Sonja Licht, Dušan Maljković, Zorica Mršević, Dragana Nikolić Solomon, Meho Omerović, Filip Pavlović, Vesna Petrović, Dejan Randić, Danko Runić, Vladimir Todorić, Daliborka Uljarević, Nataša Vučković, Đorđe Vuković

Medijima:

24 sata, Associated Press, Avala, B92, Beta, Blic, Danas, Dnevnik, e-Novine, FoNet, Index Radio, Mondo, MTV, Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Nezavisno udruženje novinara Srbije, NIN, Novi Radio Beograd, Optimist, Radio Slobodna Evropa, Pink, Politika, Prva TV, Radio 021, Radio Beograd, Reuters, RTS, Studio B, Večernje Novosti, Tanjug, Udruženje novinara Srbije, Vreme

Kompanijama:

Agencija za nekretnine Triumph011, Agencija Bravo, EXIT festival, Ginger RCA, Interprint, Kafe Smiley, KC Grad, Klub Apartman, Klub Pleasure, Outline Creative, Medija centar Beograd, Orientelekom Hosting, Radio Café, Safe i mnoge druge...

I svima koji daju podršku LGBT osobama u Srbiji.

UVODNA REČ GSA

Pomaci koji su ostvareni u prethodnih nekoliko godina a koji se odnose na poboljšanje položaja lezbejki, gejeva, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba u Srbiji, u 2011. godini dovedeni su u pitanje zabranom Parade ponosa od strane Nacionalnog saveta za bezbednost i Ministarstva unutrašnjih poslova zbog velikih bezbednosnih rizika.

Korak unazad koji je tim činom napravljen kao i konfuzija koja je vladala u periodu oko Parade, kako među političarima i državnim funkcionerima, tako i u samom LGBT pokretu i LGBT zajednici, ostavila je loš utisak među velikim delom građana Srbije i otvoreno pitanje – da li je i u kojoj meri država spremna da se obračuna sa nasiljem i diskriminacijom?

Iako se za 2011. godinu generalno ne može izreći pozitivna ocena za rad na afirmisanju ljudskih prava LGBT populacije, povećanju nivoa tolerancije i konkretnih mera za smanjenje nasilja i diskriminacije od strane države i nadležnih institucija, već se pre može govoriti o stagnaciji u odnosu na 2010., GSA smatra da je 2011. godina bila važno iskustvo u procesu u kome se nalazimo, kao i da se pred budućim izazovima ne sme posustati.

Zato smo ovogodišnji izveštaj nazvali „Sloboda se ne dobija, sloboda se osvaja“ sa željom da kroz ovu često citiranu rečenicu podsetimo na sve teškoće s kojima su se suočavali skoro svi pokreti i pojedinci u svetu koji su se borili za demokratiju i ljudska prava i koji su na kraju to i ostvarili. Takođe, ovom rečenicom želimo da se zahvalimo i svim LGBT osobama koje su u 2011. godini donele odluku da se ne mire sa homofobijom i diskriminacijom, već da se hrabro bore za sebe i za svoja prava. Bilo ih je приметно više nego u prethodnim godinama.

S poštovanjem,
Gej strejt alijansa

I UMESTO UVODA

PORUKA A.Ž. (24)¹ UČESNICIMA PROTESTA „DOSTA JE!“

Ja sam jedna od mnogih kojima se ovo dešava – moglo je da se dogodi bilo kome od vas!

Znam da se moji prijatelji boje da prijavljuju slične napade koji im se dešavaju ali ja sam odlučila da se ne povlačim. Branila sam se te noći, a sada ne želim da ćutim! I nije bitno da li sam lezbejka ili strejt – neko je pokušao da me ubije!

Ogorčena sam i besna što su pustili onog koji je hteo da mi uzme život... Šta je trebalo da se dogodi da bi ga nadležni zadržali i tako opasnog sklonili sa ulica? Da nisam pružila otpor i da je uspeo da me izbode ili ubije, da li bi to bio dovoljan razlog za pritvor? Ovo što se meni desilo će nastaviti da se dešava sve dok se ne suprotstavimo i nasilnicima i onima koji ih potpiruju.

Jer ljudi, život je vredan! Ne dajte na sebe, nemojte da se povlačite u svoja „četiri zida“ i da imate strah od slobode!

Ja želim da živim i želim da se moj život nastavi dalje. Ja ne želim da idem nigde, ovo je moj grad koji volim i ne dam takvim manijacima da me sklone iz njega. I ne želim da oni budu slika Srbije i naše budućnosti!

Hvala vam neizmerno na podršci svih ovih dana, stvarno mi to mnogo znači.

1 Devojka napadnuta 15. oktobra 2011. u centru Beograda jer je nosila majicu sa obeležjem LGBT populacije. Kao reakciju na ovaj napad GSA je organizovala protest „Dosta je!“ ispred zgrade Vlade Srbije 19. oktobra 2011.

II IMA LI U SRBIJI INSTITUCIONALNE DISKRIMINACIJE LGBT POPULACIJE?

Kao što je GSA tvrdila i u svojim prethodnim godišnjim izveštajima, kada govorimo o ljudskim pravima LGBT osoba u Srbiji više ne možemo govoriti o postojanju institucionalne diskriminacije, već više o pojedinačnim slučajevima, i naravno o potrebi za podizanjem svesti i znanja tj. za senzibilisanjem zaposlenih u državnim institucijama o pravima i pitanjima koja se tiču LGBT populacije. Međutim, krajem 2011. godine u javnosti je na kratko otvorena tema koja se tiče institucionalne diskriminacije tj. njenog sistemskog usmerenja na LGBT osobe pri čemu se tvrdilo da ona ne samo da još uvek postoji, već i da je veoma snažna. Imajući u vidu objašnjenja koja su tada iznošena u prilog postojanja institucionalne diskriminacije (Labris), GSA smatra da je potrebno barem se ukratko osvrnuti na tu temu uz napomenu da je pri ovakvim tezama veoma važno najpre definisati pojmove a zatim adekvatnom metodologijom dokazati ili opovrgnuti izložene tvrdnje. S obzirom da je kapacitet ovog izveštaja ograničen za obimniju raspravu, prenosimo tekst *prof. dr Zorice Mršević* pisan za web sajt GSA kao prilog budućim polemikama na tu temu.

„Izučavanje društvenog fenomena diskriminacije je način razumevanja nejednakih društvenih odnosa moći u kauzalnim i kontekstualnim okvirima njihovog nastajanja, razvijanja kao i mogućnosti njihovog suzbijanja smišljeno koncipiranim društvenim politikama i merama.

Proces tog izučavanja obično počinjemo razlikovanjem načina funkcionisanja individualne, institucionalne² i strukturalne³ diskriminacije, među kojima je ona prva, individualna, najjasnija, jer je čini zakonski zabranjeno i sankcionisano ponašanje tipa „jedan na jedan“ tj. zna se ko je diskriminator a ko žrtva. Nasuprot tome, strukturalnu diskriminaciju čine ustaljene diskriminatorne pojave i tradicije, ostaci diskriminatorne

2 Institucionalna diskriminacija je politika institucija dominantne rasne/etničke/rodne grupe, kao i ponašanje pojedinaca/ki koji kontrolišu ove institucije i primenjuju njihovu politiku, sa namerom da se različito tretiraju i/ili da se proizvedu štetne posledice po pripadnike/ce drugih rasnih/etničkih/rodnih grupa. (navedeno prema: Pincus, F. L., “Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural” in: Adams, M., Blumenfeld, W., Castaneda, R., and others, *Readings for Diversity and Social Justice*, New York and London: Routledge, 2000, p. 31 - 35.)

3 Strukturalna diskriminacija je politika institucija dominantne rasne/etničke/rodne ili druge grupe i ponašanje pojedinaca/ki koji primenjuju politiku i kontrolišu institucije, koji su u nameri rasno/etnički/rodno neutralni, ali za rezultat imaju različit i/ili štetan tretman manjinski rasnih/etničkih/rodnih drugih grupa. O strukturalnoj diskriminaciji se može govoriti svaki put kada institucije imaju tzv. neutralnu tj. istu politiku prema svima, ne uzimajući u obzir razlike koje karakterišu pripadnike/ce određenih manjinskih grupa (navedeno prema: Pincus, F. L., “Discrimination Comes in Many Forms: Individual, Institutional, and Structural” in: Adams, M., Blumenfeld, W., Castaneda, R., and others, *Readings for Diversity and Social Justice*, New York and London: Routledge, 2000, p. 31 - 35.)

kulture, dugotrajne diskriminatorne prakse, načini ponašanja koja se retko dovode u pitanje i koja se još uvek mnogima čine nesporno „normalnim“, i „prirodnim“. Tu uglavnom nemamo izvršioca diskriminacije kao pojedinačno odgovorno lice, na diskriminisanom strani se ne nalaze pojedinci već čitave grupe ljudi, a takvo ponašanje često nije ni nezakonito.

Između ta dva tipa, individualne i strukturalne je institucionalna diskriminacija. Kad te diskriminiše institucija to je onda institucionalna diskriminacija. Da li je to baš tako jednostavno? Izgleda da nije, zato što moramo da razlikujemo zvaničnu institucionalnu diskriminaciju od one koju ne predviđaju nikakvi zakoni ili službena akta koja regulišu rad institucija.

Pod zvaničnom institucionalnom diskriminacijom podrazumevamo hipotetičke slučajeve kada bi neki zakon, sudska presuda ili politika nekog ministarstva, sadržala odredbu da je npr. osobama LGBT orijentacije zabranjeno da predaju u školi, da se leče u domovima zdravlja i bolnicama, da budu sudije i tužioci, da se zaposle u policiji, da dobiju mesto u studentskom domu, da dobiju dozvolu da otvore frizerski salon ili salon za masažu, da registruju zubarsku ili ginekološku ordinaciju. U Srbiji ne postoji takav vid institucionalne diskriminacije, štaviše, nju zabranjuje Zakon o zabrani diskriminacije, kao i antidiskriminativne odredbe niza drugih zakona. U tom smislu u Srbiji zaista nema institucionalne diskriminacije.

Kako se međutim zove kada LGBT osobu zaposlenu u nekoj instituciji izlože takvom pritisku da je otkaz ili ostavka jedini izlaz, npr. onemogućavajući je da radi svoj posao, određujući joj da radi nemoguću količinu nečega što joj nije posao, tj. izlažući je mobingu tipa „prazan sto“ ili tipa „prepun sto“, nebitno? Koliko će nastavnika i profesora u školama svih nivoa, narodnih poslanika ili odbornika u lokalnim samoupravama ili lekara ikada ikome priznati svoju LGBT pripadnost? Kako da shvatimo sleganje ramenima i odgovor „ne zna se, nemamo takvih, pretpostavlja se za neke, možda“ na pitanje koliko je otvorenih LGBT osoba u pravosuđu, školama svih nivoa, Narodnoj skupštini, organima uprave, policiji, zdravstvu? To se može nazvati strukturalnom diskriminacijom na delu unutar institucija ili neformalnom institucionalnom diskriminacijom.

Zvanično, niko ne sme da bude diskriminisan u i od strane institucija zbog svoje LGBT pripadnosti. Nezvanično i neslužbeno, mimo i nasuprot svakog zvaničnog sistema, to se dešava.

Mere i politike za suzbijanje prakse diskriminisanja LGBT osoba u institucijama i od strane institucija su potencijalno brojne i raznovrsne (npr. „naming and shaming“, dokumentacija diskriminatornih slučajeva i praksi, medijske kampanje, i sl.), ali sve se temelje na suštinski neophodnoj i važnoj osnovi nepostojanja zvanične institucionalne diskriminacije, štaviše činjenici da je ona zakonom izričito zabranjena.“

III PRAVNI OKVIR

Homoseksualnost u Srbiji je dekriminalizovana 1994. godine, a antidiskriminativne odredbe i one koje uključuju seksualnu orijentaciju i/ili rodni identitet u ovom trenutku postoje u sledećim pravnim aktima:

- Ustav Republike Srbije⁴
- Krivični zakonik Republike Srbije⁵
- Zakon o zabrani diskriminacije⁶
- Zakon o radu⁷
- Zakon o visokom obrazovanju⁸
- Zakon o radiodifuziji⁹
- Zakon o javnom informisanju¹⁰
- Zakon o mladima¹¹
- Zakon o zdravstvenom osiguranju¹²

Iako Srbija u velikoj meri ima adekvatan pravni okvir za borbu protiv nasilja i diskriminacije, problemi sa njegovom implementacijom su i dalje uočljivi. U 2011. godini su pokrenuti pregovori sa predstavnicima državnih institucija o potrebi uvođenja instituta zločina iz mržnje u Krivični zakonik kao otežavajuće okolnosti pri izricanju presuda, a takođe je pokrenuta i inicijativa za donošenje Strategije za borbu protiv nasilja, diskriminacije i homofobije.

Veliki problem predstavlja i nepostojanje statistike slučajeva nasilja u državnim institucijama koja bi se vodila ne samo po vrsti dela već i po motivu. U pripremi ovog izveštaja je, uz konsultacije sa kancelarijama Zaštitnika građana i Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, jednim delom učestvovala i Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova kako bi se uporedio trend prijavljivanja slučajeva i odredio status u procesu rešavanja svakog od njih. S obzirom na potpuno različite baze podataka koje vode MUP i Gej strejt alijansa, poređenje podataka nije prošlo bez teškoća koje su s obzirom na gore spomenute statistike objektivne prirode ali na čijem usaglašavanju bi trebalo raditi u narednom periodu.

U Srbiji ne postoji legislativa koja na bilo koji način reguliše istopolne zajednice i imovinsko-pravne i druge odnose unutar tih zajednica. U 2011. godini su predstavnici Komisije za izradu Građanskog zakonika koju je formirala Vlada Srbije kako bi radila

4 http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/Ustav_Srbije_pdf.pdf

5 http://paragraf.rs/propisi/krivicni_zakonik.html

6 <http://www.ravnopravnost.gov.rs/files/zakon-o-zabrani-diskriminacije.pdf>

7 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_radu.html

8 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_visokom_obrazovanju.html

9 <http://www.uns.org.rs/Storage/Documents/2009/Zakoni/zakon%20o%20radiodifuziji.pdf>

10 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju.html

11 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html

12 http://www.rfzo.rs/download/Zakon_o_zdrav_osiuraniu.pdf

na kodifikaciji stvarno pravnih, obligacionih, porodičnih i nasledno pravnih odnosa u javnosti otvorili temu zakonskog regulisanja istopolnih zajednica i dileme vezane za donošenje posebnog zakonskog akta koji bi bio predviđen Građanskim zakoni-
kom. Međutim, konkretni predlozi i zaključci Komisije s tim u vezi se mogu očekivati tek kada predlog Zakonika uđe u skupštinsku proceduru što se očekuje tokom 2013. godine.

IV DOGAĐAJI OD ZNAČAJA ZA STATUS LJUDSKIH PRAVA I POLOŽAJ LGBT OSOBA U SRBIJI U 2011. GODINI

- Sudski procesi i presude vođama i članovima ekstremističkih desničarskih organizacija „Obraz“ i „SNP 1389“ zbog diskriminacije LGBT populacije i sprečavanja održavanja Parade ponosa 2009. i 2010. godine.
- Rekonstrukcija Vlade Republike Srbije, ukidanje posebnog Ministarstva za ljudska i manjinska prava i njegovo pripajanje Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu, u okviru kojeg se nakon nekoliko meseci formira Uprava za ljudska i manjinska prava (mart 2011.).
- Poverenica za zaštitu ravnopravnosti donela je rešenje i preporuke kojima je naložila mitropolitu SPC Amfilohiju Radoviću da se javno izvini učesnicima Parade ponosa 2010. zbog govora mržnje i da se ubuduće uzdrži od izjava kojima se podstiče diskriminacija, mržnja i nasilje prema LGBT populaciji (mart 2011.).
- Nakon poziva koji su zajednički uputile dve LGBT organizacije Ministarstvu spoljnih poslova, država Srbija je podržala zajedničku Izjavu o okončanju nasilja i kršenja ljudskih prava na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u Savetu za ljudska prava Ujedinjenih Nacija (mart 2011.).
- Formiranje tima i osposobljavanje kancelarije Poverenika za zaštitu ravnopravnosti (jun 2011.)
- Presuda Višeg suda u Beogradu protiv dnevnog lista „Press“ zbog govora mržnje protiv LGBT populacije (jun 2011.). (strana 62 - prilog 1)
- Izrada i prezentacija Preporuka Radne grupe osnovane od strane Poverenice za zaštitu ravnopravnosti Ministarstvu prosvete i nauke Republike Srbije, Nacionalnom prosvetnom savetu i Zavodu za unapređenje kvaliteta vaspitanja i obrazovanja za uklanjanje diskriminativnih sadržaja iz nastavnih materijala i nastavne prakse i promovisanje tolerancije, uvažavanja različitosti i poštovanja ljudskih prava (jul 2011.)
- Usvojene izmene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju kojima je omogućena promena pola o trošku države (jul 2011.).
- Zabrana Parade ponosa 2011. od strane Nacionalnog saveta za bezbednost Republike Srbije i Ministarstva unutrašnjih poslova (septembar 2011.). (strana 80 - prilog 3)

- Nakon napada na A.Ž. (24) održan protest protiv nasilja nad LGBT populacijom ispred Vlade Republike Srbije pod nazivom „Dosta je!“ na kome je, između ostalog, zatraženo uvođenje instituta zločina iz mržnje u Krivični zakon i izrada i implementacija strategije za borbu protiv nasilja, diskriminacije i homofobije (oktobar 2011.). Nakon protesta otpočeli su pregovori sa predstavnicima Vlade Republike Srbije o ova dva zahteva.
- Proces evro-integracija Srbije, odlaganje kandidature i odluka EU institucija da će se pregovori sa potencijalnim zemljama-članicama ubuduće otvarati poglavljima 23. i 24. koja se, između ostalog, odnose na vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava (oktobar 2011.).
- Prvostepena presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu **za tešku diskriminaciju LGBT osoba protiv Dragana Markovića Palme**, predsednika političke stranke Jedinstvena Srbija (JS) i gradonačelnika Jagodine, što je **prvi put u Srbiji da neko od političara bude osuđen** za govor mržnje i diskriminaciju LGBT populacije (novembar 2011.). (strana 76 - prilog 2)
- Ustavni sud Srbije je usvojio ustavnu žalbu organizatora Povorke ponosa 2009. i proglasio neustavnom odluku Ministarstva unutrašnjih poslova o izmeštanju skupa na drugu lokaciju, čime je potvrdio povredu prava na slobodu okupljanja (decembar 2011.).
- Prolongiranje postupaka pred Ustavnim sudom Srbije za zabranu ekstremističkih desničarskih organizacija i huliganskih grupa kao što su „Obraz“, „SNP 1389“ i dr.
- Blagi porast evidentiranih slučajeva nasilja i diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.
- Obezbeđivanje uslova za otvaranje Sigurnog prostora za žrtve nasilja po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u saradnji sa Gradom Beogradom.
- Radna grupa za utvrđivanje prioriteta bezbednosti ljudi i imovine u Beogradu, osnovana nakon Parade ponosa 2010. od strane Skupštine grada Beograda donela je preporuke za mere koje je potrebno preduzeti da bi se poboljšao kvalitet bezbednosti u Beogradu koje je usvojila Skupština grada, a među kojima su i preporuke za izradu strategije u ovoj oblasti i formiranje gradskog Saveta za bezbednost (jul 2011.).
- Među najznačajnijim kulturnim događajima za LGBT populaciju su: prikazivanje igranog filma „Parada“ reditelja Srdana Dragojevića, održavanje muzičkog festivala „IDAHO week“ u Beogradu (maj 2011.), održavanje „Merlinka“ filmskog festivala u Beogradu (decembar 2011.), Loud&Queer bina na EXIT festivalu u Novom Sadu (jul 2011.), promocija Kvirija kalendara za 2012. godinu (decembar 2011.), kao i redovno izdavanje gej magazina/vodiča „Optimist“ koji je pokrenut u julu 2011. godine.

V SAŽETAK IZVEŠTAJA

Bezbednost LGBT osoba tj. smanjenje nasilja i diskriminacije je i u 2011. godini ostalo prioritet u procesu poboljšanja položaja ove populacije. Ove godine se i kroz proces organizovanja druge Parade ponosa, ali i kroz blagi porast prijavljenih i procesuiranih slučajeva među kojima je bilo i veoma ozbiljnih fizičkih napada, dodatno pokazalo da je LGBT populacija i dalje u velikoj meri izložena nasilju i diskriminaciji u Srbiji.

Pomaci ostvareni u 2010. koji se odnose na organizovanje prve uspešne Parade ponosa i poboljšanje odnosa političke elite i institucija prema LGBT pitanju, u 2011. su dovedeni u pitanje. Zabranom Parade ponosa planirane za 2. oktobar 2011. o čemu će biti više reči u posebnom poglavlju ovog izveštaja, država je onemogućila LGBT osobama korišćenje jednog od osnovnih ljudskih prava – pravo na slobodu okupljanja. Takođe, za razliku od 2010. godine, političari su se u приметно manjoj meri afirmativno izjašnjavali o ovom događaju što je rezultiralo osipanjem političke podrške i nespremnošću državnih institucija da obezbede uslove za održavanje Parade ponosa. Takođe Ustavni sud je krajem 2011. godine usvojio ustavnu žalbu organizatora Povorke ponosa 2009. i potvrdio povredu prava na slobodu okupljanja, na osnovu čega se može očekivati slična odluka i u vezi zabrane Parade 2011.

Međunarodne organizacije i evropske institucije ostale su zainteresovane za status ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji i tokom 2011. a ova tema je obrađena i u Mišljenju o kandidaturi Srbije za članstvo u EU i Analitičkom izveštaju Evropske Komisije od 12. oktobra. EU institucije su takođe donele odluku da će se pregovori sa potencijalnim zemljama-članicama ubuduće otvarati poglavljima 23. i 24. koja se, između ostalog, odnose na vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava, što je veoma značajna promena i mehanizam za poboljšanje prava LGBT osoba u Srbiji.

Govor mržnje prema LGBT populaciji na društvenim mrežama i u javnom prostoru pratio je i ovoga puta proces organizacije Parade ponosa, ali i druge aktivnosti LGBT organizacija, ali u nešto manjoj meri u odnosu na 2010. U 2011. godini donešene su i prve presude za govor mržnje prema LGBT osobama i to protiv dnevnog lista „Press“, a zatim i protiv Dragana Markovića Palme koji je prvostepenom presudom osuđen za tešku diskriminaciju LGBT populacije zbog svojih izjava datim medijima. Po službenoj dužnosti su procesuirane i neke od pretnji preko društvenih mreža koje su upućivane organizatorima Parade i LGBT aktivistima. Takođe, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti naložila je mitropolitu Srpske pravoslavne crkve Amfilohiju Radoviću da se izvini LGBT populaciji i da se uzdrži od dalje diskriminacije i govora mržnje. Ova odluka Poverenice svakako predstavlja pozitivan presedan u dotadašnjoj praksi institucija da se ne oglašavaju i ne primenjuju postojeće zakone i propise kada su u pitanju predstavnici SPC.

Pravosudni sistem je u 2011. godini bio nešto efikasniji i posvetio je više vremena procesuiranju slučajeva protiv lidera i članova desničarskih ekstremističkih organizacija „Obraz“ i SNP „1389“ zbog diskriminacije LGBT populacije i sprečavanja održavanja Parade ponosa 2009. i 2010. godine. U tim procesima su svedočili i predstavnici LGBT organizacija GSA i Labrisa, ali su presude koje su izricane uglavnom bile na

donjoj ili ispod zakonske granice. Ustavni sud Srbije ni u 2011. nije doneo odluke po postupcima koji se vode za zabranu desničarskih ekstremističkih organizacija i huliganskih grupa a koji su pokrenuti od strane republičkog tužioca u oktobru 2009. godine. Takođe, desničarska organizacija „Dveri“ koja je u javnosti prepoznatljiva po svojim homofobičnim stavovima, ali protiv koje se ne vodi ni jedan postupak, je najavila svoje učešće na predstojećim parlamentarnim izborima.

Prema studiji Centra za istraživanje javnih politika pod nazivom „Ranjive grupe i reforma sektora bezbednosti: studija slučaja LGBT“¹³ koja je prezentovana u decembru 2011. godine, LGBT osobe i dalje imaju nepoverenje u rad bezbednosnih institucija i nespremne su da prijavljuju slučajeve nasilja i diskriminacije nadležnim institucijama. Međutim, GSA je tokom 2011. godine primetila nešto drugačiji trend koji se tiče slučajeva koji su njoj prijavljivani. U većem broju nego što je to bila tendencija u prethodnim godinama, žrtve nasilja i diskriminacije su svoje slučajeve prijavljivale policiji, dobrim delom na sopstvenu inicijativu, tj. po događaju su se prvo obraćale službama policije i pokazale su veću spremnost da se kroz institucije bore za svoja prava. Za ovaj trend se još uvek ne može tvrditi da postaje pravilo, ali je svakako dobra osnova za produblјivanje saradnje LGBT organizacija sa policijom i pravosuđem i jačanje poverenja LGBT populacije u rad pravosudnih institucija.

Nakon napada i pokušaja ubistva A.Ž. kao reakcija na ovaj događaj organizovan je protest ispred Vlade Srbije na kome je traženo da se hitno preduzmu mere za smanjenje nasilja i diskriminacije nad LGBT populacijom i drugim manjinskim grupama. Organizatori skupa su ovaj protest prijavili redovnom procedurom i nije usaglašavana posebna bezbednosna strategija sa policijom. Policijske snage su zaštitile ovaj skup koji je protekao mirno i bez incidenata. Nakon skupa su pokrenuti razgovori sa Ministarstvom pravde i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu o potrebi uvođenja institute zločina iz mržnje u Krivični zakonik i izradi nacionalne strategije za borbu protiv nasilja i diskriminacije.

Policija je tokom 2011. nastavila da obezbeđuje mesta okupljanja LGBT populacije kao što su klubovi i kafići, ali i događaje koje su organizovale LGBT organizacija poput konferencija za štampu, prezentacija i sl. Najdrastičniji napadi na mesto okupljanja zabeleženi su u Novom Sadu i to na omladinski centar CK13 koji se bavi organizacijom kulturnih događaja, aktivizmom i poboljšanjem položaja LGBT populacije i drugih manjinskih grupa. Ova institucija je u više navrata tokom godine bila izložena različitim napadima od ispisivanja grafitu, lomljenja prozora do bacanja Molotovlјevih koktela.

Obrazovni sistem i dalje ne pokazuje spremnost da se sistemski obračuna sa vršnjačkim nasilјem i diskriminacijom po osnovu seksualne orijentacije u obrazovnim ustanovama. Udžbenici su i dalje puni homofobičnih stavova što je bio predmet rada Radne grupe osnovane od strane Poverenice za zaštitu ravnopravnosti koja je u julu izradila i prezentovala set preporuka Ministarstvu prosvete i nauke Republike Srbije, Nacionalnom prosvetnom savetu i Zavodu za unapređenje kvaliteta vaspitanja i obrazovanja za uklanjanje diskriminatornih sadržaja iz nastavnih materijala i nastavne prakse i promovisanje tolerancije, uvažavanja različitosti i poštovanja ljudskih prava. Istraživanje Helsinškog odbora za ljudska prava „Stavovi i vrednosne orijentacije

13 <http://publicpolicy.rs/wp-content/uploads/2011/12/LGBT-populacija-i-reforma-sektora-bezbednosti.pdf>

srednjoškolaca u Srbiji¹⁴ takođe pokazuje potrebu za intervencijom u obrazovnom sistemu koja se tiče edukacije i povećanja tolerancije prema LGBT osobama s obzirom da su rezultati ovog istraživanja vrlo zabrinjavajući i u kratkoročnom i u dugoročnom smislu. Preko 70 procenata srednjoškolaca u Srbiji ima homofobične stavove, 41% smatra da su LGBT osobe bolesne, a čak 22% njih misli da ove osobe zaslužuju batine. Prema obaveštenjima koja je GSA primala tokom 2011. ovakvi stavovi su verovatno i proizvod reprodukcije stavova velikog dela nastavnog kadra koji još uvek nije senzibilisan o pitanjima koja se tiču ljudskih prava LGBT populacije.

Važni pozitivni koraci koji se tiču oblasti zdravstvene zaštite i položaja transrodnih osoba ostvareni su usvajanjem Izmena i dopuna Zakona o zdravstvenom osiguranju čime je omogućena promena pola o trošku Fonda RZZO. Predlog ovog zakona u javnosti je izazvao donekle negativnu polemiku, ali Ministarstvo zdravlja kao predlagač nije odustalo od predloženih izmena. Ove izmene i dopune Zakona stupaju na snagu u januaru 2012., međutim, iako je ovo značajan iskorak koji se tiče položaja transrodnih osoba u Srbiji i dalje ostaje zakonski nedefinisana oblast izmene ličnih dokumenata nakon operacije promene pola.

Grad Beograd i njegove institucije su u 2011. godini u većoj meri uvrstile LGBT prava i bezbednost LGBT osoba među oblasti kojima je potrebno posvetiti pažnju. Predstavnici Grada učestvovali su i 2011. godine u pripremnom procesu Parade ponosa. Radna grupa za utvrđivanje prioriteta bezbednosti ljudi i imovine u Beogradu, osnovana nakon Parade ponosa 2010. od strane Skupštine grada Beograda donela je preporuke za mere koje je potrebno preduzeti da bi se poboljšao kvalitet bezbednosti u Beogradu koje je usvojila Skupština, a u tom procesu su na konsultativnom nivou učestvovali i nevladine organizacije među kojima i GSA. Agencija za evropske integracije i saradnju sa nevladinim organizacijama Grada Beograda je započela izradu Strategije za poboljšanje saradnje sa civilnim sektorom i građanima a u ovom procesu su učestvovali i LGBT organizacije. Gradonačelnik Beograda i gradska uprava omogućili su, kao što je i najavljeno u maju 2011., otvaranje Sigurnog prostora za žrtve nasilja po osnovu seksualne orijentacije. Takođe, Grad Beograd je podržao i kulturne sadržaje važne za LGBT populaciju među kojima i festival „IDAHO week“.

U oblasti kulture i informisanja tokom godine je organizovano nekoliko važnih manifestacija kao što su pomenuti „IDAHO week“, filmski festival Merlinka i prezentacija popularnog Kvirija kalendara za 2012. godinu. Beograd je bio u prilici da bude domaćin izložbi „Nacistički teror nad homoseksualcima od 1933. do 1945“. Veoma je važno istaći i pokretanje jedinog gej magazina i vodiča „Optimist“ koji je za kratko vreme postao prepoznatljiv i nastavio sa kontinuiranim izlaženjem. U kinematografiji, ali i u javnosti Srbije, 2011. godina će ostati upamćena i po prikazivanju prvog srpskog filma sa tematikom organizacije parade ponosa „Parada“ reditelja Srđana Dragojevića. Iako su izrečene i pojedine zamerke zbog stereotipizacije LGBT populacije, ovaj film je svakako značajano doprineo smanjivanju nerazumevanja LGBT populacije od strane većinskog stanovništva i tzv. mejnstrimizaciji LGBT pitanja. Film je ostvario veliku gledanost u Srbiji i regionu a važna je i činjenica da su njegovu produkciju finansirale državne kulturne ustanove, kako u Srbiji tako i u regionu.

14 <http://www.helsinki.org.rs/serbian/doc/sveske31.pdf>

Generalnu ocenu za 2011. godinu po pitanju poštovanja ljudskih prava LGBT osoba veoma je teško izreći u okviru postojećih standarda za ocenjivanje. Kao što se iz sažetka može videti u različitim oblastima je dolazilo i do napredovanja i do nazadovanja, što se može objasniti odsustvom sistemskog pristupa i nedefinisanim prioritetima od strane države i njenih institucija koji su karakterisali i 2011. godinu. Država je na raznim nivoima pravila pomake na polju kreiranja politika i preporuka koje se tiču LGBT prava, ali je primetan problem primene i tih preporuka i postojećih zakona, kao i odsustvo konkretnih mera za poboljšanje položaja LGBT populacije, smanjenje nasilja i diskriminacije i povećanje tolerancije. Zabrana Parade ponosa i osipanje političke podrške, iako Parada svakako nije jedini događaj od značaja za LGBT populaciju i bilo bi pogrešno posmatrati je na taj način, se negativno odražavaju na krajnju ocenu rada države na LGBT pitanju, tako da u 2011. godini možemo govoriti o stagnaciji u odnosu na prethodnu godinu.

Još uvek izuzetno visok stepen homofobije u društvu stavlja LGBT osobe u jednu od najugroženijih manjinskih grupa u Srbiji, koja je izložena nasilju i diskriminaciji na različitim nivoima i u različitim oblastima. Kao i prethodnih godina, GSA će kroz ovaj Izveštaj predstaviti deo slučajeva nasilja i diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta koje je procesuirala Pravna služba GSA ili koji su Alijansi prijavljivani tokom godine od strane žrtava. Ove godine je u određivanju statusa prijavljenih slučajeva tj. dokle se stiglo sa njihovim rešavanjem, učestvovala i Uprava policije što predstavlja veliki iskorak u odnosu na prethodni period, a GSA očekuje da će se ovaj vid saradnje nastaviti i u narednom.

Slučajevi nasilja i diskriminacije su u Izveštaju predstavljeni po ustavnim kategorijama i oni su možda i najbolji pokazatelji na osnovu kojih se mogu donositi zaključci o stanju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji.

VI PRAVO NA ŽIVOT

Ljudski život je neprikosnoven.¹⁵

POKUŠAJ UBISTVA A.Ž. (24) U CENTRU BEOGRADA

Trojica napadača su 15. oktobra 2011. godine nešto pre 04 časa časa ujutro pratili A.Ž. i njene dve prijateljice od Brankove ulice i Zelenog Venca do ugla ulica Carice Milice i Maršala Birjuzova u centru Beograda. Nakon što su primetili da A.Ž. na sebi ispod poluzakopčane jakne ima majicu sa obeležjima LGBT pokreta, jedan od njih je uz psovke nasrnuo na nju više puta uzvikujući pitanje da li je ona lezbejka. Ubrzo zatim je počeo da je udara. A.Ž. je pokušala da se odbrani, ali je napadač onda potegao i nož i napao je. A.Ž. je u napadu zadobila teške telesne povrede – duboku povredu desne šake sa presečenim tetivama, kontuziju glave i više masnica i oderotina po telu, koje joj je napadač naneo udarcima pesnicama i nogom. A.Ž. je pružila otpor u nameri da odbrani svoj život, pa je između ostalog rukom uhvatila nož i tako izbegla povrede koje su mogle biti fatalne po život. Nakon napada, policija je izvršila uviđaj i odvezla A.Ž. u Urgentni centar.¹⁶

Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, protiv maloletnog izvršioca krivičnog dela podneta je krivična prijava Višem javnom tužilaštvu – Odeljenju za maloletnike zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično delo Teška telesna povreda. A.Ž. je aprila 2012. godine dala iskaz istražnom sudiji Višeg suda u Beogradu.

Pokušaj ubistva A.Ž. i puštanje iz pritvora maloletnog napadača nakon napada bili su povodi za protest Gej strejt alijanse protiv nasilja pod geslom “Dosta je!” ispred Vlade Srbije 19. oktobra 2011. godine. Na protestu je, između ostalog, zatraženo donošenje nacionalne strategije protiv nasilja i diskriminacije i uvođenje instituta zločina iz mržnje u Krivični zakonik Republike Srbije.

Teško povređena A.Ž. iako nije mogla da prisustvuje protestu, uputila je javnu poruku učesnicima.¹⁷

15 Ustav Republike Srbije, član 24, stav 1.

16 Iz izjave A.Ž. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 15. oktobar 2011. godine

17 Poledati podavlje I ova izveštaia

VII NEPOVREDIVOST FIZIČKOG I PSIHIČKOG INTEGRITETA

Fizički i psihički integritet je nepovrediv. Niko ne može biti izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim ili naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka.¹⁸

1. NAPADI PO OSNOVU STVARNE ILI PRETPOSTAVLJENE SEKSUALNE ORIJENTACIJE/RODNOG IDENTITETA ŽRTVE

1.1. NAPAD NA K.N. (25) U CENTRU BEOGRADA

K.N. je 20. marta 2011. godine oko 05 časova ujutro krenuo kući nakon gej žurke u klubu "Francuska sobarica" u centru Beograda, kada su ga na izlazu iznenada napala dva muškarca. Dobio je nekoliko udaraca u glavu, nakon čega je obezbeđenje kluba reagovalo i odvojilo od njega napadače koji su potom pobjegli automobilom. Kada je policija pristigla na mesto napada, K.N. im je dao iskaz sa detaljnim opisom incidenta i napadača i zatim otišao sa prijateljima u Urgentni centar. Nakon ukazane lekarske pomoći, K.N. iz porodičnih razloga nije želeo da dalje procesuiru slučaj niti o njemu obaveštava širu javnost.¹⁹

Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, policijski službenici PU za Grad Beograd rade na identifikaciji lica koja su fizički napala K.N.

1.2. NAPAD NA I.Đ. (31) U CENTRU BEOGRADA

Napad se dogodio 06. maja 2011. godine u 05 časova ispred kluba "Plastik" u Beogradu. U klubu je bila organizovana žurka povodom festivala "Dani Sarajeva" u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava. Ulaz u klub bio je slobodan ali su mahom ljudi bili pozvani od strane organizatora.

Oko 05 časova posle ponoći, klub je prvi napustio A.M, dok su se I.Đ. i njegova devojka A.S. zadržali čekajući jakne. Na izlazu A.M. je krenuo da otvori vrata ali se malo zadržao, a nepoznati mladić je iza njega krenuo nestrpljivo da otvara vrata i tom prilikom se ruka A.M. zaglavila između kvake i vrata. A.M. je rekao nepoznatom mladiću "Polako družu polomićeš mi ruku", a nepoznati mladić je odgovorio "Ajde požuri hoću da izađem napolje" i zatim izašao pošto se A.M. pomerio. A.M. je potom izašao na ulicu ispred kluba i seo na zidić/ogradu Rudarsko-geološkog fakulteta. Tokom narednih pet minuta je sedeo sam i zadržavši se u kratkom razgovaru sa poznanikom koji je tu prolazio. Potom su izašli A.S. i I.Đ. Oko nepoznatog mladića, koji je prethodno imao susret sa

¹⁸ Ustav Republike Srbije, član 25.

¹⁹ Iz izjave N.K. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 22. mart 2011. godine

A.M. na izlazu iz kluba, se sad već okupila grupa od oko četiri do pet muškaraca i jedan od njih je dobacio A.M.: “Je li kako ruka?”, na šta je A.M. odgovorio “Ma sad je sve okej, nema nikakvih problema.” Potom je taj mladić prišao A.M. i rekao: “Hoćeš sad da ti polomim obe ruke i noge?” na šta je A.M. odgovorio: “Svarno nema potrebe, sve je u redu”, a ovaj nastavio sa “Hoćeš sad da te ubijem?!” uzevši neku flašu koja je stajala pored glave A.M. na istoj ogradi na kojoj je sedeo. U tom momentu A.M. ustaje i ulazi u klub gde objašnjava obezbeđenju šta se događa, a oni odgovaraju da ih to ne zanima jer se događa ispred kluba.

Za to vreme I.Đ. se ispred kluba uključio u raspravu sa mladićem koji je pretio A.M. Ovaj je postavio niz pitanja sa ciljem da utvrdi jesu li I.Đ. i A.S. zaista par, odnosno, da li je I.Đ. gej ili ne, a zatim je rekao I.Đ. da se skloni pošto je “on normalan i tu je sa devojkom”, uz niz neprijatnih komentara na račun A.M. i sa flašom u ruci kojom je očigledno pokušavao da zastraši A.M. U pokušaju da izbegnu incident, I.Đ. i A.S. su ušli ponovo u klub, odakle su pozvali taksi za A.M. jer je bilo jasno da su momci rešeni da se obračunaju sa njim. Taksi za A.M. je stao na ugao Takovske i Dalmatinske ulice, nakon čega je A.M. hitrim korakom sa kapuljačom preko glave krenuo prema njemu. Istovremeno, mladići ispred kluba su se, videvši A.M, zatrčali prema taksiju uz reči: “Izvadi pederčinu iz taksija da ga ubijemo!” I.Đ. je potrčao iz kluba kako bi zaštitio A.M, a dok ovaj ulazi u taksi i odlazi, I.Đ. dobija prvi udarac pesnicom u lice, usled čega je pao na ulicu i nakratko izgubio svest. Napadači su nastavili da ga šutiraju neko vreme u predelu glave i grudi. Srećom, I.Đ. se na vreme zaštitio rukama, tako da je od povreda imao samo nagnječenje vilice i nekoliko masnica. U tom veoma kratkom periodu dotrčali su A.S. i jedan od prijatelja prvog napadača, koji ga zaustavlja u šutiranju, pomaže I.Đ. da ustane i iskreno mu se izvinjava. Ostali mladići su otišli zatim uz psovke, nakon čega je prišlo još nekoliko ljudi i pomoglo I.Đ. da ustane i sakrije se u obližnje dvorište.²⁰

Čim je ušao u taksi, A.M. je pozvao policiju koja se brzo pojavila, uzela izjave od mene i A.S, nakon čega sam sa A.S. otišao u Urgentni centar gde su mi konstatovane povrede. Tri dana nakon toga, svo troje smo pozvani na razgovor u policijsku stanicu Palilula, gde smo A.S. i ja ponovo dali, a A.M. prvi put dao izjavu, ovog puta inspektoru Milanu Prici, koji je pokazao veliko interesovanje za rešavanje ovog slučaja i bio više nego efikasan u obavljanju svog posla. Par nedelja kasnije, inspektor Prica nas je obavestio da je identifikovao počinioca i da je prepustio slučaj na dalje postupanje drugim nadležnim organima. U avgustu 2011. godine sam kontaktiran od strane tužilaštva, koje je ponudilo da odustanem od gonjenja okrivljenog u zamenu za to da okrivljeni, ukoliko pristane, uplati donaciju humanitarnoj organizaciji u vrednosti od nekoliko desetina hiljada dinara. Odbio sam ovu ponudu.²¹

1.3. NAPAD NA L.R. (22) NA STANICI GRADSKOG PREVOZA U CENTRU BEOGRADA

L.R. se 03. juna 2011. godine u večernjim časovima nakon šetnje rastao sa partnerom i krenuo kući. Nakon što je došao do stanice gradskog prevoza u centru Beograda, naišla je grupa od 7-8 njegovih poznanika iz srednje škole, koji su znali za njegovu

²⁰ Iz izjave I.Đ. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 04. januar 2012. godine

²¹ Ibid

seksualnu orijentaciju. Nije im se javio, već je ignorišući ih nastavio da čita, kada mu je jedan od njih prišao i počeo da ga udara pesnicama u glavu. Ostali iz grupe su zaustavili napadača, nakon čega su ubrzano nastavili istim putem napred. Posle napada nije bilo vidljivijih posledica na licu i glavi L.R.

Žrtva nije želela da slučaj napada prijavi policiji i drugim nadležnim institucijama zbog toga što je smatrao da bi mu proces prijavljivanja oduzeo previše vremena imajući u vidu da se u to vreme pripremao za odlazak iz Srbije.²²

1.4. POKUŠAJ NAPADA NA Đ.I. (21) U CENTRU BEOGRADA

Đ.I. je 18. jula 2011. godine oko 14 časova hodao Nemanjinom ulicom ka obližnjoj stanici gradskog prevoza, kada su mu iz pravca parka koji se nalazi u neposrednoj blizini prišla tri nepoznata muškarca i zaustavila ga, navodno tražeći mu cigaretu. Odmah zatim su počeli da viču i da mu prete izgovarajući uvredljive homofobične psovke. Nakon što su krenuli ka njemu da ga fizički napadnu, Đ.I. je, iako veoma uplašen, uspeo da se odmakne i iz torbe izvadi mobilni telefon da bi pozvao policiju. Ovo je zaustavilo napadače koji su još neko vreme stajali okrenuti ka njemu i iz sveg glasa vikali „Ubi peder!“ a zatim su pobjegli u suprotnom pravcu.²³

Đ.I. je slučaj prijavio u policijskoj stanici Savski Venac. Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, izveštaj je prosleđen Prvom opštinskom javnom tužilaštvu u Beogradu, a policijska uprava za Grad Beograd preduzima mere i radnje iz svoje nadležnosti radi pronalaska napadača.

1.5. NAPAD NA I.I. (29) I K.S. (18) U CENTRU RAKOVICE

I.I. i K.S. su 26. jula 2011. godine u popodnevnom časovima šetali centralnim ulicama naselja Rakovica u Beogradu, kada im je iznenada s leđa prišao nepoznati muškarac, obuhvatio obojicu rukama oko vrata i upitavši ih jesu li oni gejevi. I.I. i K.S. su pokušavali da se oslobode, ali je napadač sve jače stezao ruke oko njih. K.S. je uspeo da se istragne i pobegne, nakon čega je napadač počeo da udara slobodnom pesnicom I.I. jako po glavi uz gomilu uvreda. I.I. je u samoodbrani zgrabio napadača za lice i naneo mu povrede oka i ogrebotine. To mu je pomoglo da se oslobodi napadačevog stiska, pa je počeo da viče i doziva pomoć. Napadač je krenuo da beži sa mesta napada. I.I. je potrčao za njim u pokušaju da ga zaustavi i trčeći telefonom razgovarao sa policijom obaveštavajući ih o napadu. Nije uspeo da sustigne napadača, pa je sačekao policijsku patrolu koja je izvršila uviđaj i odvezla ga u Urgentni centar.²⁴

I.I. je slučaj napada prijavio policiji. Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, slučaj nije prijavljen ni evidentiran u rakovičkoj policiji.

22 Iz izjave L.R. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 06. jun 2011. godine

23 Iz izjave Đ.I. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 18. jul 2011. godine

24 Iz izjave I.I. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 26. jul 2011. godine

1.6. NAPAD NA D.D. U DUNAVSKOM PARKU U NOVOM SADU

D.D. je 26. avgusta 2011. godine oko 23 časa sa prijateljem sedeo na klupi na kraju Dunavske ulice kod ulaza u Dunavski park i razgovarao. Sa njihove desne strane na klupi su sedele dve devojke i jedan mladić, kojima su se nakon kraćeg vremena pridružila još dva mladića.

Nakon što smo ustali sa klupe i krenuli mirno ka Dunavskoj ulici, čuli smo trčanje iza naših leđa – pritrčali su nam momci koji su sedeli na klupi, i uz više homofobičnih uvreda mene bacili u žbunje i počeli da me šutiraju u glavu, dok su drugu slomili naočare i zadali mu tri udarca u glavu. Napad je trajao oko 30 sekundi. Sve se dešavalo pred očima od minimum dvadeset ljudi i niko nije reagovao.

Nakon što sam došao svesti video sam druga kako krvari i odveo ga u obližnju piceriju, zamolivši da mu daju čašu vode i da nam ustupe kupatilo kako bismo se umili. Zvali smo policiju koja nije došla na lice mesta, već u Urgentni centar kada su nam povrede već bile sanirane. Uzeli su izjavu, ali do dana današnjeg meni nije stigao nikakav poziv za svedočenje niti bilo kakava vest u vezi razvoja događaja.

Od privatnih kontakata u sudu saznao sam da se u mesecu julu i avgustu 2011. godine desilo 10 napada na istom mestu u isto vreme iz istog razloga, čak da su nasilje pretrpeli jedna žena i jedna devojka. Ne želim da aludiram, ali sam preko prijatelja uspeo da se domognem jednog od profila na Facebooku za kog mislim da je nasilnik i na kome se objavljuju planovi i "akcije" kako ih oni zovu. Ja sam se nedelju dana posle napada vratio za Italiju i ne planiram povratak kući u skorije vreme.

Nadam se da će vam ove informacije biti od koristi u svrhu prevencije ovakvih događaja, što se mene tiče potpuno sam indiferentan vezano za moju situaciju jer sam prešao preko svega i imam život negde drugde. Ukoliko moja priča može nekome da pomogne naravno da ću je ispričati, ali u vezi mog slučaja sam sumnjičav da može bilo šta da se uradi što ne bi pokrenulo lavinu nus događaja, jer pre svega imam sestru o kojoj brinem. Molim vas za potpunu diskreciju i sakrivanje identiteta jer mi nikako ne bi odgovaralo da se on sazna zbog prethodno navedenih razloga. Iskreno se nadam da će policija makar patrolirati tuda kako bi se napadači barem sakrivali, a ne tako brutalno delovali.²⁵

Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, slučaj nije prijavljen niti evidentiran u policijskoj ispostavi Stari Grad plicijske uprave Novi Sad.

1.7. NAPAD NA B.I. (20) NA NOVOM BEOGRADU

B.I. je u noći između 26. i 27. avgusta 2011. godine nakon šetnje sa prijateljicama krenuo u njihovom društvu ka svojoj kući. Grupa mladića koja je bila u blizini je krenula da im se približava. Jedan od mladića je prišao B.I. i pokušao da uspostavi komunikaciju sa njim upitavši ga da li ima devojku. Jedna od prijateljica B.I. je, zaostajući u koračanju za njima, povikala u šali: „Sačekajte me, peder!“; nakon čega je reagovao mladić koji je ispitivao B.I. upitavši: „Ko je ovde peder?“ Zatim se isprečio ispred B.I.

25 Iz izjave D.D. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 02. novembar 2011. godine

povikavši: „Što se praviš gluv?!“ B.I. je pokušao da izbegne konflikt, ali je ubrzo dobio udarac pesnicom u glavu. Pokušao je da potrči i pobegne, međutim sustigla su ga dva mladića iz grupe, oborili na zemlju i šutirali po glavi i telu. Čitav napad je trajao oko minut i po, nakon čega je B.I. uspeo da ustane i otrči dalje od mesta napada, dok su dvojica napadača mirno odšetali sa mesta napada.²⁶

B.I. je odmah zatim dao izjavu novobeogradskoj policiji, nakon čega je otišao u Urgentni centar na ukazivanje lekarske pomoći. Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, policijski službenici PU za Grad Beograd rade na identifikaciji i pronalasku napadača.

1.8. NAPAD NA A.R. (18) U SREDNJOJ ŠKOLI U BEOGRADU

A.R. se na samom početku školske godine 02. septembra 2011. godine vraćao u učionicu nakon završetka školskog odmora, kada mu je prišao jedan od učenika iste škole.

Jedan dečko mi je stao na sred puta i rekao: “Alo tebra, što si tol’ki derpe?!” Pokušao sam da ga ćutke zaobidem, ali me je sprečio u tome, stao ponovo ispred mene, udario me pesnicom jako u grudi i rekao: “Šta je, lupa srce a?!”, da bi me udario još dva puta nakon toga. Na svu sreću mu je prišla neka devojka i odvušla ga na stranu. Ipak, on mi je odlazeći dobacio: “Naći ću te ja kad budeš bio sam!” Otišao sam kod psihologa plačući i prijavio slučaj njoj i kasnije policiji.²⁷

1.9. POKUŠAJ NAPADA I IZNUDE NOVCA OD N.S. (26) U CENTRU BEOGRADA

N.S. je sa prijateljem 30. septembra 2011. godine oko 15 časova šetao Bulevarom kralja Aleksandra u Beogradu. Stali su kod semafora na pešačkom prelazu dijagonalno od Pravnog fakulteta, kada im je prišao mladić, star oko 23 godine, smeđe i jako kratke kose.

Upitao nas je: “Ej, vi pederi, jel idete na paradu?” Odgovorio sam mu: “Otkud ti znaš ko smo mi i da li bilo gde idemo?” Nastavio je: “Pa tako mi izgledate, kao pederi, frizure, tako se i oblačite. Mi ovde vršljamo po gradu, ja i drugi navijači Rada, hvatamo gejeve i bijemo ih! Je l’ hoćete da mi date pare?” Trudio sam se da ne pokazujem strah i rekao: “Neću da ti dam pare, neka mi priđe neko od njih pa da se objasnimo oko toga.” Naša rasprava i ubeđivanje su se završili njegovom pretnjom: “Neće niko da se objašnjava, nego će odmah da te napadnu! Ja mogu vas ovde sad da izbodem, brži sam od vas, nikada me ne biste stigli!” Prijatelj i ja smo pokušali da na ulici nađemo nekog policajca kako i neko drugi ne bi stradao, ali nismo uspeli u tome u tom trenutku. Uveče sam otišao u vračarsku policiju i prijavio slučaj.²⁸

26 Iz izjave B.I. i njegovih prijateljica o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 27. avgust 2011. godine

27 Iz izjave A.R. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 04. septembar 2011. godine

28 Iz izjave N.S. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 30. septembar 2011. godine

Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, izveštaj u vezi napada je prosleđen Prvom opštinskom javnom tužilaštvu u Beogradu, a napad je kvalifikovan kao krivično delo Nasilničko ponašanje. Takođe, policijski službenici PU za Grad Beograd preduzimaju mere i radnje iz svoje nadležnosti radi pronalaska napadača.

1.10. POKUŠAJ NAPADA NA M.S. (25) U AUTOBUSU GRADSKOG PREVOZA U BEOGRADU

M.S. je 24. oktobra 2011. godine oko 19 časova čekao autobus gradskog prevoza na Autokomandi, razgovarajući telefonom sa drugaricom.

Autobuska stanica i uobičajena gomila ljudi koji se vraćaju sa posla popunjava travnjak iza stanice. Ja, u patikama, farmerkama, jesenjoj jakni, sa torbom preko ramena, razgovaram sa drugaricom preko telefona i šetkam tamo-amo, pričamo o veselim temama, očigledno je, jer se smejem dok razgovaram. Dva momka u ranim dvadesetim, kratko podšišani, u trenerci, sede nešto dalje, i pogledom me povremeno prate. Dolazi bus, ja ulazim i odlazim napred, stajem na stepenice kod prvih vrata koja ne rade, naslonim se na njih gledajući u vozača i nastavljam svoj razgovor. Namerno sam stao tu, jer tu nije bilo gužve pošto ta vrata nisu radila.

Posle par minuta, ona dvojica što su me gledali na stanici mi prilaze, staju na 20 cm ispred i iznad mene, kao čekajući da autobus stane na sledećoj stanici. Prvi od njih mi se obratio sa zahtevom da izađem. Na to je vozač rekao da ta vrata ne rade. Napadač je povišenim tonom ponovio da izađem. Rekoh mu da to nije moja stanica i da ne želim to da radim, ali je on nastavio da viče i insistira: "Alo! Čuješ li? Izlazi napolje pederu!"

Odmah zatim je neki putnik iz srednjeg dela autobusa upitao napadača šta mu je i šta hoće od mene. Ovaj mu je odgovorio: "Šta hoću?! Vidiš da je peder! Neka izađe pa neka ide nekako drugačije!" Uhvatio me je zatim za nadlakticu i povikao: "Ma izlazi bre iz autobusa! Čuješ?! Ajde, nećemo ti ništa, samo izađi!" Okrenuo se ponovo ka vozaču i zatražio da otvori vrata.

Za to vreme sam uzeo svoj telefon i što je napadač primetio: "Šta, da nećeš da zoveš muriju? A, koga zoveš?!" Odgovorio sam mu: "Ne, za vas nije murija, zvaću ortake iz bloka, oni se bolje snalaze sa takvima od murije." Zatim sam se progurao pored njega prema srednjim vratima, ali me je zaustavio jedan stariji gospodin i rekao da se vratim nazad, zatraživši od napadača da me puste na miru i ušavši u raspravu sa njima. Nakon toga su se njih dvojica povukli u zadnji deo autobusa.

Vozio sam se još pet stanica, izašao iz autobusa gledajući oko sebe i primetio da napadača nema, te da su verovatno izašli na nekoj od prethodnih stanica. Zapalio sam cigaretu i prepešačio sedam stanica, plačuci i jecajući zbog straha, zbog toga što sam se osetio tako sam, zbog toga što sam tako laka meta, zbog toga što sam nezaštićen i zbog toga što izgleda svako ima pravo da učini šta mu padne na pamet čim me vidi na ulici, i u kraju...²⁹

M.S. nije želeo da slučaj napada prijavi policiji i drugim nadležnim institucijama pre svega zbog straha da porodica ne sazna za njegovu seksualnu orijentaciju.

29 Iz izjave M.S. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 26. oktobar 2011. godine

1.11. NAPAD NA R.Z. (23) U NOVOM SADU

R.Z. je 31. oktobra 2011. godine nešto nakon ponoći pratio svog druga kući. U povratku ka svojoj kući je prolazio istim putem, kada su ga iznenada napala dva nepoznata muškarca.

Primetio sam dva muškarca koji su izašli iz mraka ispod mosta i krenuli ka meni. Imali su kapuljače na glavama, držali su ruke u džepovima jakni. Prošli su sa moje leve strane, toliko blizu koliko je samo bilo dovoljno da me običu. Već u sledećoj sekundi sam dobio prvi udarac u glavu iza leđa. Jedan od njih je stajao dva-tri metra iza napadača dok me je ovaj tukao. Sećam se samo prvih par udaraca, nakon čega sam izgubio svest.

Nisam bio svestan ničega skoro do 02 časa iza ponoći, kada sam se sam osvestio, pridigao i oštešao do Kliničkog centra Novi Sad. Shvatio sam da niko od verovatnih prolaznika nije za sve to vreme zastao da proverí jesam li živ i šta mi se dogodilo. Od odeće sam u trenutku napada imao na sebi jako uske farmerke, crnu jaknu i crne patike.³⁰

R.Z. je zadobio teške telesne povrede u vidu preloma nosne kosti, a napadači su mu ukrali novac i mobilni telefon.

R.Z. je slučaj napada prijavio novosadskoj policiji. Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, napad je evidentiran kao krivično delo Razbojništvo iz člana 206, stav 2 Krivičnog zakonika, kvalifikovano od strane Višeg javnog tužilaštva, a protiv nepoznatih napadača je podneta krivična prijava Opštinskom javnom tužiocu u Novom Sadu, dok je rad na rasvetljavanju dela u toku. Takođe prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, prilikom uzimanja izjave od R.Z. nije pominjan podatak da je napad motivisan njegovom seksualnom orijentacijom, a policijski službenici angažovani na rasvetljavanju ovog krivičnog dela nisu došli do podataka da je napad motivisan seksualnom orijentacijom žrtve.

1.12. NAPAD NA M.P. (26) U CENTRU BEOGRADA

M.P. je 26. novembra 2011. godine oko 02 časa na povratku iz večernjeg izlaska napadnut u Kolarčevoj ulici u strogom centru Beograda.

Prema informacijama o napadu koje je M.P. (26) prijavio GSA, on je izašavši iz pekare krenuo ka obližnjoj stanici noćnog gradskog prevoza, kada je mlađi muškarac u društvu još dva mladića počeo da mu dobacuje: "Plavušanu! Alo, pederu, gde si pošao?!". M.P. ga je upitao šta želi od njega i rekao mu da ga ostavi na miru uputivši se dalje ka Trgu Republike. Napadač, međutim, nije odustao i uz salvu psovki i homofobičnih uvreda više puta napao M.P. najpre ga šutnuvši u leđa, a zatim ga udarajući pesnicama po glavi. M.P. je pokušavao da se odbrani i pobegne, ali je napadaču "u pomoć" pritekao i njegov drug. M.P. je u jednom od pokušaja da pobegne ka autobusu noćnog prevoza uspeo da telefonom pozove policiju, ali to uopšte nije sprečilo napadača da nastavi da ga tuče i vređa. Na čitav napad koji je

30 Iz izjave R.Z. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 01. novembar 2011. godine

trajao nekoliko minuta, niko od prolaznika i ljudi koji su čekali autobus nije reagovao, što se ponavlja po ko zna koji put i postaje pravilo kod ovakvih slučajeva. Policija je nakon desetak minuta došla i na licu mesta saslušala prvog napadača, dok su ostali u međuvremenu pobjegli. Iako je najpre negirao da je učestvovao u napadu na M.P, u jednom trenutku mu je ispred policije glasno zapretio: "Hoćeš sad još dva sata da te bijem?!", ali policajci na to uopšte nisu reagovali. Policajci su napadača priveli u policijsku stanicu, a napadnutog mladića odveli u Urgentni centar gde mu je ustanovljena kontuzija glave i lica uz izražene podlive iznad i ispod levog oka. Policija je napadača na kraju pustila.³¹

Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, zamenik Prvog opštinskog javnog tužioca u Beogradu se izjasnio da nema elemenata krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti, a da se protiv izvršioca M.M. podnese prekršajna prijava iz člana 6. stav 3. i člana 12. stav 1. Zakona o javnom redu i miru.

M.P. je nakon napada u izjavi o incidentu koji je dao Gej strejt alijansi, izneo svoje utiske o postupanju policijskih službenika, kao i o samom napadu.

Ja sam i dalje instirao na činjenici da sam napadnut u sred grada iz čista mira samo zato što imam plavu kosu! Ali policajci nisu izgledali kao da vide jasnost i alarmantnost situacije. Pitao me je jedan od njih da li mi treba hitna pomoć. Nisam krvario pa mi nije bilo jasno zašto me to pita, jer nisam znao proceduru. Rekao je da me pita zato što to mora po zakonu. Ja sam isprva odbio, ali onda dok sam tako stajao sam, bez ideje kako ću sad kući, a shvatajući da to što sam zvao policiju izgleda kao i da nisam, ugledah mlađeg policajca i mog napadača kako uz društvo još jednog prolaznika koji je radoznalo posmatrao situaciju, ćaskaju, ćeretaju i smeju se. U tom momentu sam shvatio da su policajac i napadač jedno, da je to jedan način mišljenja, jedan stav, jedan stroj, a da sam ja, samo neko sa druge strane, jer sam u njihovim očima samo "peder" – ni građanin, ni čovek. I tako gledam policajca koji se smeje na neku šalu ili dosetku mog napadača, gledam i ne verujem. Policajci će sad otići dalje, a ja ću ostati na Trgu bez novca za taksi i sa nasilnikom na milost i nemilost da me tuče i maltretira do prvog jutarnjeg autobusa, pomislio sam. U istom trenutku sam doviknuo mlađem policajcu: "Kako možete da stojite tu i da se smejete sa čovekom koji me je napao?!" Naprasno je uozbiljio lice i obratio mi se sa: "Gospodine, jel treba da plaćem? Ja samo normalno razgovaram." Tada sam prelomio: "Zovite mi hitnu pomoć, hoću hitnu pomoć!" Video sam kola hitne pomoći kao jedini izlaz odavde u bukvalnom smislu. "Boli me lice, jako me boli!", govorio sam. Moj napadač se smejao što zbog par masnica tražim hitnu pomoć i sa tim stavom se okrenuo policajcu očekujući da podele impresiju, ali s obzirom da sam gledao policajca da vidim kako će se poneti, on je ostao uzdržan. Kad sam stigao u urgentni centar imao sam vremena o svemu da razmišljam ali bila su mi pomešana osećanja. S jedne strane, iako je to malo neobično, bilo mi je žao i samog dečka koji me je napao. Pomislio sam kako je on samo izmanipulisan, da je deo jednog većeg sistema. Ali shvatio sam ubrzo da zapadam u klasičnu situaciju kad se žrtva neopravdano oseća krivom. Kad su mi se vratile pred očima slike njegovog bahatog ponašanja, kako me je šutirao kao da sam ja neko đubre, kako mi se unosio u lice, koju mržnju je iskali na meni, shvatio sam da želim da bude kažnjen. I to ne zato što sam ja to pretrpeo, već zato što sam pomislio da je na mom mestu mogao biti

31 "Još jedan napad na gej osobu – Vlada Srbije i dalje bez sistemskih rešenja protiv nasilja", saopštenie za javnost GSA. 27. novembar 2011. godine

bilo ko, neko osetljiviji. Doduše, na momenat sam samo osetio potrebu da plaćem ali sam onda rekao sebi: "Zbog čega da plaćem i zbog koga?" Ne želim ovo da isteram do kraja zbog sebe, nego i zbog drugih mladih gejeva kojima je ovo isto moglo da se desi. Ustajem protiv ovoga ne zbog sebe, već zbog principa. Ne želim da dopustim da se ovo neopaženo dešava. Ne želim da dozvolim da ovo može da se desi u mojoj zemlji, u mom gradu.

Razmišljao sam o sopstvenoj porodici, nisam želeo da vide šta mi se desilo, jer znam da bi mi sami rekli na kraju da nije trebalo da se farbam, jer me se i oni sami stide, misle da sam bolestan, da treba da ćutim o tome što sam, da treba da se krijem, brinu šta će reći komšije, rodbina i prijatelji. A ja brinem što ne shvataju da je više desetina godina prošlo od kako je Svetska zdravstvena organizacija ispravila grešku i nepravdu te uklonila homoseksualnost sa liste mentalnih poremećaja. Brinem što političari peru ruke i standardno povlađuju neobrazovanoj masi na uštrb zdravog razuma i onoga što je ispravno. Brinem što neke majke i očevi više slušaju šta će komšije da kažu, nego šta im živi sinovi i ćerke kažu da nose u srcima i za koga su rođeni da vole. Još hoće da se svi stidimo i sramotimo, da se krijemo, a kada nas tuku da ćutimo. Kažu da smo zli, bolesni i naopaki. A nije zlo i bolest u nama, već u onima koji nas uče od malena da treba da se stidimo svoje prirode, oni prljaju druge svojim neznanjem i strahovima, oni nas teraju od sebe i nameću da se od malena osećamo nenormalnima i nedostojnima. Njih sve treba da bude sramota. Mene nije.³²

1.13. NAPAD NA M.P. (26) U BLIZINI MESTA STANOVANJA U BEOGRADU

M.P. koji je u noći 25. na 26. novembra 2011. pretrpeo fizički napad u centru Beograda³³, ponovo je napadnut samo par nedelja kasnije, 11. decembra 2011. godine u 06 časova ujutro – ovog puta u blizini svoje kuće.

Kada sam se iz grada rano ujutro vraćao kući, napadnut sam sasvim iznenada kod mene u kraju gde živim. Samo sam, prolazeći jednim obližnjim prolazom čuo neko trčanje, okrenuo se i video da ka meni trči pet nepoznatih mladića. Brzo su me oborili na ulicu i šutirali me dok nisam očajnički počeo da vičem "upomoć!", pa su se onda razbežali.

Samo sam jednog video pre nego što su me oborili na zemlju, ali ne bih ga se nikad setio. Potpuno sam bio zatečen jer je skroz sve bilo kao grom iz vedra neba. Glava mi je cela u čvorugama i bridži, ne mogu da verujem da se ovo dešava. Ne znam da li je to moja frizura previše "upadljiva" ili je ovo bilo nešto organizovano, pošto mi je tako delovalo.

Nešto moramo preduzeti jer ovo nije normalno što se dešava. Dobro sam u smislu da ne krvarim niti mi je išta slomljeno, ali sam u neverici da sam dva puta napadnut u razmaku od 15 dana, ovo je grozno... Mislim da bi me ubili od batina da nisam počeo da vičem upomoć, jer sam ceo minut ćutao u šoku dok su me tukli a možda i dva minuta, hvatao sam se za telefon misleći da pozovem policiju, a onda sam samo počeo

32 Iz izjave M.P. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 27. novembar 2011. godine

33 Pooledati onis orethodnoa slučaiia napada

da vičem da me ne bi ubili. Ne razumem da li se ovo samo meni dešava, jel ovo meni nešto namešteno ili i drugima, i zašto ja toliko nekog provociram samo zato što sam ofarban u plavo?³⁴

M.P. zbog pređašnjeg lošeg iskustva sa intervencijom policije nakon što je napadnut na Trgu republike³⁵ nije bio spreman da novi slučaj napada prijavi područnoj policijskoj stanici.

2. PRETNJE PO OSNOVU STVARNE ILI PRETPOSTAVLJENE SEKSUALNE ORIJENTACIJE/RODNOG IDENTITETA ŽRTVE

2.1. PRETNJE R.D. (25) U CENTRU NOVOG PAZARA

R.D. je 10. avgusta 2011. godine pošao u šetnju ka centru Novog Pazara. U centru grada, ispred zgrade gradske uprave, pored njih je prošao muškarac, star oko 30 godina, u društvu jedne devojkice. Posle nekoliko sekundi se zaustavio, okrenuo i povišenim tonom naredio njemu i njegovoj sestri da stanu.

Mi smo stali, a iskreno bili smo oboje zbunjeni zašto je to tražio od nas. Onda mie je prišao, uneo mi se u lice i rekao, vičući: "Pizda ti materina, đubre jedno, vas treba čovek da protera iz ovog grada! Pogledaj kakav si, pičko jedna, jaoj majko šta smo mi dozvolili da nam šeta gradom!" Ja sam mu zbunjen i uplašen odgovorio: "Izvini, ali u čemu je problem?" Onda je on još jačim tonom izrevoltirano rekao: "Marš, bre, pederu jedan, ženo, pogledaj se na šta ličiš!"

Sestra koja je bila do mene je počela da se raspravlja sa njim. Nakon toga nas je samo još jednom pogledao, okrenuo se i nastavio dalje, kao da se ništa nije dogodilo. Ostao sam zatečen, počeo sam da drhtim, osećam neverovatan strah, tako da smo se sestra i ja odmah uputili iza obližnje zgrade, da bih se bar malo smirio.

Sasvim normalno sam išao gradom, pristojno obučen u bermude, patike, belu majicu. Nosio sam i ranac na leđima. Dečko koji mi je verbalno napao ima malu bradu, a po stilu oblačenja liči na vehabiju. Niko od prolaznika nije reagovao, sasvim mirno su prolazili, a ceo taj događaj je trajao ne duže od minut, ali dovoljno da mi unese nemir i strah za sopstvenu bezbednost u narednih nekoliko dana.

Iz ličnih razloga slučaj nisam prijavio policiji, niti nameravam to da uradim, iako sam za to imao podršku od strane prijatelja, ali iz porodičnih razloga ne želim.³⁶

34 Iz izjave M.P. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 11. decembar 2011. godine

35 Pogledati opis prethodnog slučaja napada

36 Iz izjave R.D. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 20. avgust 2011. godine

2.2. PRETNJE S.A. (45) IZ BEOGRADA

S.A. iz Beograda je 30. avgusta 2011. godine prijavio Gej strejt alijansi pretnje koje je po osnovu seksualne orijentacije dobio istog dana od svojih komšija.

Bio sam u prodavnici na kasi, kada je ušla jedna žena i preko reda i gurajući ostale kupce počela da naručuje robu, spomenuvši kako ima dete napolju i kako ne može da čeka. Ja sam reagovao rekavši da to nije razlog da može bahato i bez pitanja preko reda da upada. Ona je na to oštro reagovala: "Pa, da! Ti bi pobio svu decu, ćelavi pederu!" Prvo sam pokušao da je smirim, ali ona nije prestajala, već počela i da preti "da će dovesti dvojicu 'razbacanih' da me prebiju".

Napustio sam prodavnicu, a ona je krenula za mnom ulicom u pratnji žene sa kojom je napolju ostavila dete i pretila mi i vređala me sve vreme. Ušao sam u svoj stan sav se tresući. Sve vreme je preteći govorila: "Tu smo u kraju, srešćemo se opet!"

Posle desetak minuta nakon ulaska u stan, neko mi je pokucao na prozor. Izašao sam u dvorište gde su stajali ona i njen muž. Rasprava se nastavila tada sa njim, gde je bio prilično agresivan i iznerviran ali se kontrolisao. U toku rasprave sam saznao da je od svoje supruge dobio lažnu informaciju da sam izrekao mnogo ružnih stvari o njemu. Ona me je tokom tog novog "kruga" rasprave sve vreme vređala na bazi moje seksualne orijentacije, vikala kako širim "pederske bolesti" dok oni tu šetaju decu.

Muž je tražio da se izvinim, što sam i učinio ali je ona i dalje nastavila da se sprda sa mojim životom. Zapretila je da će mi dići stan u vazduh, za koji je rekla "da je pacovska rupa i da sam ja pacov". Tada sam pozvao policiju, ali ne znam ništa o identitetu osoba sa kojima sam imao sukob sem da očigledno žive negde blizu mene!³⁷

Prema podacima dobijenim iz MUP-a Srbije, slučaj pretnji nije prijavljen ni evidentiran u policiji.

2.3. UGROŽAVANJE SIGURNOSTI S.Ć. (30) IZ ŠAPCA

Gej strejt alijansi se početkom oktobra 2011. godine javila prijateljica S.Ć. iz Šapca požalivši se da njenom prijatelju S.Ć. neko u prethodnih nedelju dana konstantno pravi lažne profile na Facebooku.

Pisali su na tim profilima da je S.Ć. gej, ostavljali su adresu njegovog stanovanja i brojeve fiksnog i mobilnog telefona. Evo, primetili smo i da su se samo u toku jednog dana pojavila čak tri lažna profila! On je baš uznemiren, pretpostavlja da to možda čini jedna od dve osobe sa kojima je u svadi.³⁸

GSA je prijateljici žrtve dala preporuku da on slučaj odmah prijavi nadležnoj policijskoj stanici, kao i da stupi u kontakt sa GSA kako bi detaljnije opisao slučaj i okolnosti. Kasnije smo obavешteni da S.Ć. nije smatrao da treba da prijavi slučaj policiji jer je ubrzo prestalo kreiranje lažnih profila, a postojeće lažne profile je Facebook administracija uklonila.

37 Iz izjave S.A. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 30. avgust 2011. godine

38 Iz izjave A.V. prijateljice S.Ć. o incidentu. Interna dokumentacija GSA. 03. oktobar 2011. godine

VIII PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA JEDNAKU ZAŠTITU PRAVA I NA PRAVNO SREDSTVO

Svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega.³⁹

Svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu.⁴⁰

GSA je 2009. godine uspostavila Pravnu službu koja pruža pravnu podršku LGBT osobama u slučajevima nasilja i diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rod-nog identiteta. Pravna služba dokumentuje slučajeve, pruža pravne savete, a ukoliko žrtve na to pristanu, pokreće i procese pred pravosudnim organima Srbije i zastupa žrtve pred njima.

Pravna služba GSA tri godine organizovano i sistematski pokreće postupke pred su-dovima, tužilaštvima i organima uprave (policijom) radi zaštite LGBT osoba.

Istraživanje koje je Centar za mir i razvoj demokratije sproveo tokom 2011. godine je pokazalo da su skoro dve trećine krivičnih prijava zbog povrede ljudskih prava pod-nele nevladine organizacije, među kojima najveći broj Gej strejt alijansa i Odbor za ljudska prava Leskovic, a da je samo tri odsto građana to učinilo samostalno.⁴¹

Tokom 2011. godine su okončana dva predmeta u kojima su oštećeni bili pripadnici LGBT populacije. Slučaj govora mržnje prema LGBT osobama na Internet portalu "Press online" je okončan pravosnažnom presudom, a slučaj teške diskriminacije i govora mržnje prema LGBT populaciji od strane Dragana Markovića Palme, gradonačelnika Jagodine, je okončan prvostepenom presudom. U oba predmeta su izrečene osuđujuće presude.

GSA će i dalje žrtvama kršenja ljudskih prava da pruža pravnu pomoć pred pravosud-nim i upravnim organima R. Srbije, a takođe, kada su iscrpljeni svi domaći pravni lekovi, zastupaće ih pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu i, po potrebi, pred nekim od Komiteta Ujedinjenih nacija.

1. PRAVNA SLUŽBA GSA - OKONČANI PREDMETI

1.1. PRAVOSNAŽNA PRESUDA PROTIV DNEVNIH NOVINA "PRESS" ZBOG GOVORA MRŽNJE

39 Ustav Republike Srbije, član 32, stav 1.

40 Ustav Republike Srbije, član 36, stav 2.

41 „Službeno lice džabe prijavljivati“, B92, 07. oktobar 2011. godine, dostupno na:
http://www.b92.net/info/vesti/index.php?www=2011&mm=10&dd=07&nav_cateoov=12&nav_id=547801

Pravnoj službi GSA je sredinom jula 2011. godine dostavljena prvostepena presuda Višeg suda u Beogradu kojom se usvaja tužba GSA protiv dnevnih novina „Press“ d.o.o. i kojom se utvrđuje da tekstovi – komentari čitalaca objavljeni 02. jula 2009. godine na Internet sajtu Press online predstavljaju govor mržnje prema LGBT populaciji, kao i da je Press dopuštanjem i omogućavanjem da se navedeni komentari postave na sajt diskriminatorски postupao prema ovoj populaciji.⁴²

Pravna služba GSA je 14. jula 2009. godine na osnovu Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o javnom informisanju podnela tužbu protiv dnevnih novina „Press“ zbog toga što je ova medijska kuća na svom Internet izdanju Press online dozvolila objavljivanje komentara čitalaca na tekst-članak „Biću gej ikona“ koji sadrže govor mržnje prema LGBT populaciji. Tokom postupka saslušani su tužilac Boris Milićević i drugotuženi Nebojša Joksimović, web urednik Pressa, a pročitani su svi priloženi pisani dokazi. Prvostepeni postupak je završen 22. februara 2011. godine.

Apelacioni sud u Beogradu doneo je krajem 2011. godine drugostepenu presudu u ovom procesu, kojom je odbio kao neosnovane žalbe tuženih i potvrdio gore navedenu prvostepenu presudu Višeg suda u Beogradu, čime je ona postala pravosnažna.

Ogromna većina spornih komentara je sadržala najprizemnija vređanja, pozive na ubistva, klanje, pretnje da će napadati na život i imovinu LGBT osoba. U obrazloženju presude stoji da takvi komentari i mišljenja podstiču mržnju i nasilje prema pripadnicima LGBT populacije i njihovu diskriminaciju, te ujedno predstavljaju govor mržnje. Tuženi (Press) je objavljivanjem ovakvih komentara prekršio zabranu izražavanja ideja, informacija i mišljenja koja predstavljaju govor mržnje, u konkretnom slučaju prema LGBT osobama, u javnim glasilima, a u skladu sa članom 11. Zakona o zabrani diskriminacije i članom 38. Zakona o javnom informisanju.

Sud je izrekao i privremenu meru u skladu sa članom 44. Zakona o zabrani diskriminacije kojom je zabranio objavljivanje navedenih komentara na sajtu Press-a. Takođe, Press je u obavezi „da o svom trošku objavi ovu presudu u celosti, bez ikakvog komentara i bez odlaganja, a najkasnije u drugom broju dnevne štampe od dana pravosnažnosti presude“. Sud je naložio Press-u da Gej strejt alijansi isplati sudske troškove ali je odbacio zahtev za isplatu odštete.

1.2. PRVOSTEPENA PRESUDA DRAGANU MARKOVIĆU PALMI ZBOG TEŠKOG OBLIKA DISKRIMINACIJE LGBT POPULACIJE

Pravnoj službi GSA je početkom novembra 2011. godine dostavljena prvostepena presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu zbog teškog oblika diskriminacije LGBT populacije protiv Dragana Markovića Palme, gradonačelnika Jagodine i predsednika parlamentarne političke stranke Jedinствена Srbija.⁴³

Prvi osnovni sud je usvojio tužbu na osnovu Zakona o zabrani diskriminacije koju je Pravna služba Gej strejt alijanse podnela protiv Markovića 22. avgusta 2011. godine i utvrdio da je Dragan Marković Palma izvršio težak oblik diskriminacije po osnovu

42 Pogledati Prilog br. 1 – tekst prvostepene presude protiv dnevnog lista “Press”

43 Pogledati Prilog br. 2 – tekst prvostepene presude protiv Dragana Markovića Palme

seksualne orijentacije. Takođe, sud je Markoviću zabranio da ponavlja izvršenu diskriminaciju i naložio mu da Gej strejt alijansi nadoknadi sudske troškove.

Pravna služba GSA je 22. avgusta 2011. godine podnela tužbu protiv Markovića zbog njegove izjave date medijima 15. avgusta 2011. godine u kojoj je rekao „stav Jedinствене Srbije i moj lični stav je – mi smo protiv svakog skupa gde homoseksualci demonstriraju ulicama Beograda i žele da prikažu nešto što je bolest da je normalno“.

Članovi 11, 12, 13. i 21. Zakona o zabrani diskriminacije na osnovu kojih je doneta presuda se odnose na govor mržnje, uznemiravanje i ponižavajuće postupanje, a pre svega na teški oblik diskriminacije. U obrazloženju sudske presude se između ostalog kaže: „odredbom člana 13. Zakona o zabrani diskriminacije određen je teški oblik diskriminacije kao izazivanje i podsticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti po osnovu seksualne orijentacije što predstavlja teški oblik diskriminacije posebno ako se ovo vrši putem javnih glasila, te u konkretnom slučaju lično svojstvo, odnosno seksualna orijentacija, je od strane tuženog (Markovića) prikazana kao bolest i kao nešto nenormalno i to putem javnih glasila, čime je izvršena teška diskriminacija“.

Za GSA je ovaj slučaj od strateške važnosti pre svega zbog činjenice da je po prvi put u Srbiji doneta presuda nekom političaru zbog teške diskriminacije i govora mržnje protiv LGBT populacije, kao i zbog zloupotrebe najčešće društvene predrasude i neistine o LGBT osobama da su one bolesne. Takve izjave političara i funkcionera, pre svega onih koji se dosta pojavljuju u javnosti poput Dragana Markovića Palme, moraju biti oštro zakonski sankcionisane jer političari, bilo da su u vlasti ili u opoziciji, snose najveću odgovornost za širenje tolerancije i izgradnju demokratskog društva, kulture nenasilja i poštovanja osnovnih ljudskih prava.

Iako je tuženi Marković nakon izricanja ove prvostepene presude uložio žalbeni zahtev za povraćaj u pređašnje stanje, sud ga još nije prihvatio, pa je presuda kojom je utvrđeno diskriminatorno ponašanje tuženog i dalje na snazi. Sredinom maja 2012. godine će se tuženi pred sudom izjašnjavati o činjenicama navedenim u zahtevu za povraćaj u pređašnje stanje.

1.3 PREDMETI OKONČANI DO KRAJA 2010. GODINE

Oštećeni Lazar Pavlović

Predmet se vodio pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu, pod brojem 9-K-2163/10. Okrivljeni B.P. iz Rušnja je, u periodu od 17. do 21. aprila 2008. godine, slao veći broj pretećih SMS poruka na mobilni telefon oštećenog Lazara Pavlovića. Pored pretnji vezanih za napade na život i telo, poruke su sadržale i vređanja, a sve zbog seksualne orijentacije oštećenog. Nakon podnošenja krivične tužbe juna 2008. godine, i više odloženih pretresa, 12. novembra 2010. godine okončan je postupak i okrivljenom je izrečena pravosnažna kazna od tri meseca zatvora uslovno na dve godine.

Krivična prijava zbog pretnji R.B. preko Fejsbuka

Maloletno lice N.A. je 24. juna 2009. godine preko elektronskom poštom na društvenoj mreži Fejsbuk pretilo oštećenom R.B. da će napasti na njegov život i telo zbog pretpostavljene seksualne orijentacije, za koju je okrivljeni, imajući u vidu sadržinu pretnji, smatrao da je homoseksualna. Krivična prijava je predata 17. jula 2009. godine

Okružnom javnom tužilaštvu, odeljenje za maloletnike, zbog krivičnih dela Ugrožavanje sigurnosti i Rasna i druga diskriminacija. Nakon istrage i suđenja maloletnik je za izvršeno delo 13. jula 2010. godine kažnjen sudskom opomenom.

Diskriminacija B.M. iz Zrenjanina

GSA se 09. oktobra 2010. godine obratio B.M. iz Zrenjanina zbog toga što je zaposlena u PU Zrenjanin, nakon što je u toku vršenja službe saznala za njegovu seksualnu orijentaciju, nazvala njegovu rodbinu i obavestila ih o seksualnoj orijentaciji B.M., bez dobijanja i traženja bilo kakvog njegovog odobrenja. B.M. je imao porodičnih problema sa članovima svoje porodice zbog takvog postupanja službenice policije. GSA je podnela predstavku načelniku PU Zrenjanin i Sektoru unutrašnje kontrole policije, a nakon sprovedene procedure postupak je zaključen uz nalaz da nema odgovornosti na strani njihove službenice.

Nasilje u porodici zbog lezbejske orijentacije M.D.

Septembra 2010. godine Gej strejt alijansi se javila M.D. koja je trpela porodično nasilje od strane muža zbog svoje istopolne seksualne orijentacije. Služba za pravnu podršku GSA joj je pomogla u sastavljanju molbe Centru za socijalni rad, koji ima ovlašćenja da daje upute za Sigurnu kuću.

2. PRAVNA SLUŽBA GSA - PREDMETI U TOKU, PROCESUIRANI TOKOM 2011. GODINE

2.1. TUŽBA ZA DISKRIMINACIJU I NAKNADU ŠTETE PROTIV DARIA KOVAČEVIĆA IZ VRŠCA

Pravna služba GSA je 04. aprila 2011. godine podnela tužbu protiv Daria Kovačevića iz Vršca za utvrđivanje diskriminacije i naknadu štete. Tuženi je u više navrata tokom 2010. godine oštećenom M.A. pretio, tukao ga i vređao zbog njegove istopolne seksualne orijentacije. Parnični postupak za utvrđivanje diskriminacije i naknadu štete je zaveden pod brojem P – 333/2011, a vodio se pred Osnovnim sudom u Vršcu.

Prvostepenom presudom je odbačen tužbeni zahtev. U toku je žalbeni postupak.

2.2. KRIVIČNI POSTUPAK ZA KRIVIČNO DELO ZLOSTAVLJANJE I MUČENJE PROTIV DARIA KOVAČEVIĆA IZ VRŠCA

Pravna služba GSA je 06. aprila 2011. godine podnela krivičnu prijavu protiv Daria Kovačevića iz Vršca zbog krivičnog dela zlostavljanje i mučenje. Tuženi je u više navrata tokom 2010. godine oštećenom M.A. pretio, tukao ga i vređao zbog njegove istopolne seksualne orijentacije. Krivični postupak se vodi pred Osnovnim sudom u Vršcu.

2.3. TUŽBA ZA DISKRIMINACIJU PROTIV NEBOJŠE BAKARECA

Pravna služba GSA je 20. septembra 2011. godine podnela tužbu za utvrđivanje diskriminacije i govora mržnje protiv Nebojše Bakareca, odbornika Demokratske stranke Srbije u Skupštini Grada Beograda zbog toga što je tuženi u svom tekstu pisanom za sajt vidovdan.org tvrdio da je homoseksualnost psihički poremećaj i da je LGBT osobama zbog toga potrebno obezbediti stručnu pomoć. Parnični postupak za utvrđivanje diskriminacije se vodi pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu, gde je zaveden prod brojem 29 P – 20182/11. Prvo ročište je održano 22. novembra 2011. godine, a do danas su parnične stranke saslušane i izvedeni svi dokazi, te je zaključena glavna rasprava.

Očekuje se izricanje prvostepene presude.

2.4. KRIVIČNA PRIJAVA PROTIV NEBOJŠE BAKARECA

Pravna služba GSA je 29. septembra 2011. godine Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu podnela krivičnu prijavu protiv Nebojše Bakareca, odbornika Demokratske stranke Srbije u Skupštini Grada Beograda za krivična dela povreda ravnopravnosti i rasna i druga diskriminacija. Tuženi je u svom tekstu pisanom za sajt vidovdan.org tvrdio da je homoseksualnost psihički poremećaj i da je LGBT osobama zbog toga potrebno obezbediti stručnu pomoć.

Za sada nema obaveštenja o stanju predmeta i eventualno preduzetim sudskim radnjama.

2.5. KRIVIČNA PRIJAVA PROTIV DRAGANA MARKOVIĆA PALME

Pravna služba GSA je 22. avgusta 2011. godine Osnovnom javnom tužilaštvu u Jagodini podnela krivičnu prijavu protiv Dragana Markovića Palme, gradonačelnika Jagodine i predsednika političke partije Jedinostvena Srbija, zbog izvršenog krivičnog dela povrede ravnopravnosti (član 128. Krivičnog zakonika – KZ), kao i dela rasne i druge diskriminacije (član 387. KZ). Optuženi je 15. avgusta 2011. godine u izjavi medijima po ko zna koji put rekao da je homoseksualnost bolest, čime je izvršio dela za koje se krivično tereti. Krivična prijava je dopunjena 07. septembra 2011. godine, a predmet je zaveden pod brojem K tr – 591/11.

Ovaj sudski postupak još uvek nije otpočeo.

2.6. RADNI SPOR PROTIV PREDUZEĆA „DENEZA M“ IZ BEOGRADA

Pravna služba GSA je 25. oktobra 2011. godine pokrenula radni spor pred Inspekcijom rada protiv preduzeća „Deneza M“ za poništaj neutemeljenog rešenja o otkazu uručenog oštećenom V.L, kojeg su prethodno nadređeni i druge kolege mentalno i fizički matretirali zbog njegove istopolne seksualne orijentacije. Inspekcija rada je u skladu sa ovlašćenjima bila kod tuženog. Očekuje se rešenje Inspekcije o vraćanju V.L. na rad.

Pripremo ročište je održano, a sledeće zakazano za 31. maj 2012. godine.

2.7. KRIVIČNA PRIJAVA PROTIV NN LICA ZBOG PRETNJI NA INTERNETU

Pravna služba GSA je 20. juna 2011. godine predala Prvom osnovnom tužilaštvu u Beogradu krivičnu prijavu za krivično delo rasna i druga diskriminacija protiv NN lica zbog pretnji i uvreda koje je iznosilo na zvaničnom YouTube kanalu Gej strejt alijanse.

U ovom predmetu još uvek nije bilo istražnih i drugih sudskih radnji.

3. PRAVNA SLUŽBA GSA - PREDMETI U TOKU, PROCESUIRANI DO KRAJA 2010. GODINE

3.1. SUĐENJE OPTUŽENIMA ZA UBISTVO TRANSEKSUALKE MINJE KOČIŠ

Nakon što je transeksualna seksualna radnica Minja Kočiš (39, rođena Mihali) ubijena u svojoj kući na Vračaru u Beogradu 8. januara 2009. godine, beogradska policija je zbog sumnje da su je ubili uhapsila 21. januara 2009. godine Ivicu Mihajlovića (30) i Novicu Radisavljevića (36), a Više javno tužilaštvo u Beogradu je sredinom jula 2009. godine podiglo optužnicu protiv ove dvojice za krivično delo teškog ubistva.⁴⁴

Advokat iz Pravne službe GSA, Aleksandar Olenik, od početka sudskog procesa zastupa majku ubijene Kočiš kao privatnog tužioca koja se priključila krivičnom gonjenju, a Gej strejt alijansa je intenzivno pratila čitav tok suđenja optuženima za ubistvo Minje Kočiš.

Viši sud u Beogradu, sudsko veće kojim je predsedavao sudija Vladimir Mesarović, je 14. jula 2011. godine donelo prvostepenu presudu kojom je proglasilo krivim i osudilo **Ivicu Mihajlovića** na kaznu zatvora u trajanju od **35 godina** zbog izvršenja krivičnog dela teškog ubistva iz čl. 114 st. 1 tačka 4 Krivičnog zakonika (KZ), a **Novicu Radisavljevića** osudilo na kaznu zatvora u trajanju od **30 godina** zbog izvršenja krivičnog dela teško ubistvo podstrekavanjem iz čl. 114 st. 1 tačka 4 KZ u vezi čl. 34 KZ.

Okrivljeni su na izrečenu prvostepenu presudu uložili žalbu, koja je usvojena, pa je proces vraćen na ponovno postupanje pred prvostepenim sudom.

3.2. PARNICA ZA NAKNADU ŠTETE PROTIV JP SAVA CENTAR

GSA je podnela tužbu protiv JP Sava Centar 24. aprila 2009. godine za naknadu nematerijalne štete zbog povrede časti, ugleda, prava ličnosti i povrede ravnopravnosti

⁴⁴ Izveštaj o stanju ljudskih prava GLBT osoba u Srbiji u 2009. godini "Nema povlačenja, nema orodaie". III Pravo na život. Ubistvo transeksualke Minje Kočiš. strana 17: GSA. Beograd

usled uvreda koje su rukovodioci tog javnog preduzeća izrekli na račun LGBT osoba i zbog zabrane korišćenja objekta u javnoj upotrebi samo zato što bi korisnik bila organizacija koja se bavi zaštitom prava LGBT osoba. Rukovodstvo Sava Centra zabranilo je GSA da održi konferenciju za medije 26. februara 2009. godine na kojoj je trebalo da bude predstavljen izveštaj o stanju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji. Uz tužbu je predloženo i određivanje privremene mere kojom bi se radnicima tuženog javnog preduzeća zabranilo da vređaju tužioce do kraja trajanja sudskog postupka. Tokom 2011. godine u ovom predmetu nisu preduzete nikakve sudske radnje.

3.3. KRIVIČNI POSTUPAK PROTIV RUKOVODILACA SAVA CENTRA

Okrivljeni Dragan Vučićević, direktor JP Sava Centar, i Rade Hinić, pomoćnik direktora za kongresne poslove JP Sava Centar, su u periodu između 22. i 24. februara 2009. godine najpre zabranili konferenciju za medije Gej strejt alijanse koja je htela da predstavi godišnji izveštaj o stanju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji, a potom su preko medija vređali LGBT osobe zbog njihove seksualne orijentacije. GSA je 07. aprila 2009. godine protiv okrivljenih podnela krivičnu prijavu Četvrtom opštinskom javnom tužilaštvu koju je tužilaštvo, nakon uzimanja izjava od okrivljenih, oštećenog i svedoka u policiji, odbacilo, jer nisu našli osnova za pokretanje krivičnog postupka, o čemu je GSA obavestena 08. juna 2009. godine. Nakon odbacivanja krivične prijave, 16. juna 2009. godine predat je Zahtev za sprovođenje krivične istrage protiv navedenih rukovodilaca JP Sava Centar. Do danas, prema saznanjima Pravne službe GSA, nije izvedena nijedna istražna radnja.

3.4. KRIVIČNA PRIJAVA TREĆEM OJT ZBOG SADRŽAJA NA FEJSBUKU PROTIV NN LICA

GSA je 26. juna 2009. godine podnela krivičnu prijavu Trećem opštinskom javnom tužilaštvu protiv više NN lica koja se predstavljaju kao: Jovan Bilbija iz Beograda, Božidar Karalić iz Sremske Mitrovice i Andrija Petrović, koji su na Fejsbuku kreirali i administrirali grupu pod nazivom „Stop pederima!!! Gej parada nikad u Srbiji!!!!“ na kojoj su dozvoljavali i podsticali pozivanje na najteža krivična dela protiv LGBT osoba, uz uvrede, ponižavanje i diskriminisanje LGBT osoba.

Nakon nepreduzimanja istražnih radnji tokom skoro dve godine od podizanja krivične prijave i optužnog predloga, tokom 2011. godine istražni sudija je saslušao optužene, kao i tužioce, nakon čega je optužni predlog odbijen. Pravna služba GSA je marta 2012. godine izjavila žalbu Apelacionom sudu u Beogradu, u kojoj je traženo poništenje rešenja o odbijanju optužnog predloga i vraćanje predmeta na krivični postupak.

3.5. UTVRĐIVANJE IDENTITETA LICA KOJE JE PRETILO BORISU MILIĆEVIĆU

NN lica, ili više njih, je u periodu od 06. februara do 08. decembra 2008. godine više puta putem elektronske pošte, pretilo i vređalo tadašnjeg predsedika GSA Borisa Milićevića zbog njegove seksualne orijentacije. Tokom 2011. godine u ovom predmetu nisu preduzete nikakve sudske radnje.

3.6. KRIVIČNA PRIJAVA ZBOG SADRŽAJA NA FEJSBUKU PROTIV MARIA SARKEZIJA

Četvrtom opštinskom javnom tužilaštvu je 01. juna 2009. godine podneta je krivična prijava protiv Maria Sarkezija iz Zemuna koji je kreirao i administrirao grupu na Fejsbuku pod nazivom "Razbijanje gej parade 23. avgusta" na kojoj je dozvoljavao i podsticao pozivanja na najteža krivična dela protiv LGBT osoba, uz uvrede, ponižavanje i diskriminisanje LGBT osoba. Nakon reorganizacije sudova predmet je zaveden u Prvom osnovnom sudu pod 3-Ki-7284/10. Tokom 2011. godine u ovom predmetu nisu preduzete nikakve sudske radnje, a predmet je i dalje, po saznanjima Pravne službe GSA, kod nadležnog istražnog sudije.

3.7. DISKRIMINACIJA M.D.

Zbog diskriminacije, vređanja i maltretiranja profesora M.D. od strane direktorke škole u kojoj je M.D. bio zaposlen, podneta je tužba za zabranu diskriminacije i naknadu štete dana 11. marta 2010. godine Osnovnom sudu u Novom Sadu. Do danas je održano više ročišta, a do sada su saslušani tužilac, tužena direktorka i više svedoka.

Naredno ročište i veštačenje su zakazani za 07. jun 2012. godine.

3.8. VREĐANJE I PRINUDA PREMA BORISU MILIĆEVIĆU

Više lica je 21. aprila 2010. godine u Beogradu u blizini zgrade u kojoj živi pljuvalo, vređalo i zlostavljalo Borisa Milićevića, bivšeg predsednika GSA. Protiv više NN lica je 23. aprila 2010. godine podneta krivična prijava. Do danas nismo primili nikakvo obaveštenje od nadležnih organa o toku istražnih radnji.

3.9. SLUČAJ STORMFRONT

Neodređenog dana 2010. godine NN lica su, pod pseudonimima, na sajtu "Stormfront" kreirali forum na kome su, u periodu od 04. jula 2010. godine do 01. avgusta 2010. godine, postavljali, podstrekavali, pomagali, omogućavali i dozvoljavali da se postave, uz spisak lica koja su javno dala podršku održavanju Parade ponosa, i između ostalih, tekstovi koji sadrže teška vređanja i govor mržnje prema LGBT populaciji. Pravna služba GSA je podnela krivičnu prijavu protiv NN počinilaca avgusta 2010. godine, ali do danas od tužilaštva nisu dobijene nikakve informacije o toku predmeta.

3.10. NASILJE NAD D.P. U DISKOTECI U BEČEJU

D.P. iz Bečeja se 18. septembra 2010 javio Službi za pravnu podršku GSA, jer ga je 17. septembra 2010. godine u diskoteci "Stejdž" u Zelenoj ulici u Bečeju NN lice tuklo zbog istopolne seksualne orijentacije. Pravna služba GSA je podnela krivičnu prijavu protiv NN lica Višem javnom tužilaštvu u Novom Sadu. Do danas nisu dobijene nikakve informacije o slučaju.

3.11. PRETUČENI DISK-DŽOKEJ Ž.S.

Ž.S. je dana 25. na 26. septembar 2010. godine, nakon što je otišao iz kluba Apratman u Beogradu, gde je prethodno puštao muziku, pretuklo više NN lica. Pravna služba GSA je sastavila i početkom oktobra 2010. predala krivičnu prijavu nadležnom tužilaštvu. Do danas nisu dobijene nikakve informacije o slučaju.

4. OSTALI SUDSKI PROCESI

4.1. PRVOSTEPENA PRESUDA MLADENU OBRADOVIĆU I OSTALIMA ZBOG ORGANIZOVANJA NASILJA NA PARADI PONOSA 2010. GODINE

Viši sud u Beogradu, sudsko veće na čelu sa predsedavajućim sudijom Dankom Lauševićem je 20. aprila 2011. godine izreklo presudu - optuženi Mladen Obradović, lider pokreta "Obraz" i ostali su proglašeni krivim zbog organizovanja nasilja tokom Parade ponosa 10. oktobra 2010. godine. Mladen Obradović je osuđen na dve godine zatvora, Jelena Obradović godinu dana kućnog zatvora. Na jednu i po godinu zatvora osuđeni su Krsto Milovanović i Damir Grbić, a godinu dana kazne dobili su Mladen Milisavac, Goran Andrejev i Aleksandar Živković. Miloš Popović Srđan Savović, Marko Lazarević, Nikola Vidović i Igor Marinković osuđeni su na deset meseci zatvora.

Svim optuženima je u trajanje zatvorske kazne uračunat boravak u pritvoru, a do pravosnažnosti presude su svi pušteni na slobodu. Svi optuženi su se žalili na presudu, a žalbu je uložilo i Više javno tužilaštvo. Očekuje se odluka Apelacionog suda u Beogradu po žalbama.

Zbog nasilničkog ponašanja na Paradi ponosa 2010. privedene su 124 osobe. Optužnica je podignuta protiv 111 osoba, a u daljim postupcima osuđeno je njih 36. U slučaju 11 osoba postupak je obustavljen.⁴⁵

4.2. SUĐENJE MLADENU OBRADOVIĆU ZA DISKRIMINACIJU PRED POVORKU PONOSA 2009. GODINE

Prvo opštinsko tužilaštvo je 30. oktobra 2009. godine podnelo Optužni predlog protiv Mladena Obradovića, lidera desničarske ekstremističke organizacije "Obraz" zato što je septembra 2009. godine predstavljao i širio ideje koje zagovaraju diskriminaciju zasnovanu na seksualnoj orijentaciji, tako što je organizovao pisanje grafita preteće i uvredljive sadržine i na svom računaru izrađivao propagandni materijal – oglase, plakate, flajere, nalepnice i javne pozive u vezi sa učesnicima Povorkе ponosa 2009. godine. Lazar Pavlović, predsednik Gej strejt alijanse (GSA), je 03. oktobra 2011. godine svedočio u ovom postupku. On je u toku svedočenja naveo da je Obradović 2009. godine davao izjave objavljene u više beogradskih medija u kojima je najavljivao da će Obraz sprečiti najavlјenu Povorku "po svaku cenu". Takođe, Obraz je govorio i o "paradi

⁴⁵ Iz publikacije: „Primena standarda pravičnog suđenja u pravosudnom sistemu Srbije 2012“, Inicijativa mladih za ljudska prava

srama” i “izopačenosti”, a u odeljku “Srbski neprijatelji” na sajtu Obraza navodi se da “neće biti milosti” i priča se o iskorenjivanju homoseksualnosti i krivičnoj odgovornosti za pripadnike LGBT populacije. Pavlović je napomenuo tom prilikom da je homoseksualnost u Srbiji dekriminalizovana 1994. godine, a Srpsko lekarsko društvo je 2008. godine u dopisu Labrisu navelo da homoseksualnost nije bolest. Za grafite koji su se pojavili pred Povorku ponosa 2009. kao i za parolu Obraza “Čekamo vas”, Pavlović je rekao da ona ne znači ništa drugo nego poziv na nasilje, diskriminaciju i huškanje na onemogućavanje slobode okupljanja.

Na pitanje tužilaštva da li je “Čekamo vas” shvatio kao poziv na pokajanje, kako je značenje te parole Obradović obrazložio u prethodnom sudskom postupku, Pavlović je rekao da nema zbog čega da se kaje i da je na Paradi nameravao da iskaže svoj stav i protest, što je pravo garantovano Ustavom Srbije.

Suđenje je okončano 27. marta 2012. godine prvostepenom presudom kojom je Mladen Obradović osuđen na deset meseci zatvora.⁴⁶

4.3. SUĐENJE MIŠI VACIĆU ZA DISKRIMINACIJU PRED POVORKU PONOSA 2009. GODINE

Prvo opštinsko tužilaštvo je 30. oktobra 2009. godine podnelo Optužni predlog protiv Miše Vacića, jednog od lidera pokreta “SNP 1389” zato što je septembra 2009. godine širio diskriminativne ideje protiv pripadnika LGBT populacije, od novinskih redakcija tražio da mu dostavljaju fotografije učesnika Parade ponosa i drugim akcijama onemogućavao održavanje Povorke ponosa 2009. godine. On je takođe optužen i za neovlašćeno držanje oružja.

Nakon više odlaganja ročišta tokom 2011. godine, konačno je 05. septembra održano ročište na kojem je svedočio Lazar Pavlović, predsednik GSA. Svedočenje se većim delom odnosilo na Vacićeve nastupe i izjave tokom priprema Povorke ponosa 2009. godine, posebno na one gde se tvrdilo da je homoseksualnost bolest, kao i na sprečavanje održavanja Povorke ponosa 2009. godine od strane SNP 1389. Pavlović je izjavio da se zbog svega toga osećao uvređeno, ugroženo i uplašeno. On je rekao i da su zbog takvih izjava i aktivnosti pokreta 1389 u tom periodu i drugi ljudi koji su želeli da učestvuju na Povorki bili uplašeni i danima nisu izlazili iz kuće.

Lazar Pavlović je svedočio i o pozivu koji je SNP 1389 uputio medijima u septembru 2009. U tom pozivu je medijima u Srbiji ponuđeno da 1389 otkupi fotografije učesnika predstojeće Povorke koje bi se kasnije javno objavile. Taj poziv, kao i pozivi za sprečavanje Povorke u kojima je SNP 1389 navodio da je to “skup seksualno devijantnih osoba”, je od strane LGBT populacije, ali i šire javnosti, shvaćen kao poziv na linč. Pavlović je ovo uporedio sa Ugandom gde su u medijima svojevremeno bile objavljivane fotografije njihovog najpoznatijeg gej aktiviste (sa upozorenjima da ga se ljudi klone) koji je kasnije ubijen.

Takođe, Pavlović je sudu priložio i saopštenje Ministarstva zdravlja Republike Srbije u

⁴⁶ „Mladenu Obradoviću 10 meseci zatvora“, dostupno na: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/storv/135/Hronika/1071092/Mladenu+Obradovi%C4%87u+10+meseci+zatvora+.html>

kome se navodi da homoseksualnost nije bolest, kao i sliku sa Facebook profila Miše Vacića pre održavanja Povorka ponosa 2009. na kojoj je stajalo "Beogradom krv će liti, gej parade neće biti".

Predmetni krivični postupak nije okončan.

4.4. POSTUPCI PROTIV VIŠE LICA KOJA SU PREKO FACEBOOKA PRETILA UČESNICIMA PARADE PONOSA 2011

Sredinom septembra 2011. godine, Lazar Pavlović, predsednik Gej strejt alijanse, i dvoje predstavnika organizacije Parada ponosa Beograd su policiji podneli krivične prijave protiv više osoba koje su tokom avgusta i septembra iste godine na Internet društvenoj mreži Facebook pretile batinama i smrću i vređale učesnike Parade ponosa koja je bila najavljena za 02. oktobar 2011. godine.

Do sada je sproveden istražni postupak protiv nekoliko počinitelja.

Simo Vladičić je prvi procesuirani za pretnje pripadnicima LGBT populacije preko društvene mreže "Fejsbuk". On je krajem februara 2012. godine prvostepeno osuđen na tri meseca zatvora, uslovno na dve godine, zbog krivičnog dela ugrožavanja opšte sigurnosti upućivanjem pretećih poruka na Internetu.

4.5. KRIVIČNA PRIJAVA ZBOG PRETNJI PUTEM ELEKTRONSKE POŠTE GEJ AKTIVISTI

Predrag Azdejković, predsednik Gej lezbejskog info centra, je 09. juna 2011. godine dobio preteću poruku putem elektronske pošte od strane nepoznatog lica. Obratio se za pomoć Komitetu pravnika za ljudska prava (YUCOM) koji je podneo krivičnu prijavu nadležnom tužilaštvu. Istražni postupak je sproveden, ali nije bilo daljih sudskih radnji.

4.6. POSTUPCI ZA ZABRANU DESNIČARSKIH EKSTREMISTIČKIH ORGANIZACIJA "OBRAZ", "SNP 1389" I "NAŠI" PRED USTAVNIM SUDOM SRBIJE

Republičko javno tužilaštvo je krajem septembra 2009. godine podnelo inicijativu Ustavnom sudu Srbije za zabranu rada i delovanja desničarskih ekstremističkih organizacija "Otačastveni pokret Obraz" i "SNP 1389" zbog delovanja usmerenog na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajamčenih ljudskih i manjinskih prava LGBT osoba i drugih manjinskih grupa i izazivanje rasne, nacionalne i verske mržnje. Tužilaštvo je uočilo da su, kako stoji u predlogu, organizacije "Obraz" i "SNP 1389" uzročnici brojnih incidenata, kojima su njihovi pripadnici na razne načine povređivali Ustavom garantovana ljudska prava.

14. decembra 2011. godine je u Ustavnom sudu Srbije održana javna rasprava o predlogu za zabranu "Obraza". Javnoj raspravu su prisustvovali predstavnici Tužilaštva, "Obraza", Ministarstva pravde, Zaštitnika građana Republike Srbije i predstavnici stručne javnosti. Ustavni sud je stranama u sporu dao dodatni rok od 15 dana da

se izjasne o spornim ustavno pravnim pitanjima i dostave nove dokaze od značaja za donošenje odluke po predlogu Tužilaštva o zabrani "Otačestvenog pokreta Obraz".⁴⁷

22. juna 2011. godine je u Ustavnom sudu održana javna rasprava o predlogu za zabranu rada "Pokreta 1389", ali je naknadno Tužilaštvo 18. oktobra 2011. godine povuklo taj predlog i podnelo novi zahtev kojim traži zabranu udruženja "SNP 1389" i "Naši" iz Arandjelovca. Ustavni sud je 05. novembra 2011. godine saopštio da je obustavio prethodni postupak i pokrenuo novi po predlogu Tužilaštva kojim se traži zabrana rada ta dva udruženja.⁴⁸

4.7. ZABRANA POVORKE PONOSA 2009. GODINE PROGLAŠENA NEUSTAVNOM

Ustavni sud Srbije usvojio je krajem decembra 2011. godine ustavnu žalbu koju je u ime članova organizacionog odbora Povorka ponosa 2009. godine podneo Beogradski centar za ljudska prava. Oni su se žalili na odluku Direkcije policije MUP-a Srbije da taj skup održe na Ušću ili na platou ispred Palate Srbije, umesto u centru Beograda. Ustavni sud je utvrdio da su rešenjem Direkcije policije od 19. septembra 2009. godine povređena prava podnosilaca ustavne žalbe na slobodu okupljanja i prava na pravno sredstvo garantovana Ustavom Srbije.

Pet članova oraganizacionog odbora Povorka ponosa 2009. godine podnelo je 19. oktobra

2009. godine ustavnu žalbu osporavajući odluku Direkcije policije da se „zbog visokih bezbednosnih rizika“ skup sa platoa ispred Filozofskog fakulteta premesti na drugu lokaciju.

Povorka ponosa pod sloganom "Vreme je za ravnopravnost" trebalo je da bude održana 20. septembra 2009. godine, ali su organizatori odustali od njenog održavanja, nezadovoljni odlukom policije, koja im je saopštena samo 12 časova pre zakazanog skupa. U ustavnoj žalbi predstavnici organizatora su naveli da državni organi nisu učinili sve što je u njihovoj moći da spreče pretnje i nasilje nad učesnicima Povorka ponosa i da obezbede ostvarivanje elementarnog ustavnog prava na slobodno javno okupljanje.⁴⁹

47 „Ustavni sud traži dodatne dokaze za zabranu Obraza“, Blic, 14. decembar 2011. godine, dostupno na: <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/295552/Odrzana-javna-rasprava-o-zabrani--Obraza>

48 „U Ustavnom sudu javna rasprava o predlogu zabrane Obraza“, Press online, 14. decembar 2011. godine, dostupno na: http://pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/192518/U+Ustavnom+sudu+javna+rasprava+o+predlogu+zabrane+%22Obraza%22.html

49 „Usvojena žalba LGBT organizacija: Zabrana Parade ponosa MUP-a Srbije neustavna“, 23. decembar 2011. godine, dostupno na: <http://www.atvbl.com/index.php/2011/12/23/ustavni-sud-srbiie-usvoiena-zalba-labt-organizacie>

IX SLOBODA OKUPLJANJA I SLOBODA UDRUŽIVANJA

Mirno okupljanje građana je slobodno. Okupljanje u zatvorenom prostoru ne podleže odobrenju, ni prijavljivanju. Zborovi, demonstracije i druga okupljanja građana na otvorenom prostoru prijavljuju se državnom organu, u skladu sa zakonom. Sloboda okupljanja može se zakonom ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite javnog zdravlja, morala, prava drugih ili bezbednosti Republike Srbije.⁵⁰

Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja.⁵¹

PARADA PONOSA 2011.

PRAVNI OKVIR ZA ODRŽAVANJE PARADE PONOSA

Kada se govori o pravu na okupljanje građana, koje u skladu sa međunarodnim konvencijama čiji je potpisnica i naša država spada u jedno od osnovnih ljudskih prava, u Srbiji ono ne bi trebalo da bude osporavano ni sa čije strane jer postoje zakonski preduslovi, tj. postoji pravni okvir za primenu i korišćenje prava o slobodi okupljanja. Ustav Republike Srbije u članu 54. garantuje slobodu mirnog okupljanja. Sloboda okupljanja se u skladu sa Ustavom može zakonom ograničiti samo ako je to neophodno zbog zaštite javnog zdravlja, morala, prava drugih ili bezbednosti Republike Srbije (član 54. Ustava).

Sve ove odredbe definisane u Ustavu Republike Srbije nalaze se i u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda⁵² u kojoj se takođe pravo na slobodu okupljanja i udruživanja definiše kao jedno od osnovnih ljudskih prava i koja predviđa dosta slična ograničenja u korišćenju ovih prava

Za održavanje Parade ponosa važna je i ustavna odredba o zabrani svake diskriminacije, posredne ili neposredne, po bilo kom osnovu (član 21. Ustava), kao i poseban Zakon o zabrani diskriminacije Republike Srbije koji je usvojen u martu 2009. godine. Kada govorimo o zakonima kojima se reguliše pravo na okupljanje, najvažniji svakako jeste Zakon o okupljanju građana Republike Srbije⁵³ kojim se definiše pojam javnog skupa i bliže regulišu prava i obaveze sazivača skupa i nadležnih organa, kao i način prijavljivanja i zabrane skupa, žalbeni postupak i kaznene odredbe. Zbog rasprava koje su se od 2009. godine na ovamo mogle čuti u javnosti a u vezi su sa organizovanjem Parade ponosa potrebno je ukazati na neke odredbe ovog zakona:

50 Ustav Republike Srbije, član 54.

51 Ustav Republike Srbije, član 55, stav 1.

52 http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/EA13181C-D74A-47F9-A4E5-8A3AF5092938/0/BIH_CONV.pdf

53 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_okupljanju_grahdana.html

ovim zakonom se predviđaju samo dve mogućnosti koje se tiču (ne)održavanja javnog skupa - skup se ili održava u skladu sa sadržinom prijave za održavanje skupa koju podnosi sazivač (najkasnije 48 sati pre održavanja skupa) ili se skup zabranjuje od strane nadležnog organa tj. Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) (najkasnije 12 sati pre održavanja skupa), što znači da ne postoji pravni osnov za eventualno izmeštanje skupa na drugu lokaciju ili izmenu drugih detalja prijave osim ako to nije inicijativa samog sazivača skupa;

nadležni organ može privremeno zabraniti održavanje javnog skupa koji je „usmeren na nasilno menjanje Ustavom utvrđenog poretka, narušavanja teritorijalne celokupnosti i nezavisnosti Republike Srbije, kršenje Ustavom zajamčenih sloboda i prava čoveka i građanina, izazivanje i podsticanje nacionalne, rasne i verske netrpeljivosti i mržnje“ (član 9.) ili ga može zabraniti „radi sprečavanja ometanja javnog saobraćaja, ugrožavanja zdravlja, javnog morala ili bezbednosti ljudi i imovine“ (član 11.).

Zbog potpunijeg uvida u pravni okvir za održavanje Parade ponosa ili bilo kog drugog skupa važno je istaći i nedostatke u vezi važećeg Zakona o okupljanju građana. Naime, zakon je usvojen još 1992. godine (na pr. homoseksualnost je u Srbiji dekriminlizovana 1994. godine pa sa sigurnošću možemo tvrditi da predlagač tada nije imao u vidu skupove kao što je Parada ponosa) i pored određenih korekcija ovaj zakon suštinski od tada nije menjan, te je u mnogim segmentima prevaziđen.

Prošle (2010.) godine je tadašnje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Organizacijom za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) formiralo Radnu grupu za unapređenje slobode okupljanja (radnu grupu su činili još i predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Ministarstva za rad i socijalnu politiku, pravosuđa, Beogradskog centra za ljudska prava, Gej strejt alijanse i Žena u crnom) čiji je predmet rada bila upravo analiza pravnog okvira koji uređuje pravo na slobodu okupljanja u Republici Srbiji.

Ova Radna grupa je na osnovu Zajedničkog mišljenja o Zakonu o okupljanju građana Republike Srbije koje su izradili Organizacija za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Venecijanska komisija⁵⁴ donela niz preporuka za poboljšanje pravnog okvira koji se tiče slobode okupljanja u Srbiji, a u zaključcima ove Radne grupe između ostalog stoji: „Postojeći Zakon o okupljanju građana ne odgovara zahtevima demokratski uređenog društva i nije u skladu sa međunarodnim standardima. Radna grupa smatra da treba doneti novi zakon o slobodi okupljanja i uskladiti njegove odredbe sa Ustavom Republike Srbije i usvojenim međunarodnim dokumentima“.

Iako je zvanični predlagač novog zakona o slobodi okupljanja Ministarstvo unutrašnjih poslova koje je učestvovalo u Radnoj grupi i koje je u svom planu rada za 2011. godinu predvidelo izradu predloga ovog zakona, Vladi Republike Srbije još uvek nije dostavljen zakonski predlog koji se tiče slobode okupljanja od strane ovog ministarstva.

Ali bez obzira na evidentne nedostatke važećeg Zakona o okupljanju građana, iz svega gore navedenog (a pre svega imajući u vidu ustavne odredbe) može se zaključiti da postoji pravni okvir za upražnjavanje prava na slobodu okupljanja i organizovanje mirnih i nenasilnih skupova u koje spada i Parada ponosa.

54 <http://www.osce.org/serbia/73335>

Imajući ovo u vidu, upravo najčešći argument u prilog održavanju Parade ponosa koji se spominje u javnosti u poslednjih nekoliko godina i kojim se brani svrsishodnost ovog događaja jeste pravne prirode i proizilazi i poziva se na postojeći pravni okvir. Međutim, ako uzmemo u obzir da je identičan pravni okvir postojao i 2009. i 2010. i 2011. godine, onda moramo postaviti pitanje u čemu su onda razlike koje evidentno postoje u poslednje tri godine a tiču se održavanja Parade i koje su to stvarne prepreke ovom događaju tj. da li su u Srbiji Ustav i zakoni dovoljan argument.

DRUŠTVENO – POLITIČKI KONTEKST; ODNOS POLITIČARA I INSTITUCIJA PREMA PARADI PONOSA

Iako je Narodna Skupština Republike Srbije (NSRS) u ovom sazivu usvojila nekoliko stotina zakona i zakonskih akata, pre svega motivisana potrebom za usklađivanjem srpskog zakonodavstva sa standardima Evropske Unije (EU), njihova implementacija i dalje ostaje hroničan problem u Srbiji, a od ovoga nisu pošteđeni ni zakoni koji se tiču ljudskih prava i prava LGBT osoba. Srbija, na žalost, nije zemlja u kojoj je politička volja potrebna samo za donošenje zakona, već i paradoksalno – za njihovu primenu. Ne postoji usaglašena definicija političke volje, ali bi se ona možda najbolje mogla identifikovati kao „posvećenost učesnika u nekom političkom procesu da preduzimaju akcije za postizanje ciljeva i obezbeđuju održivost ovih akcija tokom vremena“. Ako ovo primenimo na slučaj Parade ponosa i odnos političara i institucija prema njoj, onda možemo reći da se u jednom trenutku formirala politička volja za održavanje ovog događaja (2010.), ali ona nije bila u toj meri čvrsta da prevaziđe sve izazove i obezbedi njeno održavanje i svake naredne godine.

Neke od razloga koji su do toga doveli možemo naći i u poređenju političkog konteksta 2010. i 2011. godine i razlikama koje evidentno postoje a koje se pre svega odnose na zaoštavanje situacije na Kosovu koja je dovela u pitanje dobijanje kandidature Srbije za članstvo u EU i ulazak političara u ranu izbornu kampanju, s obzirom da su već u prvoj polovini godine otpočele špekulacije o prevremenim izborima. Uz vidljivo odsustvo strategije organizatora Parade, kao i uz odsustvo adekvatnog pritiska javnosti s obzirom da je Parada veoma nepopularan događaj u Srbiji, politička podrška se приметно osula a situacija je u tom smislu više podsećala na organizovanje ovog događaja 2009. nego 2010. godine.

Podrška Paradi 2010. je bila zvaničan stav velikog broja političkih stranaka, dok su se u 2011. mogli čuti i vrlo različiti tonovi i stavovi unutar jedne stranke. Za razliku od 2010. kada je GSA o svakom održanom sastanku sa političkim partijama i institucijama obavestavala javnost putem saopštenja, proces organizovanja Parade 2011. nije bio dovoljno transparentan i ne postoje tačni podaci dostupni javnosti o tome s kim su se organizatori sve sastali. Takođe, ni od organizatora Parade 2011. GSA nije uspela da dobije informaciju o tome (upućena je zvanična molba ali je rečeno da navodno o tome mora odlučivati Upravni odbor organizacije „Parada ponosa Beograd“), kao i koji su bili stavovi stranaka u odnosu na Paradu na tim sastancima. U donjoj tabeli (Tabela 1.) se nalazi komparacija stavova stranaka 2010. i 2011. godine koja je napravljena na osnovu medijskih izveštaja. Tabela pokazuje grubu podelu uz napomenu da nisu uzimani u obzir razlozi stranaka i stranačkih funkcionera koji su bili protiv (da li je u pitanju bezbednost, 'pogrešan' politički trenutak i sl.), a za neke je prikazana i (ne) spremnost da se sastanu sa organizatorima.

TABELA 1.

POLITIČKA STRANKA	2010.	2011.
Demokratska stranka (DS)	podrška Paradi	„nepromenjen stav od prošle godine“ (Jelena Trivan ¹ , potpredsednica DS)
Liberalno demokratska partija (LDP)	podrška Paradi	podrška Paradi
Socijal demokratska unija (SDU)	podrška Paradi	podrška Paradi
Socijaldemokratska partija Srbije (SDP)	podrška Paradi	protiv Parade (Rasim Ljajić ² , predsednik SDP)
Srpski pokret obnove (SPO)	podrška Paradi	nepoznato
Srpska napredna stranka (SNS)	Parada je „lični izbor svakog građanina“	Parada je „lična stvar svakog pojedinca“ (Zorana Mihajlović ³ , funkcionerka SNS)
Liga socijaldemokrata Vojvodine (LSV)	podrška Paradi	podrška Paradi
Savez vođovđanskih Mađara (SVM)	podrška Paradi	protiv Parade
G17+	podrška Paradi	protiv Parade (Mlađan Dinkić ⁴ , predsednik G17+); poslanik Źeljko Ivanji je podržao Paradu
Srpska radikalna stranka (SRS)	prihvaćen poziv za dijalog; protiv Parade	odbijen poziv za sastanak; protiv Parade
Socijalistička partija Srbije (SPS)	podrška Paradi	„bilo bi bolje da se Parada ne održi“ (Ivica Dačić ⁵ , predsednik SPS)
Demokratska stranka Srbije (DSS)	odbijen poziv za dijalog; bez zvaničnog stava stranke	odbijen poziv za sastanak; bez zvaničnog stava stranke
Nova Srbija (NS)	odbijen poziv za dijalog; protiv Parade; poziv javnosti da se ne vrši nasilje na dan Parade	odbijen poziv za sastanak; protiv Parade; poziv javnosti da se ne vrši nasilje na dan Parade

Sudeći po istupima i izjavama njenog lidera Dragana Markovića Palme, gradonačelnika Jagodine, Jedinствена Srbija (JS) je i 2011. kao i 2010. bila izričito protiv Parade. Protiv Dragana Markovića je izrečena i prvostepena presuda za tešku diskriminaciju LGBT populacije po tužbi GSA što je opisano u ovom izveštaju.

Kada govorimo o **podrsci predstavnika institucija** Paradi ponosa 2011. nju su podržali:

Boris Tadić, predsednik Republike Srbije: „Paradu ponosa koju aktivisti LGBT populacije organizuju u mnogim gradovima Evrope, pa i u Beogradu, treba posmatrati pre svega kao politički gest kojim jedna manjinska zajednica u našem društvu legitimizuje svoja ljudska i građanska prava zagarantovana Ustavom, ali kojim želi i da razbije negativne stereotipe i predrasude koji pripadnike ove grupe prate i otežavaju im svakodnevni život” (24 časa, 22. jun 2011.)

Slavica Đukić Dejanović, predsednica Narodne Skupštine Republike Srbije “Istinski poštujem pravo na različitost i verujem da je to preduslov da budemo organizovana i kvalitetnija država”, (Kurir, 23. jun 2011.)

Milan Marković, ministar za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu: “Nedvosmislena je podrška Ministarstva za održavanje Parade ponosa, te će u skladu sa dosadašnjim iskustvom i u saradnji sa relevantnim organima pružiti pomoć” (Blic, B92, 6. septembar 2011.)

Nenad Đurđević, direktor Uprave za ljudska i manjinska prava: “Verujem da je većina građana u Beogradu spremna za održavanje ‘Parade ponosa’ i da ne izlazi na ulice da se obračunava sa nekim ko mu se ne dopada. Slika sa prošlogodišnje parade je slika huliganizma koje je motivisano politički i ideološki. Podržavamo pravo LGBT zajednice da organizuje miran izlazak na ulicu i iskaže stavove” (Blic, 11. septembar 2011.)

Ministar unutrašnjih poslova **Ivica Dačić** je prvi u javnosti otvorio pitanje bezbednosti Parade ponosa koje je do kraja ostalo dominantno. “I pred ovogodišnju gej paradu postoje ozbiljni bezbednosni rizici. Zato pozivam političare da u izjavama na tu temu budu odmereni” (Večernje novosti, 15. avgust 2011.). Međutim, odmah nakon toga Dačić poziva političke stranke i druge državne institucije da se izjasne o održavanju Parade: “Ministarstvo unutrašnjih poslova neće učestovati u održavanju najavljene gej parade dok se o tome ne izjasne Skupština grada Beograda, gradonačelnik Beograda, Vlada i predsednik Srbije” (vesti.rs, 16. avgust 2011.). Rizici održavanja Parade i rizici po policiju su činili najveći deo izjava Ivica Dačića u periodu organizovanja ovog skupa, sve do donošenja odluke o zabrani Parade od strane MUP i Nacionalnog saveta za bezbednost.

Gradonačelnik Beograda **Dragan Đilas** ni 2011. godine nije promenio svoj raniji stav o tome da ne podržava održavanje Parade ponosa, ali je njegovo obrazloženje bilo nešto drugačije nego u prethodnim godinama i odnosilo se na bezbednosne uslove: “Pitanje je da li takva manifestacija može da se održi u Beogradu, a da nisu ugrožena materijalna dobra, pripadnici gej populacije, policajci i građani Beograda? Da li smo mi došli do toga da oni mogu slobodno da šetaju, da ne budu u nekom improvizovanom kavezu kao prošle godine, da ne bude ceo grad razoren” (Novi magazin, 18. avgust 2011.)

Tokom procesa organizovanje Parade 2011. posebno je bilo zapaženo **delovanje nekoliko različitih policijskih sindikata** koji su se protivili održavanju ovog skupa i često su svoje stavove iznosili u javnost. Nezavisni policijski sindikat je već 30. avgusta saopštio da Parada ne treba da se održi jer postoje bezbednosni rizici po građane i policiju. "Ne vidimo u čemu je problem da se taj skup zabrani", istakli su predstavnici tog sindikata, najavivši da će se njihovi članovi o pitanju obaveza u vezi s Paradom ponosa ponašati u skladu sa zakonom tj. prekinuće proces rada ukoliko im je bezbednost na radu ugrožena dok poslodavac ne otkloni razloge zbog kojih je došlo do ugrožavanja. Policijski sindikat Srbije je 22. septembra otišao čak i mnogo dalje od toga i zajedno sa desničarskom organizacijom "Dveri"(!?) pozvao predstavnike LGBT organizacija da odustanu od Parade ponosa. Oni su takođe pozvali lidere stranaka na vlasti i opozicije da preuzmu političku odgovornost i odrede se prema Paradi ponosa, kako taj problem ne bi prebacili na odgovornost policiji i građanima koji se protive održavanju Parade ponosa.

ZABRANA PARADE PONOSA

Nepostojanje jasne političke volje, izmenjene političke prilike u odnosu na prethodnu godinu, visok stepen homofobije u društvu i neadekvatno sankcionisanje pretnji i rizika po bezbednost učesnika Parade najavljene za 2. oktobar doveli su do njene zabrane od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Nacionalnog saveta za bezbednost 30. septembra 2011. godine.

Ovakvoj odluci prethodilo je zakazivanje brojnih javnih skupova 1. i 2. oktobra u blizini planirane trase Parade od strane ekstremističkih desničarskih organizacija kao što su „Obraz“, „Naši“ i „Dveri“. MUP je doneo odluku o zabrani svih skupova planiranih za te dane u Beogradu i Srbiji. Predstavnici MUP i drugih bezbednosnih struktura, kao i državni funkcioneri, su ovakvu odluku pravdali ogromnim bezbednosnim rizicima i nasilnim scenarijima⁵⁵ koji su po njihovim saznanjima bili planirani od strane protivnika Parade. Međutim, GSA nema saznanja da je nakon zabrane Parade bilo ko od nasilnika, ekstremističkih grupa, organizacija i pojedinaca koji su tada pretili, vršili mobilizaciju i udruživali se radi vršenja krivičnih dela procesuiran i sankcionisan u skladu sa zakonima.

ORGANIZACIONI PROCES

Konfuzija koja je vladala u političkom prostoru oko Parade ponosa, vladala je i među njenim organizatorima i drugim LGBT organizacijama. Takva situacija nije ulivala sigurnost LGBT zajednici i vrlo brzo po najavi datuma Parade od strane organizatora krenule su špekulacije o mogućnostima za njeno neodržavanje.

Iako su aktivisti Kvirije odmah nakon završetka prve Parade u oktobru 2010. registrovali organizaciju „Parada ponosa Beograd“ bez znanja drugih LGBT organizacija, u martu 2011. na zajedničkom sastanku LGBT pokreta sve prisutne organizacije, među kojima i GSA, su dale podršku održavanju Parade 2011. Jedan od zaključaka tog

55 http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/178973/Da%C4%8Di%C4%87+zabranio+cei+paradu.html

sastanka je bio i da sa pripremama druge Parade treba krenuti odmah, s obzirom na iskustvo iz 2010. kada je ovaj proces trajao oko osam meseci i tvrdnju organizatora Parade 2011. da će raditi po istom ili sličnom modelu.

Potpuno neopravdano kašnjenje sa početkom njene organizacije sve do sredine avgusta, dovelo je, između ostalog, do toga da priču o Paradi u javnosti prvi otvore upravo političari koji su ovu temu politizovali na način koji im je odgovarao.

Takođe, zabrinjavajuće je da proces organizovanja Parade 2011. bio veoma netransparentan i ni u jednom svom segmentu nije podrazumevao komunikaciju sa širom LGBT zajednicom (kao ni sa LGBT organizacijama koje nisu učestvovala u njenoj pripremi), bez obzira što se Parada ponosa najviše tiče upravo ove populacije i na nju se reflektuje.

Međutim, ono što najviše zabrinjava nisu organizacioni propusti koje će verovatno biti moguće ispraviti već 2012. godine ukoliko postoji iskrena namera i volja od strane njenih organizatora, već ciljevi i strategija budućih Parada.

Ukoliko Parada ostane sama po sebi cilj i događaj kojim se jedino želi „pokazati“ u kakvoj državi živimo, ovakvom njenom minimalizacijom će se pre ili kasnije postaviti pitanje njene svrsishodnosti.

GSA smatra da Parada mora biti važno sredstvo u borbi protiv nasilja i homofobije koje ubuduće treba da komunicira sa LGBT zajednicom, prepoznaje njene realne potrebe, učini ih vidljivim i dovede do njihove realizacije. Parada treba da posluži da se smanji homofobija, da se građanima objasne i približe problemi LGBT osoba, pre svega problem nasilja i diskriminacije, da se poveća tolerancija, da se pridobiju novi i zadrže stari saveznici, da se osnaže LGBT osobe, da one dođu na Paradu i ponosno prošetaju iako do tada možda i nisu bile za njeno održavanje, da ih podrže njihovi roditelji, prijatelji i svi oni koji žele da žive u istinski demokratskom društvu i državi, i da na Paradi svake godine učesnika bude što više a nasilja što manje.

PROTEST „DOSTA JE!“

Nakon napada i pokušaja ubistva A.Ž. koji je opisan u ovom izveštaju, na inicijativu njenih prijatelja i LGBT aktivista, Gej strejt alijansa je 19. oktobra 2011. ispred Vlade Republike Srbije organizovala prvi takav protest u Srbiji pod nazivom “Dosta je!” kao reakciju na napad koji se dogodio četiri dana ranije. Preko 200 učesnika protesta je upozorilo na eskalaciju nasilja u društvu, posebno nasilja nad manjinskim gupama, i poručilo je da im je dosta nasilja, mržnje, ponižavanja i uvreda, kao i da “više nema povlačenja u četiri zida”.

Predsednik Gej strejt alijanse **Lazar Pavlović** izjavio je novinarima da pripadnici LGBT populacije žele da žive slobodno i bez straha, kao i ostali građani i građanke Srbije.

“Ne možemo kao društvo da se povlačimo pred nasiljem i država mora da reaguje sistemskim merama kako bi nasilje u budućnosti bilo sprečeno”, rekao je Pavlović. “Ljudi više ne žele da trpe takve stvari. Jako su nezadovoljni. Ovakve stvari se dešavaju

stalno, ali malo toga dospe u javnost. Ovo se ne odnosi samo na LGBT populaciju, već i kada se radi o napadima na vozače autobusa, na verske objekte u Vojvodini ili širom Srbije, na nasilje nad ženama i tako dalje. To je simbol onoga što država nije radila prethodnih godina - da sistemski krene u obračun s nasiljem”.

Predsednik Gej-lezbejskog info centra **Predrag Azdejković** rekao je da zabrinjava što je nasilnik pušten, samo zato što je maloletnik, iako je imao nož i pokušao ubistvo. Na protestu su bili prisutni i članovi drugih nevladinih organizacija, političari i predstavnici pojedinih ambasada.

Poslanik Ujedinjenih regiona Srbije (URS) **Željko Ivanji** je agenciji Tanjug izjavio da policija i pravosuđe moraju da na efikasan štite građane od nasilja, kao i da oslobađanje osumnjičenog za napad na A. Ž. pokazuje da državni organi ne rade valjano svoj posao. “Ja znam da je teško menjati svest ljudi, pogotovo u pogledu homofobije, ali taj posao je težak i moramo da nastavimo svi pojedinačno. To je sukob ličnih borbi ali i svi zajedno kao društvo moramo da kažemo: stop nasilju. Ovde sam da probam da i lično zaustavim narastajuće nasilje, koje me podseća na pojavu fašizma”, izjavio je tom prilikom Ivanji.

Direktor Centra za novu politiku **Vladimir Todorić** upozorio je da oni koji danas ne saosećaju sa pripadnicima LGBT populacije treba da imaju na umu da upravo od bezbednosti ugroženih manjina u budućnosti zavisi i njihova bezbednost. “Ako pripadnici ove populacije danas ne mogu slobodno da šetaju, ako bivaju pretučeni zbog odeće koju nose, nikome u Srbiji nije garantovana ni bezbednost ni sloboda govora i ponašanja, a možda ni pravo na život”, izjavio je Todorić.

Protest “Dosta je!” obezbeđivao je veliki broj pripadnika Žandarmerije u opremi za razbijanje demonstracija, ali incidenata nije bilo. Policija je u blizini Vlade Srbije privela trojicu muškaraca jer nisu imali lična dokumenta. Sve vreme saobraćaj u okolnim ulicama je proticao uobičajeno, a vozači se, osim povremenim trubljenjem, nisu obazirali na učesnike protesta, koji su mahali zastavama duginih boja i skandirali “dosta je”. Pored ulaza u zgradu vlade nalazio se veliki transparent sa porukom “Ove ruke nisu nasilne” ispod kog su bili lavori sa farbama duginih boja, a okupljeni su na tom transparentu ostavljali otiske prstiju. Učesnici protesta nosili su transparente sa porukama “Homofobija se leči”, “Ne tolerišem torturu”, “Nasilnike u četiri zida”, “Nasilje na ulicama-vaša odgovornost”, “Svi smo mi A.Ž.” i “Nije srpski ćutati”. Vijorile su se i zastave gej pokreta, ali i zastava Srbije.

Prisutni učesnici skupa su zahtevali da njihovu delegaciju primi predsednik Vlade Mirko Cvetković, međutim kako se to nije desilo, organizatori su na vratima zgrade Vlade ostavili svoje zahteve:

Da Vlada Republike Srbije jasno, javno i bez odlaganja osudi svaki vid nasilja i mržnje koji su izazvani rasnom, verskom, nacionalnom ili drugom netrpeljivošću, homofobijom, ksenofobijom ili mizoginijom

Da Vlada Republike Srbije hitno izradi i primeni nacionalni program za borbu protiv nasilja i diskriminacije

Da rad policije, tužilaštva i sudstva na slučajevima nasilja i diskriminacije po osnovu

seksualne orijentacije i drugim slučajevima izazvanim mržnjom bude efikasniji
Da se hitno procesuiraju svi prijavljeni slučajevi i pronađu i kazne počinioci
Da Vlada Republike Srbije po hitnom postupku predloži Narodnoj Skupštini uvođenje
instituta zločina iz mržnje u Krivični zakonik Republike Srbije koji će se smatrati otežavajućom okolnošću pri procesuiranju slučajeva
Dva dana nakon protesta predstavnici GSA su se sastali sa **Slobodanom Home-
nom**, državnim sekretarom u Ministarstvu pravde i **Nenadom Đurđevićem**, direktorom Uprave za ljudska i manjinska prava koji su obećali početak rada na strategiji za borbu protiv nasilja, diskriminacije i homofobije i uvođenje zločina iz mržnje u Krivični zakonik.

DRUGI VAŽNI DOGAĐAJI

Policija je tokom 2011. godine nastavila da štiti mesta okupljanja LGBT osoba, žurke i druge događaje. Zabeleženo je i povećanje broja novoootvorenih kafića, klubova i timova koji organizuju žurke za LGBT populaciju. U pogledu događaja važnih za LGBT zajednicu, tokom 2011. godine je održano nekoliko filmskih, muzičkih i kulturnih kvir festivala, počeo je da izlazi i jedan gej časopis, ali su zabeleženi i slučajevi napada na neke od mesta okupljanja LGBT osoba i slučajevi ispisivanja grafitna mržnje.

1. ODRŽANI DRUGI I TREĆI MERLINKA FILMSKI FESTIVAL

Gej lezbejski info centar je tokom 2011. godine realizovao dva Merlinka filmska festivala u saradnji sa Domom omladine Beograda, drugi po redu u februaru, a treći u decembru.⁵⁶

Merlinka festivali koji su održani u 2011. godini su trajali po pet dana. U okviru drugog Merlinka festivala je premijerno prikazano 47 kratkih, dugometražnih i dokumentarnih filmova sa gej, lezbejskom i kvir tematikom, koji su prošli zvaničnu selekciju. U okviru trećeg Merlinka festivala je prikazan 61 kratki, dokumentarni i dugometražni film sa gej, lezbejskom i kvir tematikom iz SAD, Velike Britanije, Brazila, Nemačke, Francuske, Italije, Španije, Belorusije, Australije, Singapura, Hrvatske i Srbije.

Za sve vreme trajanja festivala nije zabeleženo nijedan incident, a policija i privatno obezbeđenje su pružali kontinuiranu zaštitu učesnicima i gostima festivala u Domu omladine Beograda. Oba festivala su imala intenzivnu medijsku i javnu kampanju. Festival su između ostalih finansijski podržali Grad Beograd i Ministarstvo kulture Republike Srbije.

2. UKLONJENI GRAFITI MRŽNJE U OKOLINI AUTOKOMANDE U BEOGRADU

Nakon protestnog pisma koje je Labris – organizacija za lezbejska ljudska prava upu-

56 <http://merlinka.com>

tila gradskoj Komunalnoj inspekciji u Beogradu i gradskom Sekretarijatu za inspekcijske poslove zbog činjenice da i nakon šest meseci od održane Parade ponosa 2010 nisu sa javnih površina uklonjeni brojni grafiti mržnje prema LGBT populaciji, komunalni radnici su krajem marta 2011. godine brzo reagovali uklonivši sporne grafite u okolini beogradske Autokomande.⁵⁷

3. ODRŽANA ČETVRTA LEZBEJSKA NEDELJA U BEOGRADU

Labris i Novosadska lezbejska organizacija su krajem aprila 2011. godine organizovale četvrtu Lezbejsku nedelju u Beogradu. Prisustvovalo joj je oko 50 aktivistkinja iz Srbije i drugih država iz regiona.

Lezbejska nedelja je imala za cilj podizanje svesti o lezbejskim pravima, lezbejskoj vidljivosti, lezbejskoj istoriji, homofobiji i politici feminizma, razmenu znanja i iskustva lezbejskih aktivistkinja o javnim manifestacijama, i razvijanje strategija za jačanje ex-Yu lezbejske mreže i zajedničko delovanje. Specijalna gošća je bila Joan Nestle, aktivistkinja i književnica iz Sjedinjenih Američkih Država.⁵⁸

4. ODRŽAN PRVI LOUD & QUEER IDAHO WEEK FESTIVAL

Udruženje Loud & Queer⁵⁹ je sredinom maja 2011. godine organizovalo prvi IDAHO Week festival u Beogradu. Festival je održan 17, 19. i 21. maja 2011. godine na nekoliko lokacija u Beogradu, u Domu Omladine, klubu Gun i klubu Tube.

Loud & Queer IDAHO Week festival je bio deo svetske inicijative koja okuplja preko 90 zemalja u kojima se obeležava Međunarodni dan borbe protiv homofobije (IDAHO) i istovremeno je bio podržan od strane međunarodnog IDAHO odbora iz Pariza. Festival je održan zahvaljujući pokroviteljstvu Skupštine Grada Beograda.

Festival je imao za cilj da kreira širok javni prostor za predstavljanje LGBT zajednice u Srbiji, njene političke ciljeve, svakodnevni život i kulturnu produkciju, a takođe je predstavio javnosti Srbije kvir političke i kulturne proizvode iz regiona i čitavog sveta.⁶⁰

5. POČEO DA IZLAZI GEJ MAGAZIN "OPTIMIST"

U junu 2011. godine iz štampe je izašao prvi broj gej magazina „Optimist“ u izdanju Gej lezbejskog info centra. Magazin je do sada imao pet brojeva, a besplatno se distribuira u Beogradu, Nišu, Novom Sadu, Kragujevcu, Leskovcu, Šapcu, Sremskoj Mitrovici, Zrenjaninu, Pančevu. Magazin izlazi svakog drugog meseca i ima za cilj da osnažuje LGBT populaciju kroz informisanje. Prvi broj je bio specijalno izdanje koje se bavilo LGBT pravima u Srbiji, kako ih ostvariti i nudio alternativne mogućnosti

57 "Grafiti", Večernje Novosti, 23. mart 2011. godine

58 <http://www.joannestle.com>

59 <http://www.loudandqueer.rs>

60 "Loud & Queer IDAHO Week festival!", dostupno na:

<http://www.izlazak.com/index.php/home/61-muzika/1573-loud-a-queer-idaho-week-festival>

aktivističkog delovanja. Svi brojevi se mogu naći i na Internetu.⁶¹

6. QUEER STEJDŽ PO PRVI PUT NA MUZIČKOM EXIT FESTIVALU

Novosadski EXIT festival je u 2011. godini po prvi put obezbedio postojanje queer stejdža tokom celokupnog trajanja ovog međunarodnog muzičkog festivala početkom jula meseca. "Loud & Queer Cruising Point" stejdž je tokom četiri dana, zahvaljujući udruženju Loud & Queer, ugostilo mnoge muzičare, performere, video i filmske stvaraoce, kao i razne druge talentovane umetnike iz Srbije, regiona i celog sveta. To je bila prilika za posetioce EXIT festivala da saznaju više o gej i lezbejskoj subkulturi i zajednici.

Loud & Queer je još 2008. godine organizovao prvu gej žurku na EXIT festivalu, koji je naredne i 2010. godine podržao i održavanje Parade ponosa u Beogradu.⁶²

7. ISPISIVANJE GRAFITA MRŽNJE NA ZIDOVIMA KULTURNOG CENTRA "REKS" U BEOGRADU I OKOLNIM STAMBENIM ZGRADAMA

Zgrada Kulturnog centra "Reks" u Jevrejskoj ulici u Beogradu je u dva navrata tokom oktobra 2011. godine išarana grafitima i simbolima mržnje upućenim LGBT zajednici i drugim manjinskim grupama. Kulturni centar "Reks" je ustanova koja kontinuirano godinama svojim programskim sadržajima u javnosti promovise toleranciju i prihvatanje različitosti u društvu, među kojima i prema LGBT populaciji. Ruiniranje zidova zgrade ovog kulturnog centra se dogodilo u periodu nakon zabrane održavanja Parade ponosa 2011. godine

U noći između 03. i 04. oktobra 2011. godine, na zidovima "Reksa" su ispisani grafiti poput "Smrt pederima!", "Sekaši" i sl.⁶³ Novo uništavanje imovine ovog kulturnog centra i spomenika kulture zaštićenog zakonom se dogodilo 12. oktobra 2011. godine kada je nepoznati počinitelj sprejom nacrtao kukasti krst na ulaznim vratima "Reksa".⁶⁴

U istom razdoblju, na pojedinim okolnim stambenim zgradama su takođe sprejevima ispisivani slični grafiti mržnje prema LGBT populaciji. Gradska Komunalna inspekcija je od stanara tih zgrada zahtevala da sami uklanjaju sporne grafite, uz obrazloženje da važeći propisi ne obavezuju gradske službe da rade taj posao.⁶⁵

61 <http://www.gayecho.com/optimizam>

62 <http://www.loudandqueer.rs/?p=79>

63 "KC REX na meti huligana", B92, 05. oktobar 2011. godine, dostupno na: http://www.b92.net/kultura/vesti.php?nav_category=1087&yyyy=2011&mm=10&dd=05&nav_id=547233

64 "Uvredljivi grafiti na zgradi Reksa", B92, 15. oktobar 2011. godine, dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=10&dd=15&nav_category=12&nav_id=549811

65 Iz izjave S.K. Interna dokumentacija GSA. 28. oktobar 2011. godine

8. IZLOŽBA „NACISTIČKI TEROR NAD HOMOSEKSUALCIMA OD 1933. DO 1945“

Izložba „Nacistički teror nad homoseksualcima od 1933. do 1945“ je održana tokom decembra 2011. godine u Muzeju grada Beograda u organizaciji udruženje ARTEQ iz Beograda u partnerstvu s udruženjem Queer Zagreb. Izložba se sastojala od 150 arhivskih fotografija, tekstova i dokumenata, koji prikazuju opštu i lične istorije oko 100.000 osoba uhapšenih zbog homoseksualne orijentacije, pre i za vreme Drugog svetskog rata. Dokumentaristički je prikazan razvoj systemske državne homofobije u nacističkoj Nemačkoj i mehanizama progona koji su, u određenoj meri, ostali na snazi do 70-ih godina 20. veka.

Cilj izložbe je bio da predstavi istorijske činjenice korišćenjem autentinih dokumenata iz perioda nacizma i podigne svest o stradanju i patnji homoseksualaca pod nacističkim režimom, da omogući sučeljavanje sa stereotipima o LGBT osobama u srpskom društvu, promovise toleranciju prema manjinama i podstakne različite društvene činioce da se uključe u dijalog o promociji antifašističke ideologije i ukidanju predrasuda prema osobama drugačije seksualne orijentacije. Izložba je imala i bogat prateći program koji je obuhvatio više stručnih tribina, promocije knjiga i časopisa, video-instalacije i filmske projekcije.

Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva Republike Srbije je bilo među glavnim podržavaocima izložbe, a tu su bili i Muzej grada Beograda, Agencija za evropske integracije i saradnju sa udruženjima Gradske uprave Beograda, Fond za otvoreno društvo Srbije, Fondacija Hajnrih Bel, fond Hartefakt iz Beograda i drugi.⁶⁶

9. NEKOLIKO NAPADA NA ZGRADU OMLADINSKOG CENTRA “CK13” U NOVOM SADU

Zgrada Omladinskog centra “CK13” u Novom Sadu, koja je poznata između ostalog i kao sedište dve lokalne LGBT nevladine organizacije, napadnuta je i ruinirana nekoliko puta u periodu od januara do decembra 2011. godine. U više navrata je bacano kamenje⁶⁷, tzv. “topovski udari”⁶⁸, razbijani prozori na objektu^{69,70}, ispisivani različiti grafiti mržnje⁷¹, a krajem septembra 2011. godine su u dvorište centra bačeni i Molotovljevi kokteli. GSA je zatražila od policije da hitno nađe počinioce krivičnog dela, uhapsi ih i privede pravdi, a od nadležnih sudskih organa da u razumnom roku izreknu adekvatne kazne:

66 <http://arteq.org.rs>

67 “NKSS osudila napad na CK13”, SeeCult, 30. jul 2011. godine, dostupno na: <http://www.seecult.org/vest/nkss-osudila-napad-na-ck13>

68 “Ponovo napad na CK13”, SeeCult, 02. avgust 2011. godine, dostupno na: <http://www.seecult.org/vest/ponovo-napad-na-ck13>

69 “Ponovo napadi na CK13”, SeeCult, 21. novembar 2011. godine, dostupno na: <http://www.seecult.org/vest/ponovo-napadi-na-ck13>

70 “Zaustaviti napade na CK 13”, B92, 21. novembar 2011. godine, dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=11&dd=21&nav_category=16&nav_id=559487

71 “NS: Poruke mržnje na zgradi CK 13”, B92, 18. mart 2011. godine, dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=03&dd=18&nav_category=12&nav_id=500254

Napad Molotovljevim koktelima na CK13 u noći između srede i četvrtka je najozbiljniji i poslednji u nizu napada na ovu kulturnu ustanovu koja već nekoliko godina pruža uslove za rad brojnim organizacijama i pojedincima za podršku različitim manjinskim zajednicama, među kojima se nalaze i dve lokalne LGBT organizacije.

Za GSA ne postoji sumnja da je u ovom delikatnom trenutku pred Paradu ponosa do napada došlo upravo zbog toga što je CK13 jedno od mesta okupljanja LGBT populacije, ali ostaje pitanje zašto u ovom periodu kada je povećan rizik od nasilja nad LGBT osobama novosadska policija nije o tome povelu posebno računala?⁷²

Slučajevi napada i ispisivanja grafita mržnje su prijavljivani policiji i lokalnim vlastima.

U međuvremenu je organizovano nekoliko akcija uklanjanja grafita mržnje kako sa zgrade CK13, tako i širom Novog Sada. Feminističke grupe su krajem aprila 2011. godine organizovale prvu javnu akciju uklanjanja spornih grafita. Pokrajinski Zavod za ravnopravnost polova je uz saradnju Pokrajinskog ombudsmana slične akcije organizovao u maju i septembru 2011. godine kada su mapirani grafiti mržnje u Novom Sada i kada je utvrđeno da u centru Novog Sada ima čak 224 takva grafita, pri čemu se više od polovine odnosilo na govor mržnje prema LGBT populaciji. Od ukupnog broja mapiranih grafita više od trećine je pozivalo na oduzimanje života. Krajem novembra 2011. godine su lokalni funkcioneri Lige socijaldemokrata Vojvodine i Srpskog pokreta obnove povelu kampanju „Prekrećimo novosadsku mržnju“ u nameri da se ne dozvoli bilo kakav oblik mržnje i netrpeljivosti na ulicama grada Novog Sada. U toj akciji je učestvovalo više stotina građana.⁷³

72 “Osuda napada na Omladinski centar CK13”, saopštenje GSA, 29. septembar 2011. godine

73 Iz beleške dr Zorice Mršević. članice Savetodavnoa odbora GSA

X PRAVO NA RAD

Jemči se pravo na rad, u skladu sa zakonom.

Svako ima pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i na pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa. Niko se tih prava ne može odreći.⁷⁴

Zakon o zabrani diskriminacije u članu 16, stav 1 zabranjuje diskriminaciju u oblasti rada, odnosno narušavanje jednakih mogućnosti za zasnivanje radnog odnosa ili uživanje pod jednakim uslovima svih prava u oblasti rada, kao što su pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, na napredovanje u službi, na stručno usavršavanje i profesionalnu rehabilitaciju, na jednaku naknadu za rad jednake vrednosti, na pravične i zadovoljavajuće uslove rada, na odmor, na obrazovanje i stupanje u sindikat, kao i na zaštitu od nezaposlenosti.

Zakon o radu u članu 18. zabranjuje neposrednu i posrednu diskriminaciju lica koja traže zaposlenje, kao i zaposlenih, s obzirom na pol, rođenje, jezik, rasu, boju kože, starost, trudnoću, zdravstveno stanje, odnosno invalidnost, nacionalnu pripadnost, veroispovest, bračni status, porodične obaveze, seksualno opredeljenje, političko ili drugo uverenje, socijalno poreklo, imovinsko stanje, članstvo u političkim organizacijama, sindikatima ili neko drugo lično svojstvo.

Nedovoljna implementacija ustavnih odredbi i važećih zakonskih propisa u oblasti zaštite od diskriminacije na radu neretko prouzrokuje razne probleme mnogim ljudima koji se od većinskog stanovništva razlikuju po osnovu seksualne orijentacije ili bilo kom drugom ličnom svojstvu.

1. MALTRETIRANJE V.L. (25) NA RADNOM MESTU U BEOGRADU ZBOG SEKSUALNE ORIJENTACIJE

V.L. je početkom avgusta 2011. godine prijavio Gej strejt alijansi da već duže vreme na svom radnom mestu u jednog beogradske građevinske firme trpi uvrede, poniženja i pretnje od strane nadređenih, ali i drugih radnika zbog toga što je gej.

Prvu uvredu sam dobio početkom septembra 2010. godine kada sam priznao da sam gej. Sa zamenikom šefa firme u kojoj radim sam imao najviše problema. Jednom je na pauzi rekao predamnom drugim radnicima da niko ne pije kafu iz moje šolje, jer ko zna kome sam pre toga pružao oralni seks. Početkom oktobra 2010. godine je rekao „da sam ja bolestan jer su me pederi razvalili“, nakon čega mu se priključio jedan od radnika i rekao ostalima „da mi niko ne okreće leđa da ne bih nekoga silovao i zarazio.

Početkom novembra 2010. godine sam otvorio bolovanje kako bih se bar malo sklonio od tog pritiska, s obzirom da nisam dobio podršku ni razumevanje glavnog šefa nakon

74 Ustav Republike Srbije. član 60. stavovi 1. i 4.

što sam mu se požalio na sve te uvrede. Rekao mi je samo da ih tužim privatno jer se to njega ne tiče. Taj isti šef mi je dan ili dva posle gej parade 2010. godine rekao da zbog nas pедера nije mogao da izvede ženu na ručak.

Vratio sam se na posao početkom februara 2011. godine kada je verbalno mučenje nastavljeno. Zamenik šefa mi je rekao da me se gadi, a jedan od radnika je dodao da „oseća kao da je prošao pored strvine“ kada prođe pored mene. Taj radnik me stalno naziva pederkom, govori da će me išamarati prvom prilikom i preti da neću smeti da uđem u svoje selo više nikada ako vam se budem požalio na sve ovo. On mi je skoro, pre par dana rekao da je za mene samo budak ili motka u glavu, pa pod zemlju! Jutros kada sam došao na posao jedan od radnika me je pitao da li sam u stanju da sednem na stolicu i da li su me sinoć u gradu dobro razvalili.

Ne mogu više to da izdržim, a bojim se i da će mi dati otkaz kako me više ne bi gledali. Ne znam šta da radim.⁷⁵

Par nedelja nakon što se V.L. obratio GSA, dobio je rešenje o otkazu sa radnog mesta. Pravna služba GSA je pokrenula radni spor za poništenje tog rešenja, a postupak je još uvek u toku.

75 Iz izjave V.L. o incidentima. Interna dokumentacija GSA. 06. avgust 2011. godine

XI ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Svako ima pravo na zaštitu svog fizičkog i psihičkog zdravlja. Zdravstveno osiguranje, zdravstvena zaštita i osnivanje zdravstvenih fondova uređuju se zakonom.⁷⁶

Po Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, u delu koji se odnosi na Prava građana u postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite, navodi se da građanin ima pravo na zdravstvenu zaštitu koja odgovara njegovom zdravstvenom stanju i pravo na kvalitet zdravstvene zaštite u skladu sa savremenim dostignućima medicinske nauke i utvrđenim standardima.

U pogledu prava na zdravstvenu zaštitu LGBT osoba, 2011. godinu su obeležile **izmene Zakona o zdravstvenom osiguranju i Zakona o zdravstvenoj zaštiti**.

Ubrzo nakon najave iz Ministarstva zdravlja da će predložiti za izmenu i dopuna Zakona o zdravstvenom osiguranju i Zakona o zdravstvenoj zaštiti koji, između ostalog, predviđaju da se proces promene i prilagođavanja pola kod transeksualnih osoba ubuduće vrši u potpunosti ili pretežno o trošku države⁷⁷ vrlo brzo ući u skupštinsku proceduru, to se i dogodilo i Narodna skupština Republike Srbije je na sednici od 28. jula 2011. godine izglasala izmene ovih zakonskih propisa⁷⁸.

Usvojenim izmenama je proširen krug osoba koje ispunjavaju uslove da budu osiguranci i omogućeno pravo na promenu pola iz medicinskih razloga o trošku fonda Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, čime je osobama sa problemima neusklađenosti polnog i rodnog identiteta omogućeno da ostvare neka od osnovnih ljudskih prava, na identitet i na zdravstvenu zaštitu.

Primena ovih zakona u delu koji propisuje ko snosi troškove operacija promene pola iz medicinskih razloga je počela 01. januara 2012. godine.

Devetnaestogodišnji Aleksandar odlučio je još pre tri godine da promeni pol i da postane ono što je oduvek želeo - muškarac. Sada, kada je punoletan, to može i da ostvari, a novim zakonom o zdravstvenoj zaštiti predviđeno je da operacija za njega i još 200 ljudi, koliko čeka na zahvat promene pola, bude besplatna.

Ova mogućnost Aleksandra je veoma obradovala i ohrabрила jer troškovi zahvata u njegovom slučaju iznose 10.000 evra.

76 Ustav Republike Srbije, član 68, stavovi 1. i 3.

77 "Promena pola o trošku države 2012.", B92, 20. jul 2011. godine, dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=07&dd=20&nav_category=206&nav_id=526581

78 "Usvojene izmene zakona o zdravstvenoj zaštiti", Kurir, 28. jul 2011. godine, dostupno na: <http://www.kurir-info.rs/usvojene-izmene-zakona-o-zdravstvenoi-zastiti-clanak-101928>

- Nikad se nisam dobro osećao kao devojčica, niti sam se poistovećivao s njima. Nekako me je uvek pratila potreba da budem muškarac, pa sam se tako uvek i igrao sa dečacima. Suknju i haljinu veoma sam retko nosio, a šminkanje na kojem je moja mama nekad insistirala, uvek mi je bilo mrsko. Jedino sam na maturskoj proslavi nosio haljinu, i to samo zbog roditelja i sredine - priča Aleksandar.

O svojoj želji i nameri da promeni pol roditeljima dugo nije hteo ništa da kaže, sve do prošle godine. Njegova sreća je što su roditelji to prihvatili i pružili mu podršku.

- Moji roditelji ne samo što me podržavaju već i skupljaju novac za operaciju. Ti zahvati su skupi i koštaju nekoliko hiljada evra. Njihova želja je bila da se operišem u inostranstvu, ali mogućnost da to obavim ovde o trošku države veoma me raduje - priča Aleksandar.

Operacija će mu, kako kaže, pružiti život kakav želi, a već je preduzeo i prve pripremne korake za promenu pola, obratio se psihijatru u KBC „Dr Dragiša Mišović“.

- Nekada je za moj problem znao samo moj najbolji prijatelj, a sada znaju svi i lakše mi je. Mada bih voleo da mi se ljudi obraćaju kao muškarcu, jer iako još nisam promenio pol osvajavanje u ženskom rodu me vređa budući da se ja tako ne osećam - kaže Aleksandar.⁷⁹

- Još od detinjstva sam videla sebe kao ženu, a ne kao dečaka: šminkala sam se, frizirala, oblačila ženstveno. Nisam imala podršku majke, bar ne u početku, jer je trebalo mnogo vremena da prihvati moju odluku - priča Marija.

Njena želja počela je da se ostvaruje tako što je prvo otišla kod psihijatra koji se bavi transseksualnim odnosima. Razgovor s njim, kao i terapija, presudni su za tok transformacije.

- Samo dvojica ili trojica lekara bave se ovom problematikom, i možete da se obratite Institutu za mentalno zdravlje, KBC „Dragiša Mišović“. Individualno je koliko razgovora treba da bi lekar procenio da li je osoba spremna za promenu pola. Nakon toga dobila sam uput za endokrinologa.

Hormonalnom terapijom počelo je da se ostvaruje sve ono o čemu sam maštala. Dobijala sam postepeno grudi, bokove, postajala sam sve ženstvenija - priča Marija.

Ali put do ženstvenosti koštao ju je 3.000 dinara po kutiji hormonskih tableta koje su podmirivale potrebe za 50 dana. Tretman hormonima trajao je dve godine. Potom je usledilo ponovni odlazak kod psihijatra pred operaciju, a zatim i sam zahvat, koji je Marija platila 2.500 evra. Na kraju, kako kaže, rad lekara i osoblja GAK „Narodni front“ za nju je bio više nego zadovoljavajući.

- S druge strane, transformacija iz žene u muškarca košta i do 10.000 evra. Zato smatram da je ovaj potez države kao dar s neba za sve koje tek čeka ovaj proces - objašnjava Marija.⁸⁰

79 „Raduje me što ću najzad moći da promenim pol bez plaćanja“, Blic, 21. jul 2011. godine, dostupno na: <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/267164/Raduje-me-sto-cu--najzad-moci-da-promenim-pol--bez-placanja>

80 Ibid

XII SOCIJALNA ZAŠTITA

Gradjani i porodice kojima je neophodna društvena pomoć radi savladavanja socijalnih i životnih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, imaju pravo na socijalnu zaštitu, čije se pružanje zasniva na načelima socijalne pravde, humanizma i poštovanja ljudskog dostojanstva.⁸¹

1. SLUČAJ S.T. (26) IZ ZRENJANINA

S.T, gej mladić iz Zrenjanina, je 02. juna 2011. godine posredstvom svog prijatelja iz Beograda stupio u kontakt sa Gej strejt alijansom kako bi zamolio za bilo kakvu pomoć u vezi obezbeđivanja smeštaja, imajući u vidu da već mu neko vreme porodica ne dozvoljava da živi sa njima zbog njegove seksualne orijentacije. S.T. je u razgovoru članovima tima GSA za socio-psihološku podršku rekao da bukvalno boravi na beogradskim ulicama, da ne zna gde će prespavati naredne noći, jer trenutno živi prinudno u nemogućim uslovima iz kojih želi da pobegne. GSA je uspela da mu pomogne u obezbeđivanju privremenog smeštaja uz pomoć Savetovaništa za žene žrtve porodičnog nasilja u Beogradu.

Mojima sam rekao da sam gej kada sam imao 16 godina. Otac je insistirao da se ja „promenim“, pa me je vodio na razne lekarske preglede – morao sam da se testiram na HIV, išao sam kod psihologa i psihijatru na razgovore. Jedan od psihijatara iz zrenjaninske bolnice je želeo da me zadrži stacionarno, kako bi „pokušao da me izleči“. To je bilo sredinom 2001. godine. Moja majka se tome suprotstavila i tako nisam završio da ležim na „lečenju“ na psihijatriji.

Nakon moje 18. godine kada sam završio školu su počele intenzivnije svađe sa ocem u vezi moje seksualne orijentacije, zaposlenja, ponašanja, zbog toga što nemam devojkicu „kao svi normalni ljudi“, zbog toga što se pročulo po kraju za moju seksualnu orijentaciju. Sredina u kojoj sam živeo je ismevala i mene i oca. Majka je tu bila nemoćna, pošto je bila nezaposlena, pa samim tim po očevim pravilima nije imala pravo odlučivanja i iskazivanja stavova.

Situacija u porodici je bila takva da je pravljena razlika u odnosu roditelja, pre svega oca, prema meni s jedne strane, i prema mom bratu i sestri sa druge – njima je sve bilo dozvoljeno, a meni mnoge stvari uskraćene zato što sam gej. Kada sam imao posao i kada sam radio, onda je taj odnos bio donekle bolji. U periodima kada sam ostajao bez posla ili ga menjao, sve dobro što činim je bilo brisano – jedna loša stvar je brisala sve dobro. Kad god bih nešto pogrešio, ukidani su mi izlasci, džeparac, otac me

81 Ustav Republike Srbije. član 69. stav 1.

je zatvarao u kuću, zabranjivao korišćenje Interneta i komunikaciju sa društvom. Nisam imao nikakvo pravo glasa u kući, a ponekada su mi bili ukidani i obroci, jer, po očevim rečima, „ako ne radim, onda ne treba ni da jedem, pošto ništa ne doprinosim kući.“ Inače, on me je vrlo često tukao do moje dvadesete godine zbog bilo čega što mu se kod mene nije dopalo, a psihička tortura je bila konstantna.

Početkom leta 2010. godine otac me je izbacio iz kuće i poslao da živim kod dede. Uspevao sam nekako da se snalazim za poslove, ali mi je i deda povremeno pomagao. Marta 2011. godine sam se preselio kod dečka u stan u NS-u. Tamo sam radio jedno vreme, a ubrzo smo on i ja raskinuli vezu. Nakon toga sam se upoznao preko Interneta sa jednim čovekom iz Beograda koji mi je obećavao dobar posao, smeštaj i hranu. Kada sam krajem maja – početkom juna 2011. godine došao u Beograd, shvatio sam da je to bila prevara – umesto obećanog posla on je rekao da mogu ili da se prosti-tuišem i tako sebi obezbedim egzistenciju ili da u suprotnom ostajem na ulici. Pošto nisam imao kud, jer povratak kući nije bio moguć, a posao u Novom Sadu sam izgubio, pristao sam na njegove zahteve i uslove. Kuća u kojoj sam bio prinuđen da živim u Zemunu je bila napravljena od tzv. naboja (od blata i slame), a u kući je pored mene bilo još petoro ljudi, uključujući i dotičnog „makroa“. On je imao trojicu klijenata kojima me je „prodavao“ kako bih imao seksualne odnose sa njima.

Zbog stresa i uslova u kojima sam živeo (spavao sam najčešće na stolici u trpezariji, jer je „kuća“ bila prepuna buba), posla koji sam bio primoran da radim, osećao sam se sve gore i gore i sve uplašenije za sopstveni život.

Nazvao sam jednog prijatelja iz Beograda, koga sam poznavao od ranije iz političke stranke u kojoj sam bio član, i zamolio ga da mi pomogne na bilo koji način ili se raspita da li neko drugi može da mi pomogne. On me je povezao sa GSA, koja je uspela da mi pomogne da se privremeno smestim u Sigurnu kuću za žene žrtve nasilja u Beogradu.

Pokušavam da nađem neki stalniji posao, ali za sada mi ne uspeva. Nedavno mi se dogodilo da sam bio na razgovoru za posao u jednoj prodavnici, gde me je poslodavac tokom razgovora vizuelno odmeravao „od glave do pete“, zagledao me čudno više puta i na kraju mi rekao „da sam previše mekan“ za posao kasira u prodavnici. U drugoj sličnoj prilici sam bio savetovan da sa gazdom ne razgovaram o politici ili bilo čemu drugom što ima veze sa mnom, kao i da se predstavim kao neka sasvim druga osoba sa lažnim podacima o sebi i svom poreklu, kako bi me gazda koji zastupa tvrde konzervativne političke stavove primio na posao i omogućio mi da ga zadržim.

Moja jedina želja je da se osamostalim i više ne zavisim ni od koga – da budem jedno-stavno svoj čovek.⁸²

Ubrzo nakon što je počeo da koristi usluge privremenog smeštaja u Sigurnoj kući za žene žrtve porodičnog nasilja u Beogradu, GSA je pomogla S.T. da nađe i honorarno zaposlenje. Sredinom jula 2011. godine, S.T. je, nakon što se psiho-socijalno i finansijski stabilizovao, napustio Sigurnu kuću za žene žrtve nasilja.

82 Iz izjave S.T. Interna dokumentacija GSA. 13. iun 2011. godine

2. SLUČAJ STEFANA RADOVIĆA (19) IZ KURŠUMLIJE

Stefan Radović, gej mladić iz Kuršumlije, je početkom decembra 2011. godine u intervjuu nedeljniku NIN otvoreno govorio o problemima i neprijatnostima kroz koje godinama u svojoj okolini prolazi zbog svoje seksualne orijentacije. GSA je odmah stupila u kontakt sa Radovićem i već tada mu ponudila pomoć ukoliko mu bude potrebna, imajući u vidu moguće posledice zbog široko rasprostranjene homofobije i iskustvo GSA u sličnim slučajevima.

Nakon napuštanja porodične kuće i odlaska iz Kuršumlije, Radović je uz pomoć Odbora za ljudska prava iz Niša i Gej strejt alijanse došao u Beograd, gde mu je GSA obezbedila smeštaj i neophodnu finansijsku pomoć za prvih nedelju dana. Tim GSA za socio-psihološku podršku je kontinuirano radio sa Radovićem sve vreme od trenutka njegovog dolaska u Beograd kako bi se identifikovali prioriteti u pomoći koja mu je potrebna. GSA je takođe sve vreme radila i na mogućim opcijama u smislu pronalaženja stabilnijeg rešenja za njegovo stanovanje i materijalnu podršku, a u cilju što bržeg osamostaljivanja tj. završetka škole i zapošljavanja.

S obzirom da protokol GSA u ovakvim i sličnim slučajevima podrazumeva i medijaciju sa roditeljima gde god je to moguće, uspostavljen je kontakt i saradnja sa Stefanovom porodicom, a nakon toga i komunikacija između njih.

U akciju pomoći Stefanu Radoviću se, pored GSA i Odbora za ljudska prava iz Niša, uključio i Siguran puls mladih iz Beograda, a javilo se i nekoliko pojedinaca i pojedinki koji su ponudili privremeni smeštaj ili novčanu pomoć za njega.

Nakon jednonedeljnog tzv. adaptacionog perioda, Radoviću su u skladu sa mogućnostima koje su postojale od strane GSA ponuđene opcije za naredni period, od kojih je on sam izabrao njemu najprihvatljiviju koja je podrazumevala smeštaj u Beogradu i pokrivanje osnovnih životnih troškova od strane GSA.⁸³

Nakon nekoliko dana provedenih u novom smeštaju, Radović je odlučio da se vrati za Kuršumliju jer je po njegovim rečima želeo da živi samostalno a ne sa cimerom/ cimerkom kao što je bio slučaj u ovoj opciji.

83 „Saopštenje za javnost povodom slučaja Stefana Radovića“, saopštenje GSA, 29. decembar 2011. godine

XIII PRAVO NA OBRAZOVANJE

Svako ima pravo na obrazovanje.⁸⁴

Zakonom o osnovama sistema obrazovanja su utvrđeni i sledeći ciljevi: pun intelektualni, emocionalni, socijalni, moralni i fizički razvoj svakog deteta i učenika, u skladu sa njegovim uzrastom, razvojnim potrebama i interesovanjima; razvoj sposobnosti komuniciranja, dijaloga, osećanja solidarnosti, kvalitetne i efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad i negovanje drugarstva i prijateljstva; razvijanje sposobnosti za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu zasnovanom na poštovanju ljudskih i građanskih prava, prava na različitost i brizi za druge, kao i osnovnih vrednosti pravde, istine, slobode, poštenja i lične odgovornosti; razvoj i poštovanje rasne, nacionalne, kulturne, jezičke, verske, rodne, polne i uzrasne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanje različitosti.⁸⁵

Iako je poznato da je obrazovni sistem jedan od stubova svakog društva, obrazovne vlasti u Srbiji ne pokazuju ozbiljnu spremnost da se obračunaju sa vršnjačkim nasiljem i diskriminacijom na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u obrazovnim ustanovama. Štaviše, beleže se i slučajevi gde nastavni kadar javno i aktivno među učenicima propagira netoleranciju, mržnju i netrpeljivost prema osobama istopolne seksualne orijentacije. Takvi slučajevi predstavljaju, nažalost, evidentna svedočanstva trenutnog stanja obrazovnog sistema Republike Srbije, koji ne prepoznaje važnost sistemskog, odlučnog i dugoročnog pristupa edukaciji prosvetno-nastavnog kadra.

Stepen izloženosti učenika i studenata nasilju i diskriminaciji u obrazovnim sredinama zbog njihove seksualnosti je i dalje visok. Informacije o slučajevima nasilja i diskriminacije nad učenicima u školama još uvek teško dolaze do GSA, kako zbog visokog straha žrtava od dodatne stigme i novih problema, tako i zbog nepostojanja kvalitetnog mehanizama u okviru prosvetnog sistema za monitoring i prevenciju vršnjačkog nasilja i diskriminacije.⁸⁶

Istovremeno, neadekvatan i neprimeren sadržaj velikog broja srednjoškolskih i visokoškolskih udžbenika u kojima se istopolna seksualna orijentacija na primer još uvek tretira kao bolest i pored činjenice da je homoseksualnost skinuta sa liste mentalnih poremećaja Svetske zdravstvene organizacije pre više od dvadeset godina, predstavlja bazu za dalju reprodukciju predrasuda, homofobije, netolerancije i odbačivanje ljudi istopolne seksualne orijentacije u našem društvu.

Tim povodom, Gej strejt alijansa i udruženje Gayten-LGBT su održali krajem novembra 2010. godine sastanak sa Poverenicom za zaštitu ravnopravnosti Nevenom Petrušić na kome je razgovarano o potrebi reforme sadržaja srednjoškolskih udžbenika u prav-

84 Ustav Republike Srbije, član 71, stav 1.

85 Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, član 4, Službeni glasnik RS, br. 72/2009.

86 Poledati podlavlie IV ova0 izveštai0. odeliak: 1.8. Napad na A.R. (18) u srednjoj školi u Beogradu

cu eliminacije diskriminatorskih sadržaja kako prema osobama drugačije seksualne orijentacije i rodnog identiteta, tako i prema ostalim manjinskim i ugroženim grupama. Sastanak je rezultirao inicijativom za usaglašavanje nastavnih materijala i nastavne prakse sa principima obrazovanja za ljudska prava i inkluzivno društvo, da bi krajem decembra iste godine bio održan sastanak kome su prisustvovali Ministar prosvete sa saradnicima i Poverenica za zaštitu ravnopravnosti sa predstavnicima Gej strejt alijanse i udruženja Gayten-LGBT. Tom prilikom razgovarano je o operacionalizaciji rada na integrisanju relevantnih tema u obrazovne programe, kao i o načinu eliminisanja diskriminatorskih praksi.

Nakon ovog sastanka, formirana je Radna grupa za analizu nastavnih planova i programa i nastavnih materijala s aspekta njihove usaglašenosti sa principima obrazovanja za ljudska prava i inkluzivno društvo, koja je imala za zadatak da priku-pi, analizira i sumira rezultate istraživanja nastavnih planova i programa, udžbenika i drugog nastavnog materijala za osnovnu i srednju školu i na osnovu toga izradi predlog preporuka o načinu na koji se relevantne teme vezane za ljudska prava, nediskriminaciju, toleranciju, nenasilje, ravnopravnost, prihvatanje različitosti i sl. mogu integrisati u nastavne planove i programe i obraditi u udžbenicima, u skladu sa principima obrazovanja za ljudska prava i inkluzivno društvo. Radna grupa je bila sastavljena od članova i članica relevantnih organizacija civilnog društva koje se bave promocijom i zaštitom prava dece i odraslih iz osetljivih društvenih grupa i razvojem obrazovanja u Srbiji, među kojima je bila i zajednički delegirana predstavница od strane GSA i udruženja Gayten-LGBT.

U periodu od januara do marta 2011. godine, radna grupa je radila na pripremi dokumenta i preporuka za Ministarstvo prosvete i nauke i drugih relevantnih obrazovnih institucija, a metodologija je podrazumevala sumiranje podataka iz postojećih nacionalnih istraživanja o položaju marginalizovanih grupa građana/ki; pregled studija, analiza i stručnih tekstova o prepoznavanju diskriminacije i reagovanju na nju, dečijim pravima, nasilju i učenju o ljudskim pravima u okviru redovnog obrazovno-vaspitnog sistema; analizu pojedinih udžbenika za osnovnu i srednju školu i pregled kataloga stručnog usavršavanja nastavnika i standarde obaveznog osnovnog obrazovanja.

Radna grupa je dala pregled položaja i vidljivosti pojedinih najugroženijih društvenih grupa, ali se dati primeri i preporuke mogu povezati i sa drugim grupama koje ovim istraživanjem nisu obuhvaćene, s obzirom da je ovde predstavljena opšta slika o potrebama daljeg razvoja učenja o ljudskim pravima i zaštiti od diskriminacije kako bi obrazovanje zaista i predstavljalo izvor i osnovu razvoja i učenja o toleranciji i demokratskom društvu. Analiza obuhvata i predstavlja položaj i vidljivost nekoliko osetljivih grupa u našem društvu: deca/odrasli sa invaliditetom, žene i pripadnici/ce seksualnih manjina, a obrađene su teme nasilja, vidljivosti u obrazovno-vaspitnom sistemu, upotreba terminologije, pristupa u cilju isticanja važnosti principa i vrednosti obrazovno-vaspitnog sistema u promociji i razvijanju sistema zaštite ljudskih prava, tolerancije, nediskriminacije i solidarnosti.

Kvalitetno obrazovanje za svako dete podrazumeva razvoj i primenu inkluzivnog obrazovanja čiji je jedan od principa i učenje o ljudskim pravima i učenje za ljudska prava, odnosno ono ne podrazumeva samo uključivanje sve dece u obrazovno-vaspitni sistem, već i stvaranje takvog obrazovnog sistema koji će razvijati principe demokratskog društva, podučavati o nediskriminaciji i jednakosti i stvarati tolerantne,

nenasilne i demokratski osvešćene generacije građana i građanki. Cilj preporuka nadležnim organima je unapređenje obrazovnih sadržaja, programa i materijala kako bi kod učenika/ca razvijali uvažavanje različitosti i poštovanje ljudskih prava i osposobljavali ih da u svom svakodnevnom životu doprinose razvoju inkluzivnog društva.⁸⁷

Poverenica za zaštitu ravnopravnosti je početkom jula 2011. godine prezentovala javnosti set preporuka Ministarstvu prosvete i nauke, Nacionalnom prosvetnom savetu i Zavodu za unapređenje kvaliteta vaspitanja i obrazovanja sa ciljem unapređenja nastavnih sadržaja i prakse kako bi se afirmisala ljudska prava, ravnopravnost i nediskriminacija.⁸⁸

Istraživanje koje je Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji sproveo u 2011. godini u srednjim školama u šest gradova u Srbiji, pozabavilo se, između ostalog, i stepenom homofobije koji vlada među srednjoškolskom populacijom. I pored toga što su rezultati pokazali i dalje visok prisutan stepen homofobije, predrasuda i netolerancije prema LGBT osobama, može se reći da trend ipak pokazuje pozitivne pomake, pa tako, na primer, 22 % ispitanika/ca (naspram 60 % u 2009. godini) smatra da LGBT osobe zaslužuju batine.⁸⁹

1. Slučaj profesorke Jelene Popović-Ivanović koja je otvoreno širila mržnju i pozivala na nasilje nad LGBT osobama

Sredinom septembra 2011. godine u javnost je putem medija dospela informacija da Jelena Popović-Ivanović, profesorica srednje Mašinske škole u Novom Sadu, otvoreno širi mržnje i poziva na nasilje prema LGBT osobama i drugim manjinskim zajednicama preko svog Fejsbuk profila. Popović-Ivanović je na svom profilu pod nazivom „Nikita Če Buraška“ između ostalog navela da se LGBT osoba treba kloniti, ignorisati ih i zanemarivati, ali i da LGBT osobe treba „učutkati na sve načine, jer vrše propagandu bolesti“, kao i da se ljudi najbolje „nauče pameti“ kada ih „mlatnu u njušku“, dodajući da pripadnici LGBT populacije sami izazivaju naslje kojem su izloženi. Sve to su njeni učenici u komentarima odobravali pruživši joj podršku.⁹⁰

Iako je Popović-Ivanović nedvosmisleno bila svesna težine i uticaja svojih reči na nje-ne učenike, s obzirom da je u jednom od poslednjih komentara napisala „nemoj da me neko kritikovao samo zato što sam profa“, ona je nastavila da širi mržnju na isti način kako prema LGBT osobama, tako i prema nacionalnim manjinama.

87 “Preporuka Ministarstvu prosvete i nauke Republike Srbije, Nacionalnom prosvetnom savetu i Zavodu za unapređenje kvaliteta vaspitanja i obrazovanja za uklanjanje diskriminatornih sadržaja iz nastavnih materijala i nastavne prakse i promovisanje tolerancije, uvažavanja različitosti i poštovanja ljudskih prava”, dostupno na: http://www.ravnopravnost.gov.rs/files/2011.06.10.%20Preporuka%20Ministarstvu%20prosvete%20i%20nauke_Nacionalnom%20prosvetnom%20savetu%20i%20Zavodu%20lat.doc

88 “Petrušić: Izbaciti predrasude iz udžbenika”, Blic, 05. jul 2011. godine, dostupno na: <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/264055/Petrusic-izbaciti-predrasude-iz-udzbenika>

89 „Stavovi i vrednosne orijentacije srednjoškolaca u Srbiji“, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, dostupno na: <http://www.helsinki.org.rs/serbian/doc/sveske31.pdf>

90 “Gradivo na engleskom, mržnja na srpskom“, e-Novine, 20. septembar 2011. godine, dostupno na: <http://www.e-novine.com/drustvo/51012-Gradivo-engleskom-mnia-srpskom.html>

Povodom ovog slučaja je reagovala Sandra Čaušević, članica Savetodavnog odbora Gej strejt alijanse i prosvetna radnica:

Pre svega kao čovek a potom i kao prosvetni radnik moram najstrašnije osuditi postupak profesorke Jelene Popović-Ivanović. Jedan prosvetni radnik koji na prvom mestu mora biti pedagog ne sme sebi dozvoliti da širi netrpeljivost i javno poziva na nasilje ma kakve lične stavove on imao. Ako jedan profesor ovako javno, preko društvene mreže širi govor mržnje postavlja se pitanje šta takav profesor tek može govoriti učenicima na času koji nije tako javan. Kao posledicu toga imamo sve veći broj jako mladih nasilnika koji, verovatno podstaknuti stavovima onih odraslih na koje bi trebalo da se ugledaju (roditelji, profesori...), bukvalno iz dačkih klupa izlaze na ulice i vrše nasilje a da pri tom ni sami nisu svesni zbog čega zapravo to rade već samo reflektuju mišljenja i ponašanja kojima su izloženi. Zadatak nas profesora i jeste da upravo takva ponašanja mladih na vreme i sprečimo, da ih edukujemo i učimo toleranciji prema svim ljudima koji razmišljaju drugačije od nas a ne da ih podstičemo na nasilje. Jer ako mi, kao predstavnici obrazovne institucije to ne uradimo ne znam ko će. Možda ovaj zadatak i pada teško pojedinim prosvetnim radnicima, ali i nije svako za ovaj poziv. Smatram da bi svi prosvetni radnici trebalo da odreaguju i osude ovakav postupak jedne profesorke, a očekujem i reakciju Ministarstva prosvete.⁹¹

GSA je pozvala sve nadležne državne organe da hitno i neodložno krenu u obračun sa govorom i raspirivanjem mržnje i pozivima na nasilje nad različitim manjinskim društvenim grupama u okviru obrazovnog sistema i najavila da će Pravna služba GSA protiv profesorke Jelene Popović-Ivanović podneti i krivičnu prijavu i tužbu zbog kršenja Zakona o zabrani diskriminacije ukoliko nadležno tužilaštvo ne reaguje blagovremeno na pomenuti govor mržnje i otvorene pozive na nasilje.

Slučaj je nakon saslušanja profesorke u policiji predat Višem javnom tužilaštvu u Novom Sadu, koje ga je zatim prosledilo Tužilaštvu za visokotehnološki kriminal.⁹²

91 Reakcija Sandre Čaušević, iz saopštenja GSA: „Država da se obračuna sa govorom mržnje i pozivima na nasilje u obrazovnom sistemu“, 20. septembar 2011. godine

92 “Slučaj profesorke koja širi mržnju predat tužilaštvu“, Blic, 07. oktobar 2011. godine, dostupno na: <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/281745/Slucaj-profesorke-koja-siri-mrznju-predat-tuzilastvu>

PRILOG 1

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
2. П бр. 3753/10
Дана: 22.02.2011. године
Београд
Тимочка 15.

У ИМЕ НАРОДА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ, судија Васић Предраг, судија појединац, у правној ствари тужилаца **ГЕЈ СТРЕЈТ АЛИЈАНСЕ**, Београд, [REDACTED] и **МИЛИЋЕВИЋ БОРИСА**, из Новог Београда, [REDACTED] чији је пуномоћник Ђукић Верољуб, адвокат из Београда, [REDACTED] против тужених „**PRESS DNEVNE NOVINE**“ d.o.o. [REDACTED] чији је пуномоћник Арпад Заварко, адвокат из Новог Сада, [REDACTED] **ПОПОВИЋ ИВЕ**, из Београда, [REDACTED] и **ЈАНКОВИЋ НЕБОЈШЕ**, из Београда, [REDACTED] чији је пуномоћник Арпад Заварко адвокат из Новог Сада, [REDACTED] ради накнаде штете, вредност спора 900.000,00 динара, донео је по одржаном и закљученом рочишту за главну расправу, дана 22. фебруара 2011. године, следећу:

ПРЕСУДУ

I УСВАЈА СЕ тужбени захтев првотужиоца Геј стрејт алијансе, из Београда против тужених „Press“-дневне новине доо, Београд и Небојше Јанковића из Београда, па се **УТВРЂУЈЕ** да текстови-коментари објављени дана 02.07.2009. године на интернет сајту првотуженог „Press online“ који гласе: „драго ми је што сам „сељачина“, „докле иде тај Пинк“, „Ломача“, „Боже сачувај“, „Но-но“, „Хендикеп“, „Друже Тито“, „:-)“, „Ок“, „Хмм“, „Срамота“, „Нешто ту много базди“, „Само шетајте“, „Психичко обољење“, „Кажу биће батина“, „Слушамо о гутању док је Србија на умору“, „Геј“, представљају говор мржње и да је допуштањем и омогућавањем да се наведеним текстови поставе на сајт првотуженог, првотужени дискриминаторски поступао према првотужиоцу.

II ОДБИЈА СЕ тужбени захтев друготужиоца Милићевић Бориса из Новог Београда против тужених „Press“-дневне новине доо, Београд и Небојше Јанковића

из Београда, да се утврди да текстови-коментари објављени дана 02.07.2009. године на интернет сајту првотуженог „Press online“ који гласе: „драго ми је што сам „сељачина““, „докле иде тај Пинк“, „Ломача“, „Боже сачувај“, „Но-но“, „Хендикеп“, „Друже Тито“,“:-)“, „Ок“, „Хмм“, „Срамота“, „Нешто ту много базди“, „Само шетајте“, „Психичко обољење“, „Кажу биће батина“, „Слушамо о гутању док је Србија на умору“, „Геј“, представљају говор мржње и да је допуштањем и омогућавањем да се наведеним текстови поставе на сајт првотуженог, првотужени дискриминаторски поступао према њему.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ туженима Press дневне новине доо и Небојши Јанковићу да на интернет сајту www.pressonline.rs поново објављује наведене текстове: „драго ми је што сам „сељачина““, „докле иде тај Пинк“, „Ломача“, „Боже сачувај“, „Но-но“, „Хендикеп“, „Друже Тито“,“:-)“, „Ок“, „Хмм“, „Срамота“, „Нешто ту много базди“, „Само шетајте“, „Психичко обољење“, „Кажу биће батина“, „Слушамо о гутању док је Србија на умору“, „Геј“.

IV ОДБИЈА СЕ тужбени захтев тужилаца којим је тражено да се туженима забрани објављивање и других сличних текстова који садрже идеје, информације и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против ЛГБТ особа

V ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени Небојша Јанковић да у дневном листу Press у рубрици „Цет-сет свет“, о свом трошку солидарно објави ову пресуду у целисти, без икаквог коментара и без одлагања, а најкасније у другом броју дневне штампе од дана правноснажности пресуде.

VI ОДБИЈА СЕ тужбени захтев тужилаца да се тужени обавезу да им солидарно, на име правичне накнаде нематеријалне штете претрпљене услед душевних болова због повреде части, угледа и права личности, проузрокованог дискриминаторским поступањем и објављивањем текстова који садрже говор мржње по основу сексуалне оријентације, исплате износ од по 900.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате.

VII ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужени да тужиоцу Геј стрејт алијанси, Београд, надокнаде трошкове овог поступка у износу од 70.560,00 динара у року од 8 дана од пријема пресуде.

VIII Тужба тужилаца у односу на друготужену Поповић Иву је **ПОВУЧЕНА**

УСВАЈА СЕ предлог за одређивање привремене мере па се **ЗАБРАЊУЈЕ** туженима Press дневне новине, доо и Небојши Јанковићу да на интернет сајту www.pressonline.rs поново објављују наведене текстове-коментаре који гласе: „драго ми је што сам „сељачина““, „докле иде тај Пинк“, „Ломача“, „Боже сачувај“, „Но-но“, „Хендикеп“, „Друже Тито“,“:-)“, „Ок“, „Хмм“, „Срамота“,

„Нешто ту много базди“. „Само шетајте“, „Психичко обољење“, „Кажу биће батина“, „Слушамо о гутању док је Србија на умору“, „Геј“.

Ова привремена мера остаје на снази до правноснажног окончања ове парнице.

Евентуално изјављивање жалбе не задржава извршење овог решења.

Образложење

Тужиоци су дана 14.07.2009. године а преко пуномоћника, поднели тужбу са предлогом за одређивање привремене мере, Првом општинском суду у Београду против тужених, у којој су као и у току поступка навели да је дана 02.07.2009. године на интернет издању дневног листа Press Online, у оквиру рубрике „Нет-сет свет“, објављен текст аутора Д.М. о извесном Адорјану Курутзу, у коме он отворено говори о својој сексуалности и хомосексуалној оријентацији. Исти текст објављен је и на интернет страници туженог у електронском-интернет издању, на коме је свако заинтересовано лице могло путем интернета да пошаље коментар, што је до подношења тужбе учинило 85 особа. Навели су да огромна већина коментара садржи најприземније вређање, позива на убиства, клање, претње да ће нападати на живот, тело и имовину ЛГБТ особа, предлаже се стављање ЛГБТ особа у изолацију и др. Наведени текстови садрже идеју да је убијање ЛГБТ особа друштвено пожељно понашање, легитимно и легално. Резултат таквог представљања је угрожавање признавања, уживања и вршења под подједнаким условима људских права и основних слобода у било којој области јавног живота ЛГБТ особа. Навели су да су тим текстовима повређени част и углед као и права личности друготужиоца-који је геј оријентације и председник првотуженог, услед чега је трпео јака душевне болове, као и да сами текстови представљају говор мржње. Поднеском од дана 01.12.2009. године, повукли су тужбу у односу на друготужену Поповић Иву, након сазнање да иста више није директор веб редакције првотуженог. Трошкове су тражили и ближе су их определили.

Првотужени је а преко пуномоћника у одговору на тужбу као и у току поступка оспоравао тужбу и тужбени захтев и противио се предлогу за одређивање привремене мере. Првенствено је истакао приговор активне легитимације тужиоца првог реда, из разлога што је тужбени захтев усмерен на накнаду нематеријалне штете настале услед душевних болова изазваних повредом угледа, части и права личности, а познато је да само физичка лица могу имати право на накнаду нематеријалне штете јер само она могу трпети исту, те како Геј стрејт алијанса није физичко лице, није ни активно легитимисано. Такође, истакли су приговор активне легитимације и у односу на тужиоца другог реда. Друготужилац је председник првотужиоца, али није јасно у каквој је вези са предметним чланком објављеним у „Press“ дневним новинама и на интернет порталу www.pressonline.rs, јер се ни у једном делу текста не спомиње нити именом, ни ликом. У „Press“-у дана 02.07.2009. године, објављен текст је под насловом „Бићу геј икона“, који

представља интервју са Адорјаном Курутз, учесником квиза „Тренутак истине“. Нигде у тексту се не помиње „Геј стрејт алијанса“ као удружење грађана, ни председник те алијансе. Друготужилац, те је апсолутно нејасно каква веза постоји између тужилаца и објављеног интервјуа. Трошкове тражио и ближе их определио.

Суд је по свом уверењу на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа заједно као и на основу резултата поступка сходно одредби члана 8 Закона о парничном поступку утврдио следеће:

Увидом у извод са сајта „Press online“ од дана 02.07.2009. године, суд је утврдио да се на истом налази интервју Адорјана Курутза, учесника квиза „Тренутак истине“, под насловом „Бићу геј икона“, у коме говори о својој хомосексуалности. Текст је потписан иницијалима Д.М. На исти текст објављени су коментари увредљиве садржине, где се припадници геј популације називају „изопаченим, хендикепираним људима“, позива се на њихово „спаљивање на ломачи“..., „затварање у гето“, „изолацију“...упућују им се претње – „Само шетајте...чекамо вас, биће свега“ и сл.

Увидом у извод са сајта „Press online“-упозорење, суд је утврдио да на истом стоји да коментари који садрже вређање, непристојан говор, расну и националну мржњу као и нетолеранцију сваке врсте неће бити објављени, говор мржње је забрањен, као и да задржавају право избора коментара који ће бити објављени.

Увидом у фотокопију текста у дневним новинама „Press“ од дана 02.07.2009. године, суд је утврдио на се на страни бр.29, у оквиру рубрике „Цет сет свет“ налази интервју Адорјана Курутза, учесника квиза „Тренутак истине“, под називом „Бићу геј икона“. Текст је потписан иницијалима Д.М.

На рочишту одржаном дана 21.12.2010. године у доказном поступку, у својству парничне странке, саслушан је друготужилац Милићевић Борис који је изјавио да је дана 02.07.2009. године читао интернет издање дневног листа „Press online“, рубрику „Цет сет свет“, где је објављен текст аутора, потписаног иницијалима Д.М. о Адорјану Курутзу, који је у квизу „Тренутак истине“ говорио и о својој сексуалности. Текст који је објављен у интернет издању, а који представља интервју је био коректан, те с тога није на њега имао примедбе, међутим, првотужени је омогућио да свако заинтересовано лице пошаље коментар на објављени текст, те је упућено велики број претњи хомосексуално оријентисаним лицима, да их треба стрељати, побити, ставити у гето, заклати. Све то је било објављено у жеку геј параде 2009. Године. Из тих коментара је закључио да је реч о говору мржње. Навео је да на сајту првотуженог постављена константација да је забрањено вређање и говор мржње, као и да редакција неће дозвољавати управо такве коментаре. Од објављивања текста до јутарњих саги пристигло је око 87 коментара. Навео је да због чињенице да је геј два пута претучен на улици, као и да је средином јула месеца 2009. Године, два пута јурен од стране њему непознатих лица.

На рочишту одржаном дана 22.02.2011. године, у доказном поступку, у својству парничне странке саслушан је трећетужени Јанковић Небојша, који је изјавио да је уредник веб редакције „Press online“, од 2006. године. Навео је да је у питању текст који је интегрално пренет и на интернет издање дневног листа „Press online“. Сви коментари који се појављују на било којој страници сајта не одражавају став редакције, нити дела уредништва. Техничка је ситуација да се коментари објављују у моменту када их посетилац остави на самом сајту, након чега модератор реагује, и када се појави коментар који није прикладан исти се скида и брише комплетно са сајта. Такав облик модерације назива се пост модерација. Навео је да у конкретном случају, посетиоци су своје коментаре изнели након објављивања текста, што је било око 23 часа, и ти коментари су било објављени истог тренутка, а сам модератор тек ујутру када му радно време почиње, пропустио је да види коментаре и они су остали наредних неколико дана на сајту. Приметио их је после неколико дана од објављивања. Након што су приметили, обрисали су их првом приликом. Навео је да је данас дошло до унапређења софтвера, те да се примењује предмодерација, што подразумева да сви коментари стижу у базу необјављени, а на сајту се објављују тек након одобрења модератора. Њихово радно време је од 09-23 часова, при чему један ради од 09-17 а други од 17-23 часова. Такође је навео да су коментаре обрисали и самоиницијативно, пре подношења тужбе али како је пристизао велики број коментара и након тужбе, реаговали су и тада.

Након спроведеног доказног поступка суд је утврдио следеће чињенично стање:

Дана 02.07.2009. године на сајту www.pressonline.rs, у интернет издању дневног листа „Press“-а, тачније „Press online“ у оквиру рубрике „Дет-сет свет“, објављен је текст аутора потписаног иницијалима Д.М. Текст носи назив „Бићу геј икона“ и представља интервју са Адорјаном Курутзом, учесником у квиза „Тренутак истине“, у коме он отворено говори о својој сексуалној опредељености и хомосексуалности. На наведени текст, заинтересована лица остављала су коментаре, која у себи садрже говор мржње, усмерен према ЛГБТ особама. Исти коментари су објављени од стране туженог „Press“-а, тачније интернет издања „Press online“. Коментари су објављени иако на сајту туженог стоји упозорење да коментари који садрже вређање, непристојан говор, расну и националну мржњу и нетолеранцију сваке врсте неће бити објављени, као и да је говор мржње забрањен на њиховом порталу. Уредник веб редакције „Press online“ је Небојша Јанковић.

Чланом 38 Закона о јавном информисању прописано је да је забрањено објављивање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања некој раси, вери, нацији, етничкој групи, полу или због њихове сексуалне опредељености, без обзира на то да ли је објављивањем учињено кривично дело.

Чланом 39 став 2 Закона о јавном информисању прописано је да против аутора и одговорног уредника тужбу може поднети и свако правно лице чији је циљ заштита слобода и права човека и грађанина, као и организација чији је циљ заштита интереса група из члана 38 овог закона.

Чланом 11 Закона о дискриминацији прописано је да је забрањено изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, у јавним гласилима и другим публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, исписивањем и приказивањем порука и симбола и на други начин.

На интернет издању „Press“-а тачније „press online“, дана 02.07.2009. године, објављени су коментари на текст-интервју „Бићу геј икона“. Коментари садрже вређање упућено ЛГБТ особама, те садрже да исте треба „затворити у гето“...“стрељати их“...називају се „болесницама, који треба да се лече“... „изопаченима“. упућују им се претње „значи биће батина“...Такви коментари и мишљења подстичу мржњу и насиље према припадницима ЛГБТ популације и њихову дискриминацију, те уједно представљају говор мржње. Тужени је објављивањем оваквих коментара прекршио забрану изражавања идеја, информација и мишљења која представљају говор мржње, у конкретном случају према ЛГБТ особама, у јавним гласилима, а у складу са чланом 11 Закона о дискриминацији и чланом 38 Закона о јавном информисању. Такође на сајту првотуженог стоји упозорење да је на њиховом порталу забрањен говор мржње, као и да такви коментари неће бити објављени. И поред такве забране, коментари који у себи садрже говор мржње према ЛГБТ особама, објављени су од стране тужених. Имајући у виду напред наведене чињенице, суд је у смислу члана 11 Закона о дискриминацији и чл.38 ЗЈИ-у, одлучио као у ставу I изреке пресуде.

Чланом 43 тачка I Закона о дискриминацији прописано је да се тужбом из члана 41 став I овог закона, може тражити забрана вршења радње од које прети дискриминација, забрана даљег вршења радње дискриминације, односно забрана понављања радње дискриминације. Како је објављивањем напред наведених коментара, који представљају говор мржње, тужени повредио забрану изражавања истог у јавним гласилима, чиме је поступио дискриминаторски према ЛГБТ особама, суд је а у циљу спречавања понављања истих, у складу са чланом 43 тачка I, одлучио као у ставу III изреке пресуде.

Суд је одбио део тужбеног захтева тужилаца којим је тражено да се забрани туженима објављивање сличних текстова који садрже идеје, информације и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против ЛГБТ особа. Наиме, чињеницу да ли су текстови дискриминаторски, те да ли у себи садрже мржњу или насиље усмерено према ЛГБТ особама, утврђује за сваки случај суд у поступку. У конкретном случају, суд је увидом у коментаре са сајта првотуженог од дана 02.07.2009. године утврдио да су дискриминаторски, те је и забранио поновно објављивање истих. Међутим, не може се одредити забрана објављивања неких будућих, апстрактних текстова, којима би се евентуално дискриминисала ЛГБТ популација, јер чињеница да ли неки текст представља

говор мржње, као и дискриминацију, суд утврђује увидом у сам текст, за сваки случај понаособ, те је из тих разлога одлучено као у ставу IV изреке пресуде.

Чланом 43 тачка 5 Закона о дискриминацији прописано је да се тужбом из члана 41 став 1 овог закона може тражити објављивање пресуде донете поводом неке од тужбе из тачке 1-4 овог члана, те како је истом утврђено да је тужени дискриминаторски поступио према првотужиоцу, као и да се истом забрањује понављање вршења дискриминаторских радњи, суд је сходно напред наведеном одлучио као у ставу V изреке пресуде.

Чланом 200 ЗОО-а прописано је да за физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх, суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду. Првотужилац „Геј-стрејт алијанса“ је удружење грађана, које као такво не може трпети душевне болове, па ни оне настале услед повреде части, угледа и права личности. Накнада нематеријалне штете настале услед душевних болова због повреде части, угледа и права личности, према ЗОО-у односи се на физичка лица, јер само она могу трпети душевне болове. Како је првотужилац удружење грађана, те као такво не може трпети душевне болове, суд је одлучио као у ставу VI изреке пресуде.

Поднеском од дана 01.12.2009. године, тужиоцу су повукли тужбу у односу на друготужену Поповић Иву, те је суд је сходно члану 196 став 1 одлучио као у ставу VIII изреке пресуде.

Одлучујући о приговору недостатка активне легитимације на страни првотужиоца, суд је утврдио да је исти неоснован. Чланом 39 став 2 прописано је да против аутора и одговорног уредника тужбу због повреде забране говора мржње може поднети и свако правно лице чији је циљ заштита слободе и права грађанина, као и организација чији је циљ заштита интереса групе из члана 38 истог закона. „Геј стрејт алијанса“ је удружење грађана чија је мисија заштита људских и мањинских права ЛГБТ особа. Како је објављивањем коментара на сајту првотуженог, извршена повреда забране говора мржње, и поступао дискриминаторски, у конкретном случају према ЛГБТ особама, а Геј стрејт алијанса је организација (удружење) које се бави заштитом права истих, она је и активно легитимисана у овом поступку.

Одлучујући о приговору недостатка активне легитимације на страни друготужиоца, суд налази да је исти основан. Наиме, увидом у коментаре који су остављени на сајту првотуженог, на текст „Бићу геј икона“, дана 02.07.2009. године, суд је утврдио да се ни у једном од њих друготужилац не спомиње ни именом, нити ликом, односно садржином ниједног од њих није прозван он као Борис Милићевић, председник „Геј стрејт алијансе“. Коментари садрже говор мржње усмерен према свим припадницима ЛГБТ популације, а не њему као индивидуи, те сходно томе није ни активно легитимисан у овом спору. Из напред наведених разлога, суд је одбио тужбени захтев у односу на друготужиоца.

Одлука о предлогу за одређивање привремене мера донета је у складу са чланом 44 Закона о дискриминацији. Наиме, истим је прописано да тужилац уз тужбу, у току поступка, као и по окончању истог, све док извршење не буде спроведено, може захтевати да суд привременом мером спречи дискриминаторско поступање ради отклањања опасности од насиља или веће ненадокнадиве штете. Првотужилац је у току поступка чињеницом да је на сајту туженог објављен говор мржње, односно коментари у којима се вређају припадници ЛГБТ популације, позива се на њихово стрељање, затварање у гето, батињање, учинио вероватним опасност од насиља, као и употребу силе, те у циљу спречавања истог, одлучио као у изреци решења.

Суд је ценио и остале наводе парничних странака и изведене доказе, па исте није посебно образлагао имајући у виду да исти не би утицали на другачије пресуђење у овој правној ствари.

Одлука о трошковима поступка донета је сходно одредби члана 146, 149, 150. 159 Закона о парничном поступку, те су тужиоцима признати трошкови: за састав тужбе и три образложена поднеска износ од по 5.000,00 динара, за приступ пуномоћника из реда адвоката на два одржана рочишта износ од по 6.250,00 динара, за приступ пуномоћника из реда адвоката на једно неодржано рочиште износ од 3.750,00, за таксу на тужбу износ од 34.310 динара, а све у укупном износу од 70.560,00 динара, у складу са важећом АТ и ТТ.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против ове пресуде може се изјавити жалба Апелационом суду у Београду у року од 8 дана од дана пријема писаног отправака исте, а преко овог суда

PRILOG 2

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
 ПРВИ ОСНОВНИ СУД У БЕОГРАДУ
 БРОЈ:73.П.БР.17987/2011
 Дана:26.10.2011.године
 БЕОГРАД
 Устаничка број 14

У ИМЕ НАРОДА

ПРВИ ОСНОВНИ СУД У БЕОГРАДУ судија Јасна Тресач, као судија појединац, у парници тужиоца **Gej Strejt Alijanse, удружења грађана-невладина организација** из Београда, са седиштем у ул. [REDACTED] чији је законски заступник председник Лазар Павловић, а чији је пуномоћник Александар Оленик, адвокат из Београда, ул. [REDACTED] против туженог Драгана Марковића званог "Палма" из села Кончарева, [REDACTED] Јагодина, ради утврђења, вредност предмета спора 50.000,00 динара, ван рочишта дана 26.10.2011.године, донео је

ПРЕСУДУ – због пропуштања–

УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужиоца Gej Strejt Alijanse, удружења грађана-невладина организација из Београда па се утврђује дискриминаторско понашање туженог Драгана Марковића званог "Палма" из села Кончарева, због тешког облика дискриминације а на основу сексуалног опредељења, одређеног у члановима 11, 12, 13 и 21 Закона о забрани дискриминације ("Сл.гласник РС" бр. 22/2009 од 30.03.2009. године) а коју дискриминацију је извршио тако што је дана 15.08.2011. године, дао изјаву новинарима писаних и електронских медија у којој наводи: "став Јединствене Србије и мој лични став је: "ми смо против сваког скупа где хомосексуалци демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално".

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ туженом Драгану Марковићу званом "Палма", из села Кончарева, да понавља извршену дискриминацију а на основу сексуалног опредељења, а како је то прецизирано ставом 1 изреке пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени Драган Марковић звани "Палма" из Кончарева, да тужиоцу Gej Strejt Alijansi, удружењу грађана-невладиној организацији из Београда на име трошкова спора исплати износ од 10.850,00 динара, све у року

од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Образложење

Тужилац је тужбом поднетом овом суду дана 22.08.2011. године тражио да суд усвоји тужбени захтев како је то ближе описано у изреци пресуде. У тужби је навео да је тужени дана 15.08.2011. године, дао изјаву новинарима писаних и електронских медија у којој наводи: “мој став је познат, значи ја писам за насиље, јесам за мирне демонстрације, али не да на улици се показује нешто што је за мене болест, хомосексуалност, тако да став Јединствене Србије и мој лични став је да смо против сваког скупа где хомосексуалци демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално”. Даље су навели, да је чланом 46 став 1 Закона о забрани дискриминације одређено да тужбе у овом закону може поднети организација која се бави заштитом људских права односно права одређених група лица, те да је тужилац у овом поступку организација која се бави заштитом људских права односно одређене групе лица, те да сматра да је овако напред наведеним понашањем тужени прекршио више чланова Закона о забрани дискриминације, посебно члан 11 којим је предвиђено да је забрањен говор мржње и то тако што је забрањено изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче мржња, насиље против лица или групе лица, због њиховог личног својства, у јавним гласилима или другим публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, те је тужени својим понашањем односно наведеном изјавом прекршио забрану говора мржње. С друге стране одредбом члана 12 истог закона забрањено је узнемиравање и понижавајуће поступање које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара страх или непријатељство, понижавајуће и увредљиво окружење, а одредбом члана 13 овог закона одређен је тешки облик дискриминације као изазивање и подстицање неравноправности, мржње и нетрпељивости по основу сексуалног опредељења што представља тешки облик дискриминације посебно ако се ово врши-путем јавних гласила, те у конкретном случају лично својство односно истоуполна сексуална оријентација је од стране туженог представљена као болест и као нешто ненормално и то путем јавних гласила чиме је извршена тешка дискриминација од стране туженог. Одредбом члана 21 Закона о забрани дискриминације је одређено да свако има право да се добровољно изјасни о својој сексуалној оријентацији и да је дискриминаторно поступање због таквог изјашњавања забрањено, те како се тужени у својој изјави противи добровољном изјашњавању о сексуалној оријентацији, то његова изјава представља дискриминацију. Посебно су истакли да су одредбом члана 45 Закона о забрани дискриминације одређена правила о терету доказивања односно мишљења су да је тужилац учинио вероватним да је тужени извршио акт дискриминације па је терет доказивања да услед тог акта није дошло до дискриминације на туженом (тзв. промењени терет доказивања). Предложили су да суд усвоји тужбу и тужбени захтев, а трошкове спора су тражили.

Тужилац је све писмене доказе којим се поткрепљују чињенични наводи из

тужбе доставио суду уз тужбу.

Тужени у остављеном року од стране суда није поднео одговор на тужбу, иако му је тужба уредно досављена са поуком о последицама пропуштања, па је суд применом одредбе члана 338 ЗПП-а донео одлуку као у изреци налазећи да су испуњени законски услови за ову пресуду, односно туженом је уредно достављена тужба са поуком о поседицама пропуштања, чињенице на којима се заснива тужбени захтев нису у супротности са доказима које је тужени поднео или са чињеницама које су општепознате, те како основаност тужбеног захтева произилази из чињеница наведених у тужби, а не постоје општепознате околности из којих произилази да су туженог спречили оправдани разлози да одговори на тужбу, па је суд применом цитираног члана 338 ЗПП-а водећи рачуна о одредби члана 3 став 3 истог Закона донео одлуку као у изреци пресуде.

Суд је применом одредбе члана 149 и 150 ЗПП-а признао тужиоцу трошкове поступка и то 5.000,00 динара на име састава тужбе од стране адвоката, а у складу са важећом АТ, 3.900,00 динара на име таксе на тужбу и 1.950,00 динара на име таксе за одлуку све у складу са важећом ТТ у моменту пресуђења имајући у виду опредељену вредност спора у овој правној ствари, па је донета одлука као у ставу 3 пресуде.

ПРАВНА ПОУКА:

Против ове пресуде може се изјавити жалба Апелационом суду у Београду, а преко овог суда, у року од 15 дана по пријему писменог отправака пресуде.

PRILOG 3

Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Дирекција полиције
Полицијска управа за град Београд
ПС Савски венац
Број: 292-613/М
30.09.2011. године
Београд

На основу члана 11. став 1. Закона о окупљању грађана ("Сл. гласник" Републике Србије број 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 17/99, 33/99, 29/01 и "Службени лист" СРЈ број 21/2001) Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Полицијска управа за град Београд, Полицијска станица Савски венац, поступајући по пријави за одржавање јавног скупа и јавног скупа у покрету, сазивача Удружење "Парада поноса Београд", доноси

РЕШЕЊЕ

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ одржавање јавног скупа и јавног скупа у покрету, сазивача Удружење "Парада поноса Београд", пријављеног за дан 02.10.2011. године са почетком од 11,00 часова у парку "Мањез".

Жалба на забрану из ст. 1 овог решења не одлаже извршење.

Образложење

Сазивач јавног скупа и јавног скупа у покрету Удружење "Парада поноса Београд" поднео је ПС Савски венац, ПУ за град Београд пријаву за одржавање јавног скупа и јавног скупа у покрету на дан 02.10.2011. године са почетком од 11,00 часова у парку "Мањез".

У спроведеном поступку по пријави утврђено је да су се стекли разлози из члана 11. став 1. Закона о окупљању грађана Републике Србије, односно да на скупу може доћи до ометања јавног саобраћаја, угрожавања здравља, јавног морала или безбедности људи и имовине.

Поука о правном леку: Против овог решења могуће је поднети жалбу у року од 15 дана Министарству унутрашњих послова Републике Србије.

Решење доставити:

- Сазивачу,
- Архиви.

КОМАНДИР ПС
самостални полицијски наредник
Владимир Поповић

BEOGRAD - MAJ 2012.

Gej Strejt Alijansa Gay Straight Alliance

www.gsa.org.rs